

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

**PIERRE BOURDIEU’NUN HABİTUS KURAMI BAĞLAMINDA
KIRSALDAKİ GENÇ YOKSULLARIN EĞİTİM HAYATI
(SİVAS İLİ ZARA İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Elif ÖZDEMİR YARIŞ

Sivas
Kasım 2023

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Ana Bilim Dalı

PIERRE BOURDIEU'NUN HABİTUS KURAMI BAĞLAMINDA
KIRSALDAKİ GENÇ YOKSULLARIN EĞİTİM HAYATI
(SİVAS İLİ ZARA İLÇESİ ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Elif ÖZDEMİR YARIŞ

Tez Danışmanı Prof. Dr. Sevda MUTLU

Sivas
Kasım 2023

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

...../...../2023

Elif ÖZDEMİR YARIŞ

TEŞEKKÜR

Lisansüstü eğitim sürecine teşvik eden ve bu tezi hazırlamaya yardımcı olan herkese teşekkür etmek isterim. Tez sürecimin başından sonuna kadar sabrı, bilgi birikimi, destek ve katkılarından dolayı değerli danışman hocam Prof. Dr. Sevda MUTLU'ya teşekkürü borç bilirim. Tezin geliştirilmesi için önerilerinden ötürü jüri üyeleri Doç. Dr. Fatih ARSLAN ve Dr. Öğr. Üyesi Olcay TİRE'ye teşekkürlerimi sunarım. Yüksek Lisans ders döneminde bilgi ve birikimleri ile bu sürece dair bizlere ışık tutan hocam Doç. Dr. Ahmet MAZLUM'a teşekkür etmek isterim. Lisanüstü eğitime teşvik edip destek veren sevgili babam Refik ÖZDEMİR ve annem Rüveyda ÖZDEMİR'e, bu süreçte desteğini ve yardımını hiç esirgemeyen sevgili eşim Mehmet Serkan YARIŞ'a ve çalışmama izin verdiği için minik bebeğim Zümra Lina'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR.....	v
TABLO LİSTESİ	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM.....	3
1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Pierre Bordieu’nun Habitus Kuramı	3
1.1.1. HABİTUS	3
1.1.2 Sosyal Uzam	6
1.1.2.1 Sermaye	8
1.1.2.1.1. Ekonomik Sermaye	10
1.1.2.1.2. Kültürel Sermaye	10
1.1.2.1.3. Sosyal Sermaye.....	12
1.2. Pierre Bourdieu Eğitim.....	15
II. BÖLÜM	19
2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	19
2.1. Araştırmanın Konusu	19
2.2. Araştırmanın Amacı	19
2.3. Araştırmanın Önemi.....	19
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	20
2.5. Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri	20
2.6. Analiz Tekniği	21
2.7. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	22
2.8. Araştırmanın Temel Soruları	22
III. BÖLÜM.....	27
3. ARAŞTIRMA BULGULARI.....	27
3.1. Demografik Bulgular	27

3.2. Gençlerin Eğitime İlişkin Kodlar	31
3.2.1. Eğitim Desteği.....	33
3.2.2. Pansiyonda Kalma Nedenleri.....	42
3.2.2.1. Mekansal Yaşam	43
3.2.2.2. Ev Ortamı.....	45
3.2.2.3. Ulaşım.....	49
3.2.2.4. Pansiyonun İmkanları.....	49
3.2.3. Pansiyondan Memnuniyet.....	51
3.2.3.1. Pansiyonun Avantajları.....	52
3.2.3.2. Pansiyonun Dezavantajları	56
3.2.4. Okuldan ve Öğretmenlerden Memnuniyet.....	60
3.2.4.1. Okulun Olumlu Yönleri.....	62
3.2.4.1.1. Öğretmenler ve Öğretmen İlgisi	62
3.2.4.1.2. Okul Kursları	65
3.2.4.1.3. Etkinlikler	66
3.2.4.1.4. Dil Sınıfı	67
3.2.4.1.5. Arkadaş Ortamı.....	68
3.2.4.1.6. Dini Eğitim	69
3.2.4.2. Okulun Olumsuz Yönleri.....	69
3.2.4.2.1. Disiplin	70
3.2.4.2.2. Öğretmenler	72
3.2.4.2.3. Cinsiyet Ayrımı	76
3.2.4.2.4. Okul Ortamı.....	77
3.2.4.2.5. Düzen Etkeni	78
3.2.4.2.6. Sosyal Aktivite	79
3.2.4.2.7. Kurallar	79
3.3. Gençlerin Gelecek Beklentilerine İlişkin Kodlar	80
3.3.1 Gençlerin Gelecek Umudu.....	81
3.3.1.1. Yurt Dışı	83
3.3.1.2. Aile Desteği	84
3.3.1.3. Ailenin Maddi Durumu	85
3.3.2. Gençlerin Gelecek Umutsuzluğunun Eğitim Hayatına Yansıması.....	86
3.3.2.1. Maddiyat	87

3.3.2.2. Aile Yaşantısı.....	89
3.3.2.3. Kitap Pahalılığı	90
3.3.2.4. Hastalık.....	91
3.3.2.5. Kaygı	91
IV. BÖLÜM.....	93
4. TARTIşMA	93
4.1. Demografik Bulgularla İlgili Tartışmalar.....	93
4.2. Eğitim Kodu ile İlgili Tartışmalar.....	96
4.3. Gençlerin Gelecek Beklentisi Koduna İlişkin Tartışmalar.....	103
SONUÇ DEğERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	107
KAYNAKÇA.....	113
EKLER	119
Ek 1: Araştırmanın Temel Soruları.....	119
Ek 2: Grafik Listesi.....	121
Ek 3: MAP Listesi	123
ÖZGEÇMİş.....	126

KISALTMALAR

ASEK	: Alt sosyokültürel
DYK	: Destekleme Yetiştirme Kursu
LGS	: Lise Geçis Sınavı
vb.	: Ve benzerleri
YKS	: Yükseköğretim Kurumları Sınavı

TABLO LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa
Tablo 1:	Toplumsal Konumlar Uzamı ve Hayat Tarzları Uzamı.....	7
Tablo 2.	Sosyal Sermaye Tanımlamaları	13

ÖZET

Kır bir çok dezavantajı bünyesinde barındırdığı gibi eğitim noktasında da dezavantajları bünyesinde barındıran yerleşim yeridir. Bu çalışmada, Pierre Bourdieu'nun habitus kuramı bağlamında kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatı incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda kalan 30 genç yoksul ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde; kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatında yaşadığı zorluklar Pierre Bourdieu'nun habitus kuramı bağlamında incelenmiştir. Yapılan derinlemesine görüşmelerde; birinci bölümde gencin habitusu ile ilgili sorular sorulup genç ve aile yapısı tanınmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde gencin okuduğu okul, kaldığı pansiyon ile ilgili sorular sorulup gencin kaldığı pansiyona ve okuduğu okula karşı düşünceleri anlaşılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde gencin geleceğe karşı bakış açısı ve beklentileri ile ilgili sorular sorulmuştur. Genç yoksullar ile yapılan görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Word programında ses kayıtlarının transkripsiyonları yapıldıktan sonra, MAXQDA 2020 Nitel Araştırma Programına aktararak kodlar atanmıştır. Programa atanan kodlara, alt hiyerarşik kodlar eklenerek analizler gerçekleştirilmiştir. Kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatı; aileleri, kaldıkları pansiyon ve okul bağlamında analiz edilmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatına etki eden nedenler arasında; aile ve okul faktörlerinin etkili olduğu araştırma bulgularınca belirlenmiştir. Kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatlarının anlaşılmasına ilişkin aydınlatıcı bir bakış açısı kazandırılmaya çalışılıp, öneriler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kır, Yoksulluk, Gençlik, Habitus

ABSTRACT

Rural is a settlement that has many disadvantages as well as disadvantages in terms of education. In this study, the educational life of the young poor living in the countryside was tried to be examined in the context of Pierre Bourdieu's habitus theory. In this context, in-depth interviews were conducted with 30 young poor people staying in Zara Anatolian High School Hostel. In the interviews; The difficulties experienced by the young poor living in rural areas in their education life are examined in the context of Pierre Bourdieu's habitus theory. In the in-depth interviews; In the first part, questions about the habitus of the youth were asked and the youth and family structure were tried to be recognized. In the second part, questions were asked about the school he attended and the hostel he stayed in, and it was tried to understand his thoughts about the hostel and the school he attended. In the third part, questions were asked about the perspective and expectations of the youth towards the future. The interviews with the young poor were audio-recorded. After the transcriptions of the audio recordings were made in the Word program, the codes were assigned by transferring them to the MAXQDA 2020 Qualitative Research Program. Analyzes were carried out by adding sub-hierarchical codes to the codes assigned to the program. Educational life of the young poor living in rural areas; tried to be analyzed in the context of their families, hostel and school. As a result, among the reasons affecting the education life of the young poor living in rural areas; It has been determined by the research findings that the family and school factors are effective. An illuminating perspective has been tried to be given to the understanding of the educational life of the young poor living in the countryside, and suggestions have been made.

Keywords: Rural, Poverty, Youth, Habitus

GİRİŞ

Bu tezin temel amacı, Pierre Bourdieu'nun habitus kuramı bağlamında kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatı üzerine incelemeler yapmaktır. Bu konunun seçilmesinde ki temel neden kırsalda yaşayan genç yoksulların maddi imkansızlıklardan dolayı eğitim hayatlarında yaşadığı sıkıntılardan kaynaklıdır. Kırsalda yaşayan bireyler, kırsal itici nedenlerinden dolayı dezavantajlı konumda yer almaktadırlar. Dezavantajlı konumda yer alan gençler, eğitim hayatlarında sıkıntı yaşamaktadır. Konunun önemi gençlerin kırsal dezavantajlarından dolayı yaşadığı zorlukların eğitim hayatına olumsuz yansımaları habitus kuramı bağlamında ortaya koymaktır. Bu bağlamda tez çalışmasının örneklemini olarak Zira Anadolu Lisesi Pansiyonu öğrencileri olarak belirlenip habitusları bağlamında eğitim hayatları incelenmiştir.

Gençlerin eğitim hayatlarında belirleyici unsur olarak aile ve eğitim kurumunu görmektedir. Kırsalda, dezavantajlı ailelerin çoğunlukta olduğu yerleşim yerleridir. Gençlerin eğitim olanaklarına erişimi sınırlıdır. Bu bağlamda gençlerin eğitim hayatında habituslarının belirleyici olduğu görülüp, kırsal yerleşim yerlerinde gençlerin habitusunun problem konusu olduğu düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Yapılan literatür taramaları, kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatlarının daha net algılanmasına imkan sağladığı için, araştırmacı tarafından çalışma sürecine dahil edilmesi gerektiği fikri oluşturulmuştur. Gençler gözlemlenerek literatür taraması bu bağlamda yapılmıştır. Kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatının daha iyi anlaşılması için tez nitel bir çalışma durumuna getirilmiştir. Kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatı Bourdieu'nun habitus kuramı çerçevesinde incelenmiştir. Pierre Bourdieu'nun habitus kuramı çerçevesinde incelenmesinin temel nedeni, kişinin geleceğinin temel belirleyicisi ailedir. Aile kurumu, kişinin ilk toplumsallaştığı, belirli kültürel kalıpları öğrendiği, öğrendiği kültürel kalıplarını alışkanlıklar haline getirdiği, eğitimin başladığı kurum niteliğindedir. Kişinin ailesinden öğrendiği şeyler habitusunu şekillendirmektedir. Habitus, kişilerin bilgi birikimini ifade eden sınıfsal nitelikte bir kavram özelliği taşımaktadır. Kişiler, toplumsallaşmanın ilk basamağı olan aile kurumunda, Bourdieu'nun ifadesiyle belirli bir ekonomik sermaye ve ekonomik sermaye ile bağlantılı olarak kültürel bir sermaye elde ederler. Kişinin sahip olduğu ekonomik ve kültürel sermaye, ailesinin sahip olduğu sermaye ölçüsündedir.

Aile kurumundan sonra toplumsallaşma sürecinin devamı niteliğinde olan eğitim kurumları görülmektedir. Eğitim kurumları, fırsat eşitliğinin temele alındığı kurumlar niteliğindedir. Ancak eğitimde fırsat eşitliği sağlanılmak istenirse de kişiler habitusları bağlamında belirli bir ekonomik sermaye ve ekonomik sermaye ile bağlantılı olarak kültürel sermayeye sahiptirler. Bu bağlamda ekonomik ve kültürel sermayeye sahip olan gençlerin üst sosyokültürel düzeye sahip ailelerin çocukları olduğu görülmektedir. Kırsal yerleşim yerleri ise alt sosyokültürel düzeydeki ailelerin çoğunlukta olduğu yerleşim yerlerdir. Eğitim kurumları fırsat eşitliği sağlıyor olsa bile aslında toplumsal eşitsizliklerin meşrulaştırıldığı kurumlar niteliğindedir. Eğitim kurumlarında fırsat eşitliğini sağlamak adına devlet destekli birçok uygulamalar yapılmaktadır. Kırsal yerleşim yerlerinde nüfus yoğunluğuna bağlı olarak eğitim imkanlarının yetersiz olması bağlamında; yatılı okullar, pansiyonun olan okullar, taşınmalı eğitim gibi uygulamalar yapılmaktadır. Araştırmanın örneklemini içerisinde yer alan pansiyonu olan okullar eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için önemli bir uygulamadır. Eğitimde fırsat eşitliği devlet desteği tarafından sağlanıyor olsada araştırmanın örneklemini oluşturan gençlerin ifadelerinden elde edilen veriler Bourdieu'nun ifade ettiği kültürel sermayenin akademik eşitsizliğe neden olduğunu destekler niteliktedir.

Tezin bulguları doğrultusunda pansiyonda kalan öğrencilerin eğitim hayatlarında ailelerinin belirleyici rol oynadığı görülmektedir. Bu bağlamda ailelere ve eğitim kurumlarına, gençlere daha fazla kültürel sermaye kazandırmak adına büyük iş düşmektedir. Gelecekte gençlerin habituslarını derinlemesine inceleyip, aile bireylerine eğitim bilincinin kazandırılıp öneriler sunulması adına aileler ile de mülakat çalışması yapılabilir.

I. BÖLÜM

1. KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Pierre Bordieu'nun Habitus Kuramı

1.1.1. HABİTUS

“Habitus kavramı Aristoteles’in heksis kavramının Saint Thomas d’Aquin tarafından tercüme edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Aristoteles’ heksis’i, eğitimle sağlanmış olan ve bireylerin kapasitesinin temelini oluşturan fiziksel maharet ve davranışları (davranış biçimi, beceriklilik...) ifade eder. Saint Thomas d’Aquin, heksis’i habitus olarak tercüme eder ve bu kavramla bir yerden sonra spontane hale gelen (bilhassa dini) adetlerin öğrenilmiş toplumsallığını ifade eder” (Jourdain, Naulin 2016:41). “Durkheim ‘Fransa’da Pedagojinin Evrimi” adlı derslerinde (1904–1905), Marcel Mouss “Beden Teknikleri Üzerine” makalesinde (1934) ve Max Weber de “Ekonomi ve Toplum”da “Dinsel Çilecilik” (1918) adlı tartışmasında habitus kavramını farklı içerikleriyle kullanmışlardır “ (Palabıyık 2011: 8). Habitus kavramı Pierre Bourdieu’dan önce birçok düşünür tarafından tanımlanmıştır. Bourdieu ise habitusu “Habitus kavramı, alışkanlık kavramının çağrıştırdığı şeyle bağlantılı bir şeyi belirtmeyi sağlar ama temel bir noktada ondan ayrılır. Habitus, kelimenin de belirttiği gibi edinilmiş olan ama sürekli yatkınlıklar biçiminde vücutta kalıcı şekilde cisimleşmiş olan şeydir” (Bourdieu 1996:122). Bourdieu’nun ifade ettiği üzere habitus alışkanlıklar sistemi olarak değerlendirilse de temelde alışkanlık kavramından ayrılır. Habitusu, alışkanlık kavramından ayıran temel noktalar; habitus, geçmişteki alışkanlıkların vücutta şekil bulmuş hali olarak değerlendirilebilir.

“Habituslar herkesin yaşam koşullarına ve izlediği toplumsal yola göre değişiklik gösterir. Aynı sosyoekonomik statüye sahip bir grup insanın yaşam koşulları aynıysa, bu kimseler aynı habitusa sahiptirler “ (Jourdain, Naulin 2016:43). Habitus, bireylerin alanları anlamında kullanılmaktadır. Aynı alan içerisinde aynı şartlarda yetişen bireyler özdeşirler. Bu durumu ekonomik temelde eğitim fırsatlarına erişim noktasında açıklayacak olursak; gelir düzeyi düşük bir ailede yetişen gencin eğitimi için kaynaklara erişimi kısıtlıdır. Ancak gelir düzeyi yüksek bir ailede yetişen gencin kaynaklara erişimi çok daha kolay olacaktır. Başarının esas alındığı sınavlarda gelir düzeyi yüksek ailede

yetişen genç avantajlı konumda olacaktır.

“Bourdieu’ya göre birey farklı bir habitusun içerisine girdiği zaman bireyin kendi habitusunda değişiklikler meydana gelecektir” (Kaplan, Yardımcıoğlu 2020:28). Bourdieu, habitus kavramı ile sınıf kavramına vurgu yapmaktadır. Habitus kişinin yaşadığı çevreye göre değişkenlik göstermektedir. Yaşanılan çevre ve toplumsal deneyimler, kişinin davranışlarını, geleceğe karşı bakış açısını, kararları gibi hayatını şekillendirecek bir çok şeyi etkilemektedir. Kişi yaşadığı çevreyi değiştirirse habitusunuda değiştirmiş olacaktır. Kişi yaşadığı çevreyi değiştirsede geçmişte kazandığı alışkanlıklarını devam ettirecektir. Bu bağlamda Habitus kavramı sınıfsal bir farklılık anlamında gelip alışkanlıkların sürekliliğini ifade etmektedir. Bir başka ifade ile habitus kişinin içinde bulunduğu alanda öğrendiği, benimsediği giyim, konuşma tarzı, tercihleri gibi fiillerdir. Bireyin öğrendiği fiiller yaşam şeklini ve yaşam şekline bağlı benliğini oluşturur. Habitus bireylerin seçimlerini belirlemektedir. Bu bağlamda habitus kişinin bulunduğu alan çerçevesinde edindiği alışkanlıklar bütünü olarak değerlendirilebilir.

Habitus, alan içerisinde bireylerin ortak davranışlarını ifade etmektedir. Sosyolojik kullanımda alan, mücadelenin sürdüğü, oyunun oynandığı yer anlamındadır. Bireyler ellerinde bulundurdıkları sermaye, kabul ettikleri kurallar ve oyunun sonunda elde edeceklerine inandıkları çıkarlar doğrultusunda kendilerini sonuca götürecek yollara almaya başlarlar. Nasıl sonuca gidileceğine dair sahip olunan bu davranışsal kalıplar, bireylerde ortak yatkinlıklara yol açmaktadır. Bourdieu, bu yatkinlıklar bütününe habitus adını verir (Bourdieu, Wacquant 2003: 82-83).

“Habitus, her alanda sergilediğimiz ve bizim toplumsal yapı taşıymızı oluşturan yatkinlıklarımızdır. Oturma biçimimizden, konuşmalarımıza, yemek yeme şeklimizden, düşüncelerimize kadar pek çok alanda ortaya çıkardığımız eylemlerimizdir” (Çabar 2022:14). Aynı alan içerisinde bulunan bireyler aynı davranış şekline sahip olup benzer tüketim alışkanlıklarına sahiptirler. Bu bağlamda habitus; bireyin sosyal yapıdaki yerini, ailede konumu gibi hiyerarşik ilkedir (Bourdieu 2002:558).

Habitus, kişinin eylemlerinde ifade etmektedir. Günlük yaşamda kişinin sergilediği eylemler habitusu bağlamında şekillenmektedir. Habitusları farklı olan bireylerin günlük yaşantıda eylemleri farklılık içermektedir. Örneğin ekonomik durumu iyi olan bir ailede dünyaya gelen genç, ailesinin ekonomik durumundan dolayı maddi kaygı yaşamaz. Yeme içme şekli bağlamında genç lüks tüketim imkanına sahiptir. Ancak ailesinin ekonomik durumu kötü olan genç, lüks tüketim imkanına sahip değildir.

“Habitus tecrübelerle dayalı, strateji üretici bir ilke olduğu gibi kişinin eylemine de mizaç ve eğilim kazandırır. Habitus, bir kişinin neler istediği ve ilişkilerinde neler sağlayabileceği konusundaki beklentilerini besleyen eğilimlerin bütünüdür” (Doğan 2021:26). Toplumsallaşmanın başladığı aile kurumunda kişi alışkanlıklar kazanır. Alışkanlıklar, tecrübeyi oluşturur. Kişi tecrübeleri bağlamında yaşamına yön verip habitusunu şekillendirmektedir. “Kişilerin sahip olduğu sosyal alanlar habitusu oluşturarak, belirli tercihler yapmalarını sağlamaktadır” (Karakışlak 2019:26). Habitus, kişinin tercihlerini etkilemektedir. Kişi bulunduğu habitusta sahip olduğu imkanlar çerçevesinde seçimler yapmaktadır.

Bourdieu’ya göre habitus kişinin kimliği niteliği taşımaktadır. Kişinin bulunduğu duruma göre habitus değişmektedir. “Sosyalleşme yani diğer bir ifadeyle toplumsallaşma sürecinde birey ilk olarak aile, sonrasında okul, akran, kitle iletişim araçları din gibi faktörlerin etkisinde sosyalleşmektedir” (Koç, Tatar 2020:517). Kişinin sosyalleşmesine bağlı faktörlerde habitusun etkisi görülmektedir. Kişi habitusu bağlamında bulunduğu ortamın şartlarına, kurallarına, değerlerine göre sosyalleşme imkanına sahiptir.

Habitus, toplum içerisinde alanları oluştururken kişilere kimlik aktarımında yapmaktadır. Kimlik aktarımı sayesinde, habitus kişinin aidiyet duygusunu geliştirir. Böylece kişi mensup olduğu grubun veya sınıfın düşünce ve eylemlerini sergilemekten kaçınmaz. Kişide aidiyet duygusunun gelişmesine yardımcı olan habitustur (Omurtak 2019: 4). “Bourdieu’nün Habitus kavramı, insanların belirli kültürler veya alt kültür içerisinde yaşamaları sonucunda zihinlerinde sahip oldukları temel bilgi stokunu da anlatır” (Palabıyık 2011:8). Aile kurumu, kişinin toplumsallaşmasında, alışkanlıklar edinmesinde, kendini geliştirmesinde, kişinin geleceğinin belirlenmesinde öncü rol oynamaktadır. Kişi ailesinden kültürel kalıpları, dilsel kalıpları öğrenip ailesinin alışkanlıklarını öğrenmektedir. Özellikle dezavantajlı ailelerin çocukları ailesinin hayat standartlarından memnun olmayıp kendi standartlarını yükseltmek isteyecektir. Ancak habitus kuramına göre dezavantajlı ailelerin çocuklarının hayat standartlarını yükseltmesi zor olacaktır. Bourdieu’nun bu kuramına göre kişi ailesinin alışkanlıklarını sürdüreceğini ifade etmektedir. Habitus kişiye hareket serbestliği sağlayıp, bünyesinde küçük değişimler gerçekleştirse de temel yapısını korumaktadır (Allan 2006:178). Kısacası Bourdieu habitus kuramında ailenin yaşam standartlarının kişinin kaderi olduğunu ifade etmektedir.

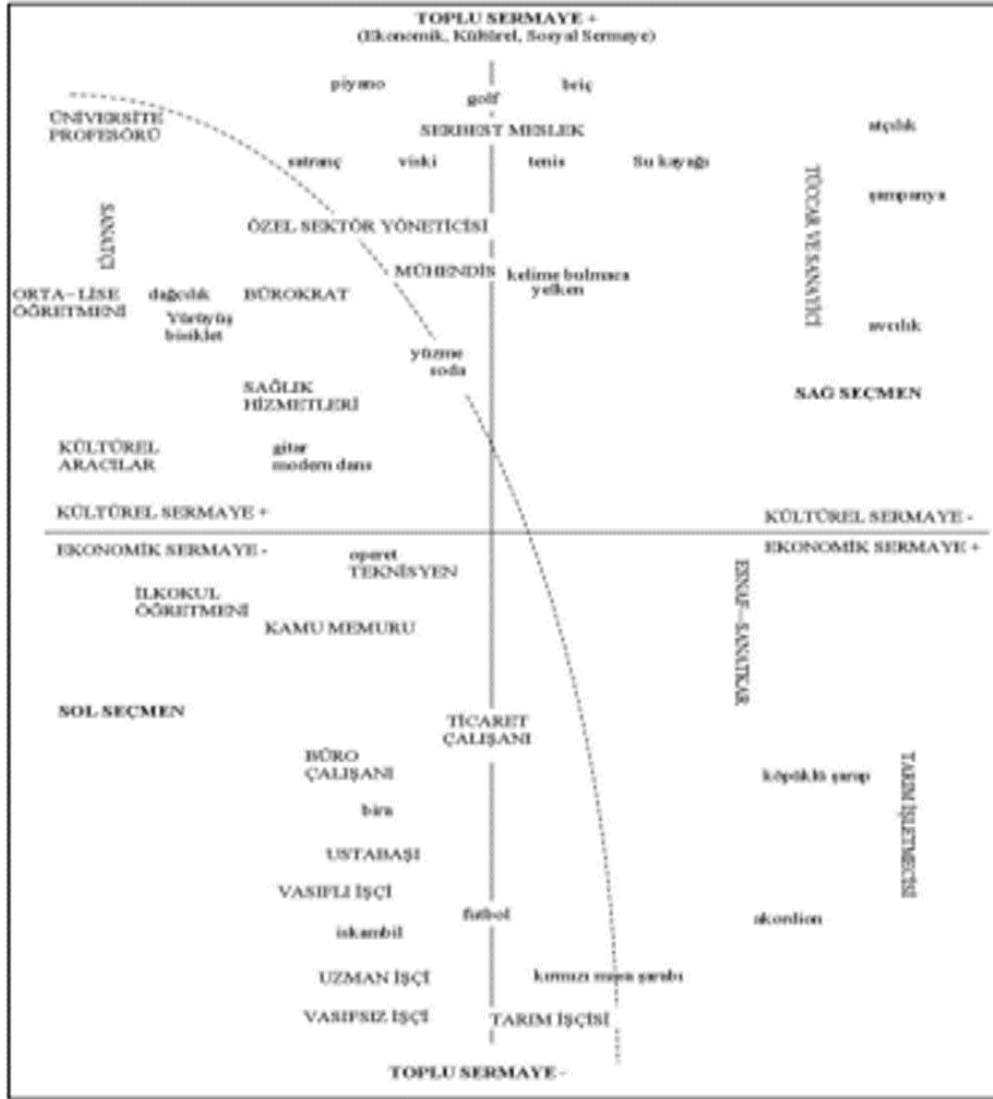
1.1.2 Sosyal Uzam

Sosyal uzam fikrini kuramlaştıran kişi Pierre Bourdieu'dur. Sosyal uzam kavram olarak bireyleri hiyerarşik olarak birbirinden ayıran kuram niteliğindedir. Bireyler sosyal uzamda sahip olduğu birikimin azlığına veya çokluğuna göre yer edinmiştir. Kişilerin sermayesinin azlığına veya çokluğuna göre toplumlarda hiyerarşik bir düzen hakimdir. Herkes hiyerarşik düzenin en üstünde yer almak istemektedir. Bu bağlamda sosyal uzam (saha) kuramı çatışma alanı gibi düşünebilir. Hiyerarşik düzenin en üstünde yer almak için kişiler Bordieu'nun "alan" adını verdiği konumlarında mücadele içerisindeyler (Jourdain, Naulin 2016:105).

Bourdieu'ya göre sosyal uzam bir harita gibidir. Sosyal uzam eyleyicilerin haritaya kuş bakışı bir görüş ile toplumsal dünyaya ait görüşlerin tümü üzerine bir bakış açısı sağlamaktadır (Bourdieu 2015:253). Alan kavramı, kuvvetler alanı olarak tanımlanan sosyal bir uzamdır. Alanlarda ezenler ve ezilenler vardır. Sosyal uzamın içerisinde düzenli ve sürekli devam eden eşitsizlik söz konusudur. Eşitsizliğin olduğu düzen içerisinde rekabet hakimdir. Ezenler ve ezilenler kendi konumlarını koruyabilmek için diğerleriyle mücadele halindedirler (Bourdieu 1997: 46-47). Toplumsal düzende eşitsizlikler alanlar çerçevesinde şekillenir. Kişi sahip olduğu imkanlara göre alanlar içerisinde yer alır. Alanlar içerisinde kişi deneyimler elde eder ve bu deneyimleri alışkanlıklar haline getirir. Her alanın kendi özgü imkanları vardır. Alanın imkanları çerçevesinde kişinin, yeme-içme alışkanlıkları, giyinme şekli, sosyal hayat gibi kültürel kalıpları şekillenir. Alan içerisinde de ezenler ve ezilenler farklı alışkanlıklara sahiptirler.

Pierre Bourdieu, sosyal uzama mantık çerçevesinde bir bakış önermek amacıyla bir şema çizer. Bu tablo toplumsal konumlar ile hayat tarzları arasındaki anlamlı ilişkiyi açıklamayı hedefler. Aşağıda tablonun basitleştirilmiş versiyonu yer almaktadır (Jourdain, Naulin 2016:112).

Tablo 1: Toplumsal Konumlar Uzamı ve Hayat Tarzları Uzamı

Kaynak: Toplumsal konumlar uzamı ve hayat tarzları uzamı (Pratik Nedenler, s. 21) (Akt.Jourdain ve Naulin 2016:113).

Bourdieu'nun toplumsal konumlar ile hayat tarzları arasındaki ilişkisinin analizinde heterojen gruplar yer almaktadır.

“Şemanın dikey eksenini toplam sermaye hacmini, yatay eksenini ise bu sermayenin ikili zıt yapıya [chiasme yapısı] göre iktisadi veya kültürel sermaye arasında dağılan yapısını gösteriyor. Dolayısıyla şema Bourdieu'nün sosyal uzamının iki temel boyutunu özetlemektedir. Büyük harflerle gösterilmiş olan toplumsal gruplar, sermayelerinin hacmine ve yapısına bağlı konumlanmıştır. Buna göre, ticaret ve sanayi patronları, toplam sermayelerinin büyüklüğü ve bu sermaye içinde iktisadi sermayenin baskın gelmesi sebebiyle şemanın kuzeydoğu kısmında yer almaktadır. İşçiler onlara göre şemanın alt kısmında yer almaktadır, zira toplam sermaye hacimleri küçüktür” (Jourdain ve Naulin 2016:114).

Tabloda görüldüğü üzere ticaret ve sanayi patronları ile işçiler arasında ki ayrım ekonomik sermayenin yanısıra kültürel sermaye bakımından da farklılıklar içermektedir. İşçilerin tüketim alışkanlıkları, sosyal aktiviteleri ticaret ve sanayi patronlarının alışkanlıklarından farklıdır. “Sosyal uzamdaki her mekan, belirli yaşam koşullarının durumuna, Bourdieu'nün terimleriyle 'sınıf durumu'na tekabül eder” (Bourdieu 2015:19).

Bourdieu alan kavramını açıklarken oyun kavramında değinmektedir. Oyun kavramı ile alan kavramı arasında benzerlikler bulunmaktadır. Alan ile oyun arasında ki temel fark alanın bilinçli bir şekilde oluşturulmamasıdır. Oyun ise bilinçli bir şekilde kurallar ve sistemler dahilinde oluşturulmuştur. Her ikisinde de rekabet vardır. Oyuncular birbirlerine güvendikçe oyunda ortak olurlar ve mücadeleye başlarlar. Oyuncuların ellerinde kartlar vardır. Oyunun ilerleyişine göre oyuncuların güçleri değişir. Oyuncuların ellerindeki kartların geçerliliği bulundukları alana göre değişir. Kartlar sermaye niteliğindedir. Bu sermaye ise oyuncunun gücüdür. Oyuncular gücü elde etmek için rekabet etmektedir. Oyuncu rekabet ortamında var olmaktadır (Bourdieu, Wacquant 2003: 82). Alan, kişinin varoluşunu korumak için rekabet ettiği sınıfsal konum niteliğinde bir kavramdır. “Bourdieu’nun alan kavramını bir başka şekilde ifade etmek gerekirse sermaye olarak tanımladığı kavramların ifade sahasıdır” (Kaplan, Yardımcıoğlu 2020:25). Bu bağlamda sermaye Bourdieu’nun sermaye kavramını açıklamak gerekmektedir.

1.1.2.1 Sermaye

“Pierre Bourdieu, bireylerin sosyal uzamda birbirlerine göre konumlarını ortaya çıkarmaya yarayan “sermaye” dediğimiz iktisat kavramını Karl Marx’tan ödünç almıştır” (Jourdain, Naulin 2016:105). Marx, sermaye kavramını ekonomik temelli bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Marx’ın ekonomik temelli sermaye tanımına göre toplumlarda iki sınıf vardır; üretim araçlarına sahip olan burjuva ve iş gücünden başka bir sermayeye sahip olmayan proleterya.

Pierre Bourdieu, Marx’ın ekonomi temelli açıkladığı sermaye kavramına farklı bir bakış açısı getirerek ekonomik temelin dışında açıklamaktadır. Bourdieu’ya göre kişinin sosyal yaşamı, toplumdaki konumu tamamen sermaye tarafından belirlenmektedir. Kişi sahip olduğu sermaye kadar toplum içerisinde güç sahibidir. Sermaye bireylere ayrıcalık verir. Bu ayrıcalıklar eğitim noktasında olabilir veya dili gibi toplumsallaşmasına

yardımcı nitelikleri kapsamaktadır. Bourdieu kişilerin ayrıcalıklı olmasını sağlayan sermaye noktasında en fazla eğitim üzerinde durmaktadır. Sermayenin bir oyun olduğu söylenebilir (Vester 2010:142). Bireyler, bulundukları alan içerisinde sermayeye sahiptirler. Bireyler sahip oldukları sermaye ölçüsünde toplumda konum elde ederler.

Bourdieu sermayeye erişimi oyun metaforu ile açıklamaktadır. Her alanın kendi oyun kuralları vardır. Alan içerisindeki oyun kuralları, o alana özgü sermayenin meşru elde edilme ve sermayenin elde tutulmasını sağlayan mekanizmaları tanımlamaktadır (Jourdain, Naulin 2016:123). Başka bir ifade ile kişiler alan içerisinde belirli sermayelere sahiptirler. Bourdieu'nun alan tanımlamasındaki oyun benzetmesine göre kişiler alan içerisinde sahip oldukları ekonomik, kültürel, sosyal, simgesel sermaye ölçüsünde oyuna dahil olurlar. Oyun içerisinde sahip olunan sermayenin miktarına göre konum elde ederler ve alanlar güç ilişkisinin olduğu hiyerarşik yapılanmalardır. Oyunda sermayesi çok olan güç elde eder ve elde ettiği güç bağlamında oyunun kurallarını koyar ve oyunu yönetir. Alanlar sermayenin miktarına ve şekline göre oluşmuştur. Alan içerisinde sermayeden bahsedebilmek için bir güç ilişkisine dönüşmüş olması gerekmektedir (Kozak, Araboğa 2021:74). Sermaye, azlığı ve çokluğu bakımından güç ilişkisini ifade eden hiyerarşik bir anlam taşımaktadır. Bu bağlamda sermayenin şekli ve miktarı toplumsal hiyerarşiyi belirlemektedir.

Pierre Bourdieu sermayeyi ekonomik temelin dışında dört farklı sermaye türü ile açıklamaktadır. Bunlar; iktisadi sermaye, kültürel sermaye, toplumsal sermaye ve simgesel sermayedir. Bourdieu'ya göre sınıflandırılan sermaye türleri ekonomik sermayeye çevrilebilir. Bourdieu'nun kategorileştirmiş olduğu sermaye türleri habitus kavramı ile bağlantılıdır. Bu bağlamda sermaye türlerini açıklamak önemlidir (Jourdain, Naulin 2016:105).

Bourdieu sermaye türlerinden ekonomik sermayeyi tanımlarken hemen paraya çevrilebilen ve mülkiyet hakları şeklinde kurumsallaştıran şeklinde tanımlamaktadır. Kültürel sermaye ise ekonomik sermayeye dönüştürülebilen eğitim kurumları ile de kurumsallaştırılan sermaye türüdür. Sosyal sermaye ise ekonomik sermayeye dönüştürülebilen sermaye türüdür (Bourdieu 2019:49). Başka bir ifade ile "Bourdieu'ya göre sermaye, maddileşmiş biçimi ya da içerilmiş, cisimleşmiş haliyle birikmiş emektir" (Doğan 2021:31). Bourdieu sermayeyi sosyolojik olarak tanımlayıp bireylerin sahip olduğu zaman içerisinde biriktirdiği ekonomik, kültürel ve sosyal birikimleri ile açıklamaktadır. Bourdieu'ya göre sermaye, sosyal ayırım'ın aracıdır. Yani, sermayeye

erişim ve sermayeye sahip olmak toplumsal hiyerarşide yer edinmede önemlidir.

1.1.2.1.1. Ekonomik Sermaye

Bourdieu'nun ifade ettiği ekonomik sermaye ekonomik temelli olarak mal ve varlıkların tümünü kapsamaktadır. Bourdieu, ekonomik sermayeyi, Marx'dan alıntılıdığı görülmektedir. Ancak Bourdieu'nun ekonomik sermaye tanımı Marx'ın tanımı ile benzerlik göstermemektedir. Marx sermaye tanımında ekonomik temelli sınıfsal ayırmadan bahsetmektedir. Marx iki sınıfın varlığından söz etmektedir. Bunlar üretim araçlarına sahip olan burjuva sınıfı ve iş gücüne sahip olan proleterya sınıfıdır. Bourdieu'nun ekonomik sermaye anlayışı ise Marx'tan farklı olarak iktisadi kaynakların tümüne ve diğer sermaye türlerine kolay erişimi ifade etmektedir (Kaplan, Yardımcıoğlu 2020:33). Bourdieu'nun tanımından hareketle ekonomik sermaye diğer sermaye türlerinin varlığını zorunlu kılmaktadır.

Bourdieu'nun ifade ettiği ekonomik sermaye, sermaye çeşitlerinden en bilinenidir. Ekonomik sermaye, toplumsal hiyerarşiyi açıklayan tek sermaye türüdür. Bourdieu, her alanın kendine özgü sermaye biçimi ve birikimine sahip olduğunu ifade etmektedir. Her alanın kendine özgü sermaye biçimi olduğu düşünülse de sermayeler farklı sermaye türlerine dönüştürülebilirler. Toplumsal ilişkilerde sermaye biçimleri yer değiştirilebilir niteliktedir. Bu durumu eğitim kurumları üzerinden bir örnek ile açıklayacak olursak; ekonomik sermaye ile alınan eğitimin, kültürel sermaye olarak kullanılması bu duruma örnektir (Altun 2023 105-106).

Bourdieu bir sermayenin diğerine göre daha kıymetli olabileceğini söyler. Kapitalist dönemde ekonomik sermayenin diğer sermaye türlerine göre daha değerli olduğu görülmektedir. Bu dönemde ekonomik sermaye diğer sermaye türlerine en hızlı dönüşebilen sermayedir. Ekonomik sermaye çok amaçlı kullanılabilir. Ekonomik sermaye, gelecek nesillere aynı formda aktarılabilir (Wolf, Wallace 2004:130). Ekonomik sermayenin zaman içerisinde değişimi, maddi olarak değeri niteliğindedir. Ancak kültürel sermaye, simgesel sermaye ve sosyal sermayenin; aktarımı, biçimi, uygulanış şekli gibi özellikleri zaman içerisinde tamamen farklılaşabilir.

1.1.2.1.2. Kültürel Sermaye

Kültürel sermaye kavramını Bourdieu ilk kez öğrenciler arasında kökenlerine bağlı eğitimde ortaya çıkan eşitsizliği idrak etmek amacıyla ortaya çıkarmıştır

(Jourdain, Naulin 2016:106-107). Bourdieu, kültürel sermaye kavramını eğitimdeki eşitsizliklerin yanı sıra ekonomik eşitsizlikleri açıklamak içinde kullandığı görülmektedir.

Kişi kültürel sermayeyi dünyaya geldiği andan itibaren edinmeye başlamaktadır. Bourdieu, kültürel sermayenin üç farklı şekilde olacağını ifade etmektedir. Bunlar; benimsenmiş durumda, nesnelleştirilmiş durumda ve kurumlaştırılmış durumdadır. Bourdieu'nun ifade ettiği benimsenmiş durumda olan kültürel sermaye, habitusu ortaya çıkaran bilgi birikimi ve kişinin kabiliyetlerini ifade etmektedir. Nesnelleştirilmiş durumda olan kültürel sermaye: Kültürel nesneleri ifade etmektedir. Kültürel nesnelere örnek olarak; kitaplar, dergiler, tablolar verilebilir. Kurumlaştırılmış durumda olan kültürel sermaye ise eğitim ile edilen konumlara karşılık gelmektedir (Jourdain, Naulin 2016:107). Bourdieu'nun ifade ettiği sermaye türleri birbirinin devamı niteliğindedir. Aile kurumunun etkisi ile ortaya çıkan benimsenmiş kültürel sermaye ile kişi gelecek hayatında bilgi ve beceri kazanmaya başlar. Nesnelleştirilmiş durumda olan kültürel sermayeden olan kitaplar gibi eğitsel nesneler ile kişi kendini geliştirme imkanı sağlar. Son olarak kurumlaştırılmış kültürel sermayeye karşılık gelen eğitim ile de kişi bilgi ve becerilerine karşılık gelecek unvanlar kazanmaktadır.

Kişilerin sınıfsal konumları sahip oldukları ekonomik sermaye ve kültürel sermaye ölçüsündedir (Bourdieu 1995:20-22). Kişiler ekonomik ve kültürel sermayeleri ölçüsünde toplumsal hiyerarşide yer edinirler. Örneğin bir ressam ekonomik sermayeye sahip olmayabilir ancak sahip olduğu kültürel birikim sayesinde dikkat çekici eserler ortaya çıkarabilir. Bu bağlamda yeteneği sayesinde toplumsal hiyerarşide yer edinebilir. Kültürel sermayeye sahip olan entellektüel sınıf her ne kadar egemen sınıfın altında olsalardahi entellektüellerde egemen sınıfın üyesidirler (Bourdieu 2017:57). Bourdieu'nun sosyolojisinde ekonomik sermayenin yanı sıra kültürel sermayesinde toplumsal hiyerarşide yer edinmede önemli bir sermaye türü olduğu görülmektedir.

Bourdieu kültürel sermayenin kapsamlarını estetik tercihler, sözel yetenekler, kültürel farkındalık, eğitim gibi imkanlar ile açıklamaktadır. Bourdieu, aileden alınan kültürel sermayenin, okuldaki başarı düzeyine, bireysel yeteneklere etki ettiğini açıklamaktadır (Swartz 2013:111). Başka bir ifade ile bireyin, ailesinin sahip olduğu kültürel sermayenin şekil ve miktarı eğitim hayatına yansımaktadır. Birey, ailesinin kültürel kalıpları çerçevesinde belirli dil kalıplarını, davranış şekillerini öğrenmektedir. Kültürel sermayesi geniş bir ailede yetişen çocuk okul çağı geldiği zaman okulun dil kodlarını öğrenmekte zorluk yaşamayacaktır. Bourdieu bu durumu şu şekilde ifade

etmektedir; “oyunun içinde doğanlar, oyuna doğuştan hakim olanlardır” (Bourdieu 2013:73). Bu bağlamda kültürel sermayesi geniş bir ailede yetişen genç oyunun içerisinde doğduğundan dolayı oyunun kurallarına alışık olacaktır. Bu durumda eğitim hayatında başarısına etki edecektir.

Kültürel sermaye başarının tek bir kriteri olarak değerlendirilmemelidir. Bu bağlamda okullardaki eğitimin özelliği, okulun niteliği ve okulun merkezde ya da taşrada olmasında bir kriterdir (Bourdieu 2013:78). Taşrada alınan eğitim standartları merkezde alınan eğitim standartları ile bir değildir. Taşrada eğitim kurumlarında yeni atanan, tecrübesiz eğitimciler vardır. Tecrübe, bilgi aktarımında önemli bir ölçüttür. Ancak merkezdeki eğitim kurumlarında tecrübeli eğitimciler yer almaktadır. Eğitimcilerin tecrübelerinin yanısıra eğitim kurumları ve eğitimci seçiminin çeşitliliğide merkezde fazladır. Kültürel sermaye aslında beşeri sermaye ve toplumsal kökenden oluşmaktadır. Beşeri sermaye kişinin kültürel sermayesini şekillendirip yeniden oluşturacak kodları; kişinin başarısı, becerisi gibi pratikleri oluşturmaktadır (Cansız ve ark. 2018:133).

1.1.2.1.3. Sosyal Sermaye

Sosyal sermaye kavramının kullanımında Bourdieu’nun haricinde Coleman ve Putnam’ın isimleride yer almaktadır. Sosyal sermaye kavramının farklı kullanım şekilleri vardır. Bourdieu, Coleman ve Putnam sosyal sermaye kavramını farklı şekilde tanımlamıştır. Bourdieu’ya göre sosyal sermaye; elit grubun birbirlerine karşı yarışı olarak değerlendirilmiştir. Coleman’a göre sosyal sermaye; avantajlı konumda olmayanlara kaynaklık etmektedir (Field 2006: 56-57). Sosyal sermayenin farklı tanımlamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Sermaye Tanımlamaları

	Tanımlama	Amaç	Çözümsel Ölçü
Bourdieu (1986)	Topluluk çıkarlarına erişimi sağlayan kaynaklar	Ekonomik sermayeyi güvence altına almak	Sınıfsal rekabet içinde bireyler
Coleman (1988)	Bireylerin çıkarlarına erişimi sağlamada kullandıkları sosyal yapının görünümü	Her türlü kaynağı güvence altına almak	Aile ve toplum çerçevesindeki bireyler
Putnam (1983)	Ortak sorunların çözümü için öngörülen sosyal güven, normlar ve karşılıklı ilişki ağları	Etkin demokrasi ve ekonomiyi güvence altına almak	Ulusal çerçevede bölgeler

(Akt. Özpınar ve ark. 2016:170).

Sosyal sermayenin farklı tanımlamaları olsada sistematik anlamda ilk analizi Bourdieu yapmıştır. Bourdieu sosyal sermaye kavramını şu şekilde tanımlamıştır; “karşılıklı tanıma veya tanınma çerçevesinde aşağı yukarı kurumsallaşmış ilişkilerin ve sürekli bir bağın egemen olduğu potansiyel veya gerçek kaynakların bir bütünüdür” (Bourdieu 1986:249). Bourdieu’nun tanımına göre sosyal sermaye kurumsallaşmış karşılıklı ilişkilerdir.

“Bourdieu için sosyal sermaye, kişinin bir toplumsal alana katılımını ve katılımından sonraki bu alan içerisinde rekabetin getirdiği özel kazançlara ulaşmayı mümkün kılan bir kaynaktır” (Palabıyık 2011:13). Sosyal sermaye, toplumsal ilişkiler sonucunda ortaya çıkmaktadır. Kişinin çevresindekiler ne kadar ekonomik ve kültürel sermayeye sahip ise o ölçüde kişide geniş bir sosyal sermayeye sahiptir. Toplumsal sermaye, saygınlık kavramı ile de ilişkilendirilebilir. Başka bir ifade ile kişinin içerisinde bulunduğu grubu temsil etmektedir. Grup içerisindeki bireyler konumlandırılırlar. Bireylerin konumlarına göre ayrıcalıklar söz konusudur. Ayrıcalıklı sınıf ekonomik ve kültürel sermayeyi en fazla elinde bulunduran kişidir. Bireyin, toplum içerisinde ayrıcalıklı kişileri tanınması ve duruma göre desteklerini alması sosyal sermaye ile ifade edilmektedir.

Sosyal sermaye, karşılıklı ilişkilerin birlikteliğidir. Başka bir ifade ile sosyal sermaye bir gruba aidiyeti ifade eden kaynaklardır (Bourdieu 1983:190-191). “Toplumda her fert aslında bir sosyal sermayeye sahiptir. Bu sahiplik, ferdin belirli bir aileye, gruba,

partiye vb. aidiyeti ile betimlenir. Birey, söz konusu bu aidiyet yoluyla ait olduğu grubun ağlarını ve kaynaklarını kullanma hakkını garantiler. Bu aidiyet, fert için hem bir tanıma ve aynı zamanda da bir tanınmadır ve bu süreç bir karşılıklılık ilişkisi içerisinde gelişir” (Yarcı 2011:131). Başka bir ifade ile bireylerin sahip olduğu sosyal sermayeler, bir yere aidiyeti ifade etmektedir. Her grubun kendine ait kaynakları vardır. Aidiyet sayesinde kişi ait olduğu grubun kaynaklarını kullanma imkanına sahiptir.

Bourdieu, sosyal sermayenin eşitsizlik ürettiğini ifade eder. Sosyal sermaye, yalnızca ayrıcalıklı sınıfın serveti olup kişinin üstünlüğünü sürdürmede bir araçtır (Field 2006: 27). Bourdieu, sosyal sermayenin, rekabet içerisinde olan bireyi merkeze aldığı ifade edip ayrıcalıklı sınıfın yerinde garantilemektedir (Şan, Şimşek 2011:91). Sosyal sermaye sayesinde konum elde eden kişi sahip olduğu sosyal sermaye ölçüsünde toplumda ayrıcalıklı konum ve statü elde eder. Bireyin elde ettiği statüyü sürdürebilmesi için, sosyal sermayeye sahip olmayı ve bunun devamlılığını gerektirir. Bireyin sahip olduğu sosyal sermayenin büyüklüğüne göre kişiye ihtiyaç duyulmasını ve kişinin ihtiyacı olduğunda ihtiyacına cevap vermesini belirlemektedir. (Özpınar ve ark. 2016: 174).

Bireyler statüleri ile sosyal sermaye elde ederler. Statüyü sürdürebilmek için ise sosyal sermaye gerekmektedir. Bireylerin sosyal sermayelerinin genişliği, bireye ihtiyaç duyulmasını, bireyin ihtiyacı halindedey ona geri dönölmesini belirlemektedir. (Özpınar ve ark. 2016: 174) Bireyin sosyal sermayesi, sosyal ağları oluşturmaktadır. Sosyal ağlar ise toplum içerisinde sürkülasyon içerisindeydir.

1.1.2.1.4. Simgesel Sermaye

“Bourdieu simgesel sermaye kavramını sermayenin çeşitlerine yönelik olarak yaptığı analitik ayrım doğrultusunda kullanmıştır. Simgesel sermaye diğer sermaye türleri ile devamlı karşılıklı etkileşim içinde tanımlanmaktadır. Bourdieu simgesel sermayeyi ampirik araştırmalarında geliştirerek kullanmaktadır. Simgesel sermaye ekonomik dünyanın dışında kalan ve simgesel düzeyde işleyen alanları çözümlemek amacıyla kullanılan bir sermaye türüdür” (Kaplan, Yardımcıoğlu 2020:33). Simgesel sermaye, toplumda tanınma ve saygınlığıda tekaböl etmektedir. Bourdieu’ ya göre kişi simgesel sermayesi bağlamında tanınır ve bilinirse, bu sermaye ekonomik ve kültürel sermayeye dönüşmektedir (Jourdain, Naulin 2016: 108).

Simgesel sermaye diğer sermaye türlerinin dönüştüğü sermaye biçimidir. Örnek olarak; kişinin ekonomik sermayesi, toplumdaki yerini, prestijini etkilemektedir. Kişi ekonomik sermayesi, kültürel sermayesi, sosyal sermayesi ile toplumda yer edinmektedir. Bu bağlamda simgesel sermaye, sahip olunan değerler bütünü olup diğer sermaye türleri ile etkileşim içerisinde olduğu görülmektedir. Simgesel sermayede belirleyici olan unsurlar; diploma, ün gibi kavramlardır.

Simgesel sermaye, ekonomik dünyanın dışında kalan, simgesel alanları çözümlemek için kullanılan araç niteliğindedir. Simgesel sermaye biriktirilen bir araç değildir. Kişilerin görmelerini, benimsemelerini, tanımlarını sağlayan algılama kategorilerine sahip eyleyenler tarafından algılanan, sihirli bir güç niteliğindedir. (Bourdieu 1995: 122,187).

1.2. Pierre Bourdieu Eğitim

Eğitim kavramı çok eski bir kavramdır. İnsanoğlu varolduğu günden beri eğitim kavramı, insan hayatının içerisinde yer almaktadır. Tarih boyunca eğitimin, toplumlara göre farklı şekilleri görülmektedir. Bu nedenle tek bir eğitim tanımından söz etmek mümkün değildir. Literatürde farklı eğitim tanımlamaları yer almaktadır. Eğitim denildiği zaman akla ilk gelen öğretmen-öğrenci ilişkisinin olduğu ilişkiler bütünüdür. Birey aile kurumunda aldığı kültürel eğitimi, okul aracılığı ile akademik eğitim olarak tamamlamaktadır. “Her çocuk belirli bir aile içinde doğar, belirli bir sosyal tabakanın dilini ve görgü kurallarını öğrenir, bir köy veya şehir ortamında büyür, ilkokulda ve öğretim sisteminin diğer okullarında okur. Küçük çocukluk yaşlarından itibaren çeşitli arkadaş çevredeki içine girerek oyunlarını bu çevreler içinde oynar, sohbet eder, bu gruplarla bütünleşir. Kitap, gazete, dergi okur; sinemaya, tiyatroya gider, radyo dinler, televizyon seyrederek..” (Ergün 1994:1). Her sosyal tabakanın kendine has eğitim sistemi anlayışı bulunmaktadır. Eğitim sisteminin farklılığı bağlamında eğitimin tek bir tanımını yapmakta mümkün değildir.

Bourdieu sosyolojisinde eğitime ayrı bir önem vermiştir. Bourdieu, 1960’lı yıllarda okul ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Bourdieu’nun çalışmaları eğitim sosyolojisi alanında merak uyandırmıştır. 1960’lı yıllara kadar Bourdieu’nun sosyolojisi, “habitus ve sermaye” kavramları ile biliniyordu. Bu çerçevede Bourdieu’nun okul üzerinde çalışmalarında habitus ve sermaye kavramlarından yararlandığı görülmektedir. Bourdieu, okulu fırsat eşitliği sağlamaktan ziyade toplumsal eşitsizliklerin meşrulaştırıldığı

kurumlar olarak tanımlamaktadır (Jourdain, Naulin 2016:57). Ona göre eğitim kurumları kültür aktarımında sağlamaktadır. Bu kültür aktarımı egemen sınıfın değerlerini kapsamaktadır. Eğitim kurumlarının toplumsal eşitsizlikleri meşrulaştıran kurumlar olarak gören Bourdieu, eğitim sisteminin egemen sınıfın çıkarlarına hizmet ettiğini savunmaktadır. Eğitim sisteminde kültürün aktarımını “habitus” kavramı ile açıklamaktadır. Bireyler, dünyaya geldiği habitustan kültürel kalıpları öğrenir ve bunları alışkanlıklar haline getirmektedir. Birey, habitusundan öğrendiği kalıpları farkında olmadan davranışlarına yansıtmaktadır. Kültür, ailenin etkisi ile ortaya çıkıp eğitim kurumları ile şekillenmektedir. Bu bağlamda da eğitim aracılığı ile kültür aktarımının sağlandığı görülmektedir.

Bourdieu, bahsedilen kültürün, egemen sınıfın kültürü olduğunun altını çizmektedir. Ona göre eğitim, egemen sınıfın kültürünün etkisi altındadır. Bu da eğitim kurumlarında eşitsizliğe yol açmaktadır. Bourdieu’ya göre egemen sınıfın etkisi altında oluşan okul kültürü, alt sınıfların ailelerinin çocukları için dezavantaj olduğunu ifade etmektedir (Yanıklar 2010:130). Egenemen sınıf, kültürel ve ekonomik sermayeye sahip olan sınıftır. Kültürel sermayeye sahip olmasa bile bunu ekonomik sermaye ile kazanabilir. Örneğin ekonomik sermayesi iyi olan bir iş insanı, maddi durumundan dolayı kültürel aktivitelere katılabilir bu konuda eğitimler alıp kültürel sermayeyi kazanabilir. Farklı bir örnek ile ekonomik sermayesi iyi olan aile, çocuğuna ekonomik sermayesi sayesinde özel okullarda eğitim aldırıp, yeteneklerinin gelişmesine takviye kurslar aldırarak destek olabilir. Ancak ekonomik sermayesi iyi olmayan bir aile çocuğuna devletin sağladığı ücretsiz eğitimin dışında herhangi bir destek sağlayamayacaktır. Bu noktada akademik başarı anlamında habitusun etkili olduğu görülmektedir. Okul eğitim başarısında habitusu temele alan Bourdieu’ya göre kişiler habitusundan kültürel kalıpları öğrenir ve biriktirir. Kültürel kalıplara sahip olmayı ekonomik sermaye ile bağdaştıran Bourdieu, akademik başarının temelini kültürel kalıpların birikimi ile açıklamaktadır. Kişiler aynı sınıfta eğitim görme imkanı elde etseler dahi daha fazla kültürel sermayeye sahip olanın akademik anlamda başarılı olduğunu savunmaktadır.

Eğitim kurumlarına ayrı önem veren Bourdieu, okulların önemini Maxwell’in cin varsayımı ile anlatır. Maxwell, çok sıcak tanecikler arasında cin olduğunu düşünür. Cin tanecikleri ayırmaktadır. Taneciklerin en hızlılarını ısısı artan kaba, en yavaşlarını da ısısı azalan kaba aktarır. Bu sayede düzeni korumuş olur. Bourdieu, okul sistemini Maxwell’in cini gibi ayırır. Okul sistemi kültürel sermayeye sahip olanlar ile kültürel sermayeye sahip

olmayanları ayırır ancak yetenek farklılıkları ayırışamayacağından, eskiden olan toplumsal farkları ayakta tutmaktadır (Bourdieu 1995:40-41).

Bourdieu, Passeron ile yazdığı Varisler: Öğrenciler ve Kültür isimli kitabında eğitim kurumlarının içeriğini şu şekilde belirtmiştir; “Gerçekte öğrencileri nelerin bölüp nelerin bir araya getirdiğini tanımlamak meşakkatliyse ve yine öğrencilerin angajmanlarında, inanmışlıklarında ve pratiklerinde oyunun ve ciddiyetin payını belirlemek güçse bu, kültürle kurulan geleneksel ilişkinin ortaya çıkarttığı imge ve ideolojilerin hem hocaların hem de öğrencilerin üniversite pratiğini, gerçekliği salt dolaylı ve sembolik olarak, diğer bir ifadeyle, bir retorik yanılsama örtüsünün arkasından ele almaya mahkûm kılmasındandır” (Bourdieu, Passeron 2014:85). Her kurumun kendine ait sistemi olduğu gibi eğitim kurumlarında kendine ait sistemi vardır.

Bourdieu, Ayrım (Distinction): Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi adlı kitabında farklı sınıflar için eğitim sistemini şu şekilde açıklamıştır: “Bugünkü halde, halk sınıfları ve orta sınıf çocuklarının büyük çoğunluğunun dışlanması artık ilkokulun bitiminde değil de "geride kalma ve bırakılma" gibi aşamalandırılmış eleme, eğitimsel veya toplumsal yazgının erken bir biçimde kabulünü dayatmaya özgü damgalama ve markaj etkisini yaratan ikinci sınıf dallara sürgün ve son olarak da değerini kaybetmiş diploma verme gibi aslında varlığı yadsınan eleme biçimleri yoluyla gerçekleşiyor” (Bourdieu 2015:232). Bourdieu eğitim kurumlarının, kültürel sermayenin aktarılmasında rol oynadığını belirtir. Eğitim, toplumlarda eşitsizlikleri; aile, şirket ve kiliselere kıyasla daha fazla devam ettirir. Bourdieu’ya göre eğitim sisteminin 3 temel işlevi vardır. “Bunlardan ilki, bir kültürel mirası “muhafaza etme, telkin etme ve yüceltme” işlevidir. Bu işlev eğitimin “içsel” ve en “asli işlevi”dir. Ona göre eğitim yalnızca teknik bilgi ve yeteneğin aktarılması değil, belirli bir kültürel gelenek içerisinde sosyalleşmeyi de sağlamaktadır” (Çabar 2022:40).

Bourdieu, eğitim kurumları üzerine çok fazla araştırma yapıp ilgi duymuş olsa dahi Bourdieu için eğitim kurumları hayal kırıklığı olup eleştirel analizleri mevcuttur. Bourdieu eğitim sistemini egemen sınıfın şekillendirdiğini ifade etmektedir. Bu bağlamda egemen sınıf tarafından toplumsal tabakalaşma yeniden üretilir. Bu bağlamda Bourdieu eğitim sistemini kültürel ve ekonomik sermayeye göre belirlenen sınıf yapısıyla incelemiştir (Omurtak 2019:10).

II. BÖLÜM

2. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırmanın metodolojisi; araştırma konusu, amacı, önemi, yöntem ve teknikleri, analiz tekniği, evren ve örnekleme üzerinden oluşturulmuştur. Bu bağlamda araştırma soruları hazırlanarak, incelenmeye çalışılmıştır.

2.1. Araştırmanın Konusu

Bu tezin konusu, Sivas ili Zara ilçesinde yoksul gençlerin lise eğitim hayatlarında yaşadığı zorluklar ve bu zorlukların altında yatan nedenlerdir. Kırsalda yoksul gençlerin, Pierre Bourdieu'nun Habitus Kuramı bağlamında yaşadığı sosyokültürel ortamın eğitim hayatına etkileri tezin konusunu oluşturmaktadır.

2.2. Araştırmanın Amacı

Tezin amacı kırsalda yaşayan yoksul gençlerin Pierre Bourdieu'nun "Habitus Kuramı" bağlamında eğitim hayatlarına olan yansımalarını ortaya koymaktır. Eğitim, üzerinde durulması gereken önemli bir kavramdır. Aile kurumu eğitimin başladığı yerdir. Aile kurumunda başlayan eğitim okulda akademik eğitim ile devam edip pekişmektedir. Ancak kırsal kesimin dezavantajlarından eğitim kurumlarında olumsuz etkilenmektedir.

2.3. Araştırmanın Önemi

Bu tezin önemi şu şekilde belirtilebilir: Gençlerin habituslarını, habituslarının geleceklerine olan etkilerini ortaya çıkarmak buradan hareketle gençlerin eğitim hayatlarında yaşadığı zorluklar değerlendirilerek önerilerde bulunmak tezin önemi olarak değerlendirilebilir. Kırsalda yaşayan gençler, kırım itici nedenlerinden dolayı dezavantajlı durumdadırlar. Gençlerin dezavantajlı durumda olması kabullenilmiş bir durum olarak görülmemelidir. Kırım dezavantajları avantaja dönüştürülmeli, gençlere ve ailelerine eğitim bilinci kazandırılmalı bu nedenle araştırma sonucunda gençlerin eğitim hayatında yaşadığı zorluklar değerlendirip, öneriler sunup gençleri teşvik etmek önem arz etmektedir.

Tez, Zara ilçesi örneği ile pansiyonda kalan gençlerin, Pierre Bourdieu'nun habitus kuramı bağlamında yaşam koşullarının, aile yapılarının eğitim hayatlarına olan

olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya çıkarıp, gençlerin eğitim hayatında daha başarılı olabilmesi için hangi olanakların sağlanması gerektiği noktasında önerilerde bulunmak amaçlanıp önem arz etmektedir.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Tez Sivas İli Zara İlçesinde Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda Mayıs ayı içerisinde gerçekleşmiştir. Alan çalışması olan bu tez Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda konaklayan 30 genç ile sınırlandırılmıştır. Tez mülakat tekniği ile sınırlıdır. Tezin güvenilirliği açısından görüşmeler okul ve pansiyon dışında, gençlerin izin saati olan 16:00-17:30 aralığında gerçekleşmiştir.

2.5. Araştırmanın Yöntem ve Teknikleri

Tezde keşfedici yaklaşım deseni kullanılmıştır. Bu tez nitel bir çalışmadır. “Nitel araştırma, insanın kendi potansiyelini anlaması, sırlarını çözmesi ve çabasıyla inşa ettiği sosyal yapı ve sistemlerin derinliklerini keşfetmek için geliştirdiği bilgi üretme biçimlerindendir” (Baltacı 2019:370). “Nitel yöntemle tasarlanmış araştırmalarda ele alınan konu hakkında derin bir kavrayışa ulaşma çabası vardır. Bu yönüyle araştırmacı bir kaşif gibi hareket ederek ilave sorularla gerçekliğin izini sürer ve muhatabının öznel bakış açısına önem verir” (Karataş 2017:71). Tezin nitel bir çalışma olarak ele alınmasının temel sebebi konunun daha detaylı ele alınmasını sağlayarak Pierre Bordieu’nun Habitus Kuramı bağlamında kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatında yaşadığı zorlukların, bu zorlukların altında yatan nedenlerin keşfedilmesi amaçlanmıştır.

Nitel araştırmalar, “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği” araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek 2013:45). Bu tezde ise nitel araştırma yöntemlerinden olan gözlem kullanılmıştır. Bu nedenle tezin Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda kalan 15 kız 15 erkek öğrenci olarak toplam 30 genç ile gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmacı tarafından katılımcılar önceden belirlenmiştir. Katılımcılar belirlenirken gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Gelişigüzel örnekleme yöntemi, “araştırmacının saptanan örneklem büyüklüğüne göre herhangi bir şekilde evrenin bir parçasını seçmesidir. Herhangi bir okula gidip saptanacak sayıda (100 öğrenci

gibi) rastlanan öğrenciyi olasılıklı olmadan örnekleme alma gelişigüzel örneklemedir” (Kılıç 2013:45). Belirlenen katılımcılar ile Mayıs ayı içerisinde hafta içi öğrencilerin serbest zaman saati olan 16:00-17:30 aralığında randevuleşilmiştir. Gençlerin kendilerini rahat hissetmeleri açısından görüşmeler kafeteryada gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, gencin çekingenliğine bağlı olarak 10 ile 30 dakika arasında gerçekleşmiştir.

Yapılan görüşmelerde konuya ilişkin açık uçlu sorular sorulmuştur. Açık uçlu sorular belirlenirken araştırmacının gözlemleri çerçevesinde uzman görüşünden ve Bourdieu’nun yapmış olduğu çalışmalardan yararlanılmıştır. Sorulan sorular öğrencinin ailesi, habitusu, eğitim hayatı ve gelecek beklentisi çerçevesindedir. Öğrencilere 3 ana bölümden oluşan toplam 13 soru sorulmuştur. Birinci bölümde öğrencinin habitusu ile ilgili sorular yer alıp öğrenci ve aile yapısı tanınmaya çalışılıp 7 soru sorulmuştur. İkinci bölümde öğrencinin okuduğu okul, kaldığı pansiyon ile ilgili sorular sorulup öğrencinin kaldığı pansiyona ve okuduğu okula karşı memnuniyeti anlaşılmaya çalışılıp 3 soru sorulmuştur. Üçüncü bölümde öğrencinin geleceğe karşı bakış açısı ve beklentileri ile ilgili 3 soru sorulmuştur. Açık uçlu sorular sorulmasının nedeni kırsalda gençlerin eğitim hayatında yaşadığı zorlukları Pierre Bourdieu’nun habitus kuramı bağlamında derinlemesine araştırıp, konuyu aydınlatacak şekilde veriler elde etme düşüncesinden kaynaklıdır.

Yapılan Görüşmeler ses kayıtları alınarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan Kız öğrencilere K1, K2.. erkek öğrencilere ise E1, E2.. gibi kodlar atanmıştır. Katılımcıların ses kayıtlarının transkripsiyonu Word programında yapılmıştır. Yapılan Word temelli transkripsiyonlar, analiz aşamasında belgeler haline getirilerek, MAXQDA 2020 Nitel Analiz Programına yüklenmiştir. MAXQDA 2020 Nitel Analiz Programına veriler yüklendikten sonra belgelere kodlar atanıp, kodlamalara uygun olarak alt hiyerarşik kodlar atanarak analiz edilmeye çalışılmıştır.

2.6. Analiz Tekniği

Tezde analiz tekniği olarak MAXQDA 2020 Nitel Analiz Programı kullanılmıştır. Gençler ile yapılan görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Word programında transkripsiyonları yapılarak MAXQDA 2020 Nitel Analiz Programına belgeler halinde yüklenilmiştir. Araştırmacı, programa yüklediği belgeleri gençlerin eğitim hayatında yaşadığı zorlukları ve bu zorlukların altında yatan nedenlerin keşfedilmesi için detaylı bir şekilde inceleyip kodlar atanmıştır. Kodlara farklı renkler verilerek analiz aşaması anlaşılır

bir duruma getirilmiştir. Atanan kodların, elde edilmek istenen analize göre haritaları çıkarılmıştır. Gençlerin verdiği cevaplar doğrultusunda; demografik bulgular, gençlerin eğitimine ilişkin kodlar ve gençlerin gelecek beklentilerine ilişkin kodlar ve ana kodlara bağlı alt hiyerarşik kodlar oluşturularak ortaya çıkan bulgular Pierre Bourdieu'nun habitus kuramı bağlamında tartışılıp analizleri yapılmıştır. Analiz aşamasında araştırma nitel bir araştırma olduğundan yüzdelerden kaçınılmıştır.

2.7. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Tezin evreni ise Sivas İli Zara İlçesi, örnekleme ise Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda konaklayan 30 Katılımcıdan oluşmaktadır. Araştırmacı katılımcıları belirlerken gelişigüzel örnekleme yöntemini kullanmıştır. Araştırmacının örnekleme belirlerken Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunu seçmesinin temel nedeni; Zara İlçesinde lise öğrencileri için okullara bağlı 3 pansiyon bulunmaktadır. Bu pansiyonlar; Zara Mesleki ve Teknik Lisesi pansiyonu, Zara Fen Lisesi Pansiyonu ve Zara Anadolu Lisesi Pansiyonudur. Zara Mesleki ve Teknik Lisesi pansiyonunda sadece erkek öğrenciler konaklamaktadır. Zara Fen Lisesi Pansiyonunda ise sadece fen lisesi öğrencileri kalmaktadır. Ancak Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda farklı okullardan kız ve erkek öğrenciler konaklamaktadır. Öğrenci çeşitliliğinden dolayı araştırmanın örnekleme Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu olarak belirlenmiştir.

2.8. Araştırmanın Temel Soruları

SORU 1: Gençlerin, aile kültürel kalıpları, aile maddi durumu nasıl?

Buradaki amaç, gençlerin aile hayatı, aile maddi durumu ile ilgili derinlemesine bilgiler edinmektir. Aile kurumu, toplumsallaşmanın ilk basamağıdır. Kişi aile kurumundan öğrendiklerini, eğitim kurumunda pekiştirecektir. Bu nedenle eğitimin ilk verildiği yer olan aile kurumunun önemi büyüktür. Bilinçli ailelerde büyüyen çocuklar, yaşamının ilerleyen dönemlerinde sorumluluk sahibi, sağlıklı, topluma faydalı bireyler olacaklardır. Ancak bilinçsiz ve sorunlu ailelerde büyüyen çocukların bilinç düzeyinin düşük olma ihtimali yüksek olacaktır. Bu nedenlerden dolayı gençlerin habitusları derinlemesine araştırılıp aile yaşantıları ve aile maddi durumlarına bağlı yaşadıkları zorlukların eğitim hayatlarına yansımaları Bourdieu'nun habitus kuramı çerçevesinde analiz edilmiştir.

Bu soruda ki bir diğerk amaç olan ailenin maddi durumu analiz edilirken, Pierre Bourdieu'nun ifade ettiğı ekonomik sermaye kavramı ile açıklanmıştır. Ekonomik sermaye kişinin sınıfsal konumunu, belirlemektedir. Kişinin ekonomik sermayeye sahip olması kültürel ve simgesel sermayeye sahip olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda gençlerin ailelerinin ekonomik sermayeleri bağlamında kültürel ve simgesel sermaye sahibi olması eğitim hayatlarına olumlu yansıyacaktır. Bu soru ile gencin hayatında ailenin önemine dikkat çekmek önemlidir.

SORU 2: Gençlerin ailelerinin eğitim seviyesi ve eğitim bilinci nasıl?

Buradaki amaç, Gençlerin ailelerinin eğitim seviyesi ile eğitim bilinci arasındaki ilişkiyi analiz etmektir.

Ailenin eğitim seviyesi, eğitim bilincini de etkilemektedir. Eğitimli kişilerde, eğitim bilinci de yüksektir. Bu durum gençlerin eğitim hayatını etkilemektedir. Eğitim bilinci yüksek bir ailede dünyaya gelen çocuk daha avantajlı bir konumdadır. Eğitim bilinci yüksek aileler, çocuklarına Bourdieu'nun ifade ettiğı kültürel sermayeyi sağlayabilirler. Kültürel sermayeye sahip olan genç, okul yaşamında akranlarının önüne geçecektir. Ailesinden aldığı kültürel sermaye sayesinde okuldaki eğitsel süreçlere hakim olarak eğitim hayatına başlayacaktır. Bu durum ise genci eğitim hayatında akranlarının önüne geçireceğinden önemlidir. Bu soru oluşturulurken Bourdieu'nun Passeron ile yazmış olduğu Varisler: Öğrenciler ve Kültür adlı kitabında "ebeveynlerin çoğu zaman iyi niyet ve azimden başka aktarabilecekleri hiçbir şeylerinin olmadığı"nı ifade etmektedir. Bu bağlamda Sevres Lisesi orta üçüncü sınıf olan bir profesörün kızına sorula yöneltir. Bu sorular;

-Müzelere gidiyor musunuz?

Çok sık değil. Resim müzelerine okulla çok fazla gitmiyorduk. Daha çok tarih müzelerine gidiyorduk. Ailem beni daha çok tiyatroya götürür. Müzeye çok fazla gitmeyiz.

Sevdiğiniz ressamlar kimlerdir?

Van Gogh, Braque, Picasso, Monet, Gauguin, Cezanne. Bu saydıklarımın orijinal resimlerini görmedim. Evde baktığım kitaplar üzerinden biliyorum. Biraz piyano çalarım. Hepsi bu. Özellikle müzik dinlemeyi severim, çalmayı o kadar fazla değil. Evde baya bir Bach, Mozart, Schubert, Schumann var.

Aileniz size okuma önerilerinde bulunur mu?

İstediğim şeyi okurum. Evde baya kitap var. İstediğimi alırım.

(Bir profesör kızı, on üç yaşında, orta üçüncü sınıf SevresLisesi) (Bourdieu ve Passeron 2014:41)

Bourdieu'nun sormuş olduğu sorular incelendiği zaman kültürel sermaye ve ekonomik sermayenin ilişkili olduğu, kaynaklara erişimi kolaylaştırdığı bu bağlamda eğitim hayatına etki ettiği görölmektedir.

SORU 3: Gençlerin pansiyonda kalma nedenlerine bağlı pansiyonun avantajları ve dezavantajları nedir?

Buradaki amaç, gençlerin pansiyonda kalma nedenlerine ilişkin pansiyonun avantajları ve dezavantajlarını analiz etmektir. Bir başka amaç ise farklı nedenlerden dolayı ailelerinden ayrılıp habituslarını değiştiren gençlerin pansiyonun avantajları ve dezavantajları bağlamında pansiyonun, eğitim hayatına etkilerini araştırmaktır. “Toplumsal köken yükseldikçe öğrencinin ailesinin yanında kalması (ki bu, gündelik yaşam ve çalışmanın özel bir deneyimini imler) daha sık karşılaşılan bir durumdur. Daha büsbütün kabul edilen veya daha güçlü hissedilen bağımlılık, aileleriyle yaşayan öğrenciler arasında oldukça spesifik tavır, tutum ve düşüncelere mahal verir” (Bourdieu, Passeron 2014:149).

Kırsal kesimler her alanda oluğu gibi eğitim alanında eksikliklerin olduğu yerleşim yerleridir. Kıy yerleşiminde eğitim olanaklarına erişim kısıtlıdır. Bu bağlamda pansiyonlar eğitimde fırsat eşitliği sağlamak için önemlidir. Dezavantajlı ailelerde dünyaya gelen çocuklar veya eğitim olanaklarına erişimin olmadığı yerlerde yaşayanlar için pansiyonların avantajlı olduğuna dikkat çekmek önemli olacaktır.

SORU 4: Gençlerin okula ilişkin olumlu ve olumsuz bulduğu yönler nelerdir?

Buradaki amaç, gençlerin eğitim hayatında habitusları bağlamında okula ilişkin sorun yaşayıp yaşamadığını tespit etmektir.

Eğitim kurumları, meslek edinme sürecinde basamak niteliğindedir. Ancak kıy yerleşimleri eğitim olanaklarının çeşitli olmadığı yerlerdir. Eğitim olanaklarının kısıtlı olması gençlerin okula karşı bakış açısını da şekillendirmektedir. Eğitim olanakları bağlamda nitelikli eğitim önemlidir. Nitelikli eğitim; öğrenci bilinci ve öğrenci aile bilincinin birleşimi ile anlam kazanacaktır. Nitelikli eğitimin olması ve gencin okulu olumlu olarak değerlendirmesi eğitim hayatına olumlu yansıyacaktır. Bu bağlamda okulun olumlu ve olumsuz yönlerini tespit edip varsa eğer olumsuz yönlerinin geliştirilmesi, olumlu yönlerinin ise pekiştirilmesi adına çalışmalar yapmaya dikkat çekmek önemli olacaktır.

SORU 5: Gençlerin gelecek beklentileri ve planlarında habituslarının etkisi nasıldır?

Buradaki amaç, gençlerin gelecek beklentileri ve planları noktasında çevresel faktörlerin etkisini anlamaktır. Bu bağlamda Bourdieu'nun Passeron ile yazmış olduğu Varisler: Öğrenciler ve Kültür adlı kitabında kadın öğrencilerin, özellikle de burjuva kökenli olanlarının, karmaşık bir gelecek planları olduğunu ifade eder (Bourdieu, Passeron 2014:99). Buna karşılık birtakım sorular sorup farklı toplumsal kategorideki bireylerin gelecek planlarını anlamaya çalışır. Bu bağlamda tez çalışmasında gençlerin gelecek planları ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

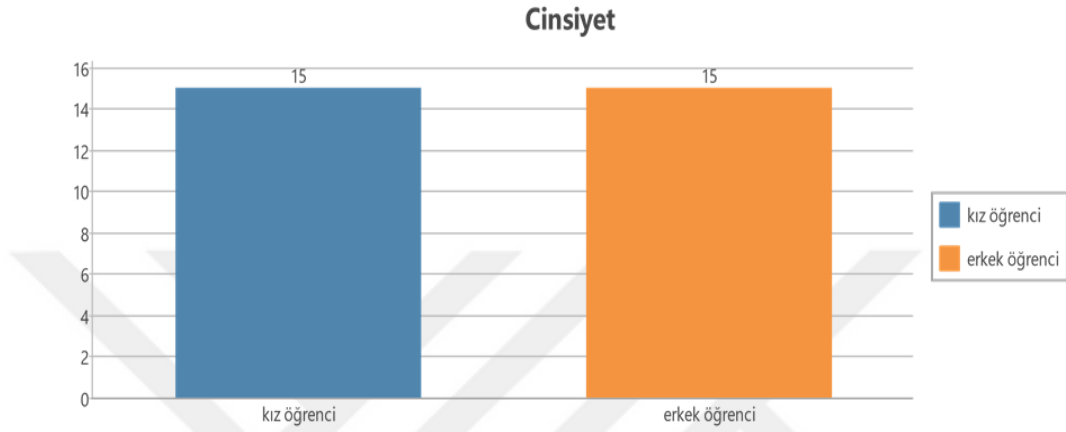
Gençlerin aileleri, yetiştikleri çevre, öğrendiği kültürel kalıplar, maddiyatları gibi faktörler gelecek beklentileri noktasında belirleyici rol oynamaktadır. Bu faktörler Bourdieu'nun habitus kuramı ile açıklanabilir. Habitus kuramı bağlamında kişi sahip olduğu ekonomik, kültürel ve simgesel sermaye ölçüsünde toplumda sınıfsal bir konum elde eder. Habitusları bağlamında ekonomik sermayeye sahip olan gençlerin, maddiyat kaygısı yaşamadığı için geleceğe karşı daha umutlu olduklarına dikkat çekmek önemli olacaktır.

III. BÖLÜM

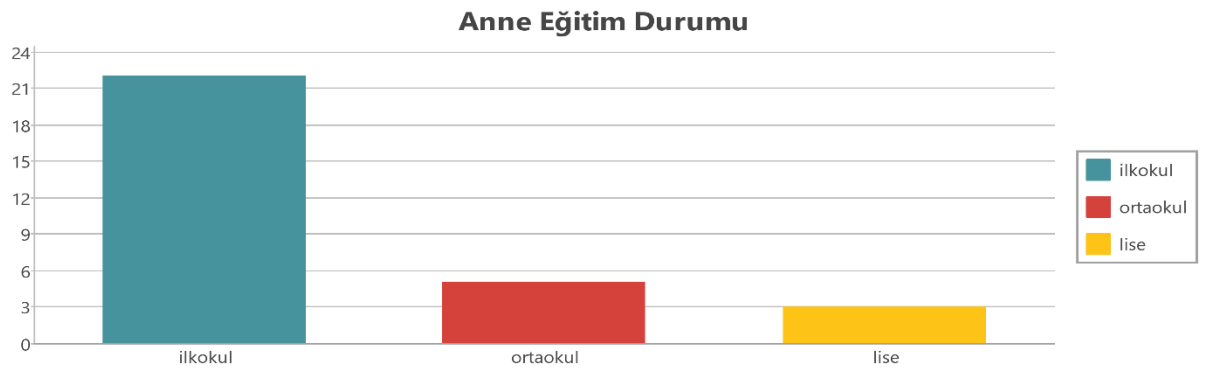
3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Demografik Bulgular

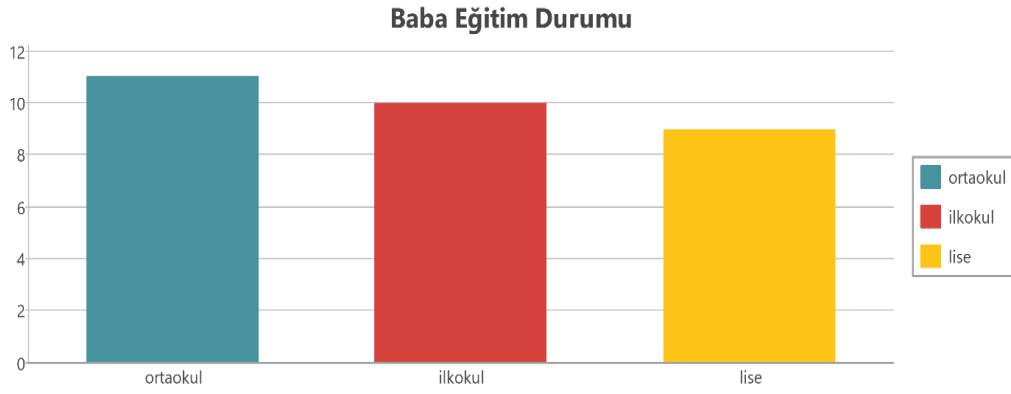
Grafik 1. Cinsiyet Dağılımı

Kırsalda yaşayan genç yoksullar ile yapılan araştırmada cinsiyetlerine ilişkin belge temelli kodlu bölüm sayılarını gösterir frekans grafiğinde görüldüğü üzere katılımcılardan 15'i kız, 15'i erkek öğrencidir.

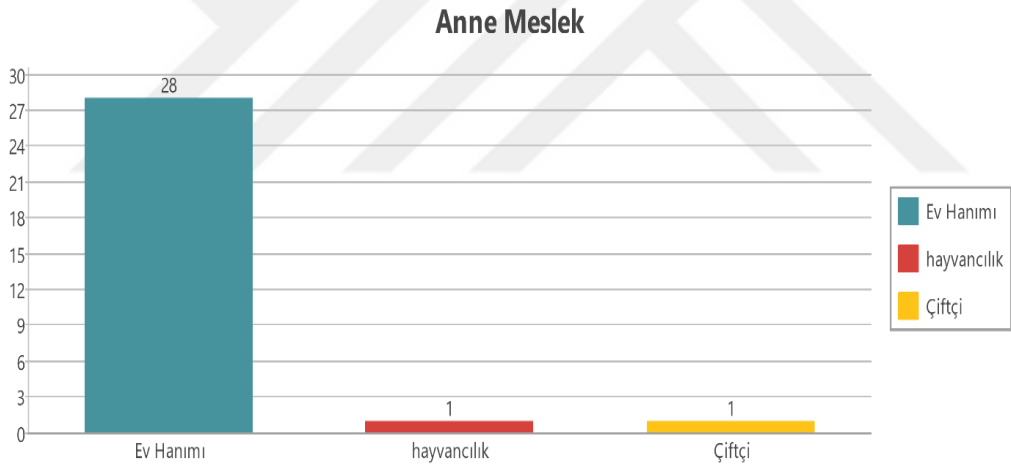
Grafik 2. Anne Eğitim Durumu Dağılımı

30 gencin ailelerinde anne eğitim durumuna ilişkin bilgiler; ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 30 gençten 22 gencin annesin ilkokul mezunu, 5 gencin annesinin ortaokul mezunu ve 3 gencin annesinin lise mezunu olduğu saptanmıştır.

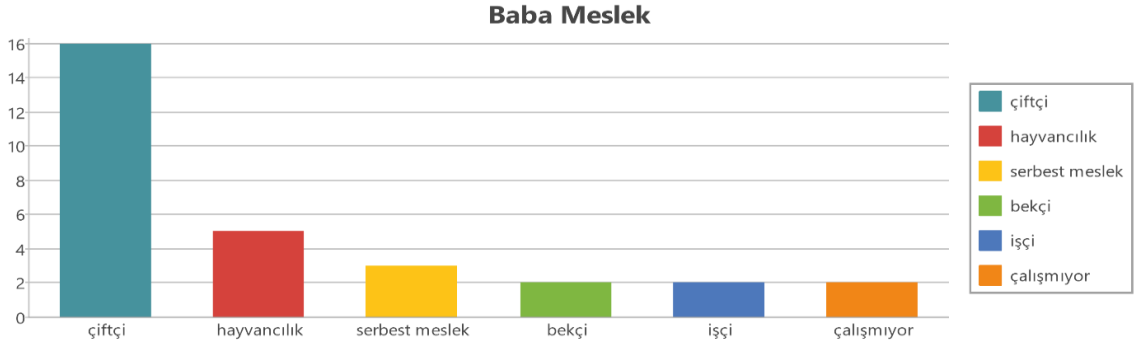
Grafik 3. Baba Eğitim Durumu Dağılımı

30 gencin ailelerinde baba eğitim durumuna ilişkin bilgiler; ilkokul mezunu, ortaokul mezunu ve lise mezunu olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 30 gençten 10 gencin babasının ilkokul mezunu, 11 gencin babasının ortaokul mezunu ve 9 gencin babasının lise mezunu olduğu saptanmıştır.

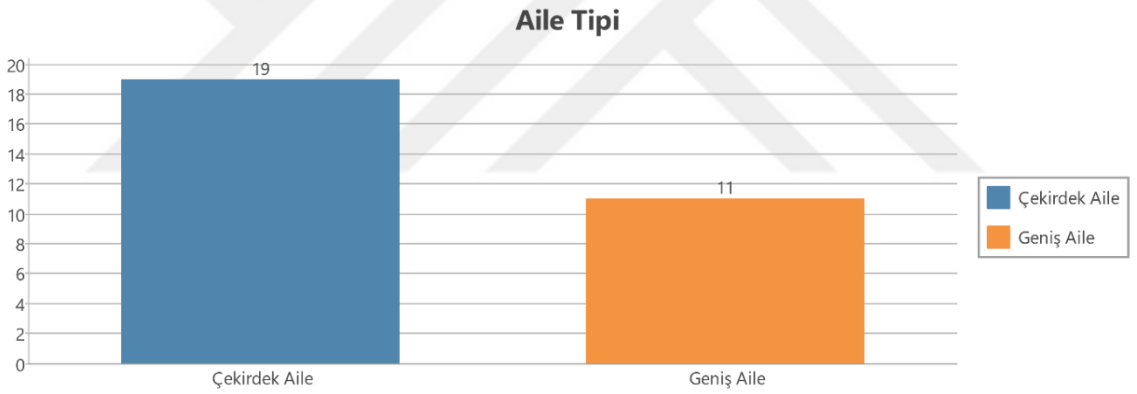
Grafik 4. Anne Meslek Dağılımı

30 gencin ailelerinde anne meslek durumuna ilişkin bilgiler; ev hanımı, hayvancılık ve çiftçi olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 30 gençten 28 gencin annesinin ev hanımı, 1 gencin annesinin hayvancılık yaptığı ve 1 gencin annesinin çiftçi olduğu saptanmıştır.

Grafik 5. Baba Meslek Dağılımı

30 gencin ailelerinde baba meslek durumuna ilişkin bilgiler; çiftçi, hayvancılık, serbest meslek, bekçi ve çalışmıyor olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 30 gençten 16 gencin babasının çiftçi, 5 gencin babasının hayvancılık yaptığı, 3 gencin babasının serbest meslek ile uğraştığı, 2 gencin babasının bekçi, 2 gencin babasının işçi, 2 gencin babasının çalışmadığı saptanmıştır.

Grafik 6. Aile Tipi Dağılımı

Gençlerin aile tipine ilişkin bilgiler; Çekirdek aile ve geniş aile olarak belirlenmiştir. Araştırma bulguları incelendiği zaman 30 genç içerisinde 19 gencin ailesinin çekirdek aile yapısına sahip olduğu 11 gencin ailesinin ise geniş aile yapısına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Gençlerin aile tiplerinin de eğitim hayatlarına olumlu ve olumsuz yansımaları tespit edilmiştir. Geniş aile tipine sahip gençlerden K-11 ve K-8 hane halkının kalabalık olması nedeniyle ders çalışamadıklarını ifade etmektedirler. Bu noktada gençlerin verdiği cevaplar şu şekildedir;

“Olumsuz yönde etkiliyordu. Mesela hayvancılıkla uğraştığımız için abilerime yardım etmek zorundaydım. Ev kalabalık olunca oda da kalmıyor. Koyun sürüsü çok olduğu için onlara yardım etmeye gidiyordum. Bu da benim derslerimi engelliyordu ama kötü bir dersim yok. Normal derecedeydim, iyi de değildi kötü değildi ama çalışsam da çalışmasam da normal derecedeydi.” (K-11)

Geniş aile yapısına sahip olan K-8 ev içerisinde, aile dışında kişilerin olmasını anlaşılamadığı için olumsuz karşılayıp bu durumu şu şekilde ifade etmektedir;

“İlk başlarda yaşıam küçük olduğu için pek bir şey hatırlamıyorum ama sonra bazı şeyleri idrak etmeye başladığımızda bir de yengem yani genç olduğu için fazla ben anlaşılamıyorum hala anlaşılamıyorum. Onlarla o yüzden aynı evde yaşama konusunda hala aynı. Ben evleri ayırma taraftarıyım ama anneme bunun lafını geçiremiyoruz. Annem ayrılmak istemiyor. O yüzden ben istemiyorum hala rahatsız oluyorum. Bu şekilde o yüzden yani şu an çok zor bu şekilde ben 3-4 hafta eve gitmiyorum burada kalıyorum çünkü eve gitmeyi bu yüzden istemiyorum.” (K-8)

Geniş aile yapısına sahip olan katılımcılardan bu durumu avantaj olarak değerlendirenlerde bulunmaktadır. Geniş aile yapısına sahip olmasını K-10 şu şekilde ifade etmektedir;

“Yok hayır babaannemin kalması iyi yani güzel bir olumsuz yani yok ve eğlenceli biri anılarını falan anlatınca böyle güzel oluyor ya eski dönemleri anlatınca ve ders çalışmamla alakalı herhangi bir problem yok.” (K-10)

K-12 ise geniş aile yapısının avantaj olduğunu ifade edip. Eğitimine destek olduklarını şu şekilde ifade etmektedir;

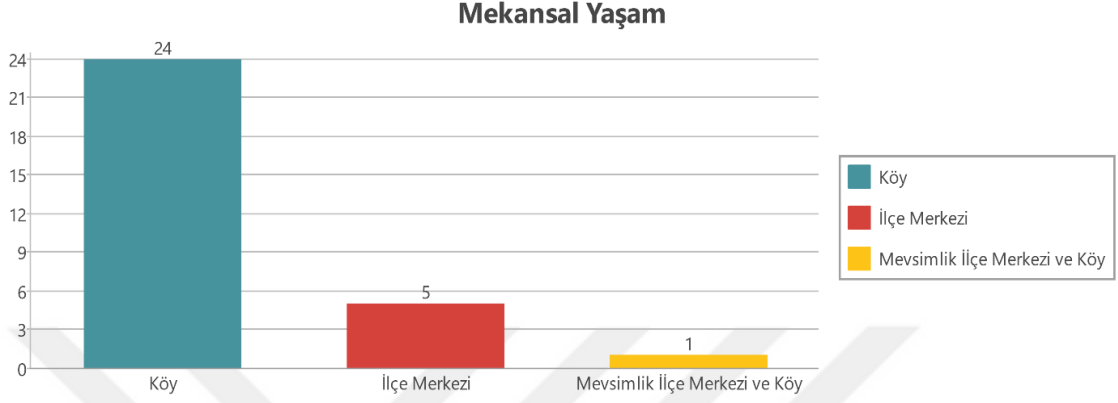
“Hayır olumsuz yönde hiçbir etkisi olmuyor. Hatta amcam destek de oluyor. Hatta ablamda okutma taraftarı değillerdi ama bana gelince okumamı istiyorlar. Kendi ekonomik gücümüzün olmasını istiyorlar ve buna gerçekten çok büyük ortamlar hazırlıyorlar. (K-12)

E-6 ise geniş aile yapısına sahip olup ailede büyüklerin olmasını yaşam tecrübelerinden dolayı olumlu olarak değerlendirip şu şekilde ifade ediyor;

“Vallahi bu noktada ben sıkıntı çekmedim. Çünkü benim annem babam bana çok nasihat ve öğüt verir. Şunu yap ya da şunu yapma diye benim babaannem de bana bu nasihatleri veriyor. Çünkü yaşlı bir insan olduğu için her şeyi görmüş bir insan olduğunu düşündüğüm için onun söyledikleri beni çok etkiliyor. Dinlediğim sözünden de hiçbir zaman yanılmadım.” (E-6)

E-16 ise geniş aile yapısına sahip olmanın eğitim hayatına olumlu ya da olumsuz olarak hiçbir şekilde etki etmediğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Yok hocam babaannem pek bir şeye karışmaz evde de tek çocuk gibiyim ablam evli olduğu için ev sessiz.” (E-16)

Grafik 7. Aile Mekansal Yaşam Dağılımı

Gençlerin ailelerinin mekansal yaşamlarına ilişkin bilgiler; Köy, İlçe Merkezi, Mevsimlik İlçe Merkezi ve Köy olarak belirlenmiştir. 30 katılımcıdan 24 katılımcı ailesinin köyde yaşadıklarını, 5 genç ailesinin ilçe merkezi 1 genç ise ailesinin mevsimlik olarak ilçe merkezi ve köyde yaşadığını ifade etmektedir. Araştırma bulguları incelendiği zaman araştırma örneklemini Sivas İli Zara İlçesi Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu olduğundan dolayı katılımcıların çoğunun köyde yaşadığı görülmektedir.

3.2. Gençlerin Eğitime İlişkin Kodlar

Gençlerin eğitime ilişkin kodlar; eğitim desteği, pansiyonda kalma nedenleri, pansiyondan memnuniyet bağlamında pansiyonun avantajları ve pansiyonun dezavantajları, okuldan memnuniyet bağlamında okulun olumlu yönleri ve okulun olumsuz yönleri olarak kodlanıp alt kodları oluşturulmuştur. Gençlerin eğitime ilişkin hiyerarşik alt kodları gösterir kod modeli aşağıdaki gibidir.

destek olarak incelenmiştir. Eğitimde manevi desteğe ilişkin 7 alt kod oluşturulmuştur. Eğitimde maddi desteğe ilişkin ise 9 alt oluşturulmuştur.

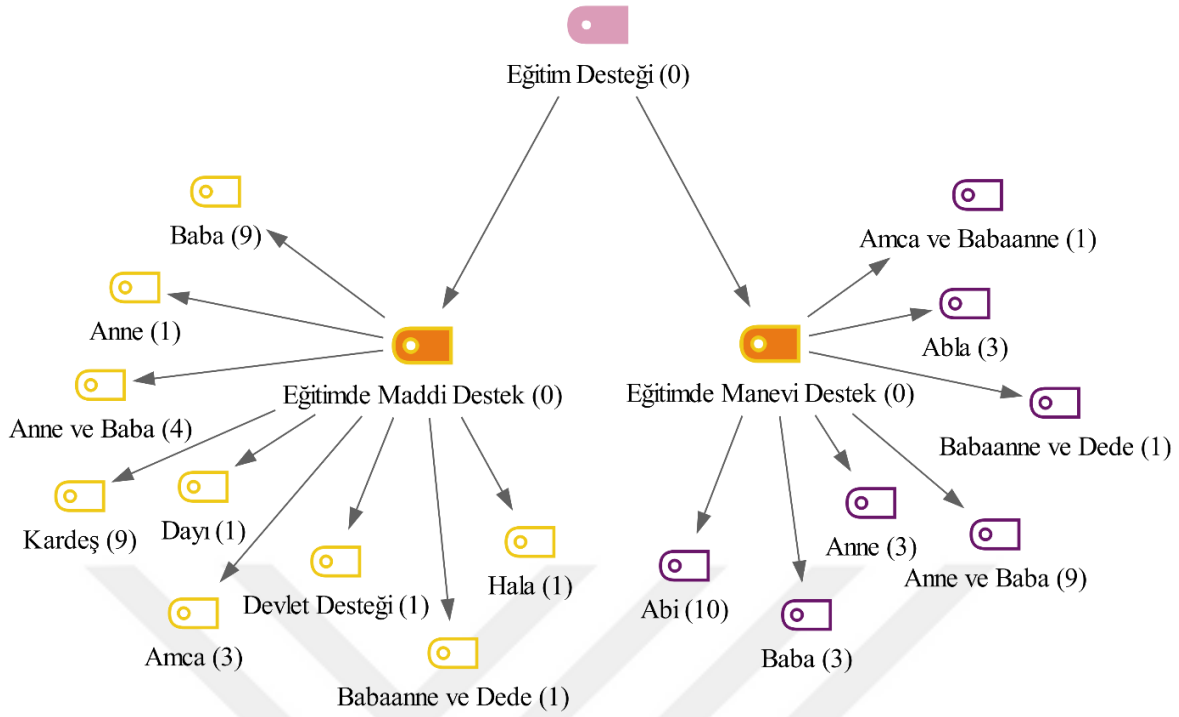
Eğitim kodu altında incelenen gençlerin pansiyonda kalma nedenleri olarak 4 ana kod olarak; ulaşım, ev ortamı, pansiyonun imkanları ve mekansal yaşam olarak kodlar oluşturulup bu kodların alt kodları atanmıştır. Ulaşım alt kodu olarak ulaşım pahalılığı, ev ortamı alt kodu olarak babanın vefat ve aile sorunları, pansiyonun imkanları alt kodu üniversiteye hazırlık, mekansal yaşam kodunun alt kodları uzaklık ve okul olmaması olarak kodlanmıştır.

Eğitim kodu altında incelenen bir diğer konu gençlerin pansiyondan memnuniyetleridir. Gençlerin pansiyondan memnuniyetleri; memnunum ve memnun değilim olarak incelenip pansiyonun avantajları ve dezavantajları belirlenip nedenleri kodlanmıştır. Pansiyondan memnuniyet bağlamında pansiyonun avantajlarına ilişkin 10 alt neden kodlanmıştır. Pansiyondan memnun olmama bağlamında ise pansiyonun dezavantajları olarak 8 alt neden kodlanmıştır.

Eğitim kodu altında son olarak okuldan ve öğretmenlerden memnuniyet incelenmiştir. Gençlerin okuldan ve öğretmenlerden memnuniyetleri bağlamında okulun olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin nedenler kodlanmıştır. Okulun olumlu yönü olarak 6 neden kodlanıp bu kodlardan öğretmen koduna ilişkin öğretmen ilgisi alt nedeni kodlanmıştır. Okulun olumsuz yönü olarak 7 neden kodlanıp bu kodlardan öğretmen koduna ilişkin 2 alt neden olarak; öğretmen ilgisizliği ve bilgisizliği kodlanmıştır. Eğitim kodu altında incelenen 4 ana kod alt kodlarıyla incelenmiştir.

3.2.1. Eğitim Desteği

Eğitim desteği; eğitimde maddi destek ve eğitimde manevi destek olarak kodlanıp gençlerin verdiği cevaplar doğrultusunda alt kodları oluşturulmuştur. Gençlerin eğitim desteğine ilişkin hiyerarşik alt kodları gösterir kod modeli aşağıdaki gibidir.

MAP 2. Eğitim Desteğine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Eğitimde maddi destek incelendiği zaman, gençlere eğitimde maddi desteklere ilişkin bilgiler; Anne, Baba, Anne ve Baba, Kardeş, Amca, Hala, Dayı, Babaanne ve Dede, Devlet Desteği olarak belirlenmiştir. Tezin bulguları incelendiği zaman 30 gencin eğitimlerinde maddi desteği en fazla kardeşlerinin ve babalarının sağladığı görülmektedir. 4 genç anne ve babasının beraber maddi olarak destek olduğunu 3 genç eğitimine amcasının maddi destek sağladığını 1 genç halasının, 1 genç annesinin, 1 genç dayısının, 1 genç babaanne ve dedesinin eğitimlerinde maddi olarak destek olduğunu ifade edip 1 genç ise aile desteği almayıp devlet desteği ile eğitim giderlerini karşıladığını ifade etmektedir. Eğitim giderlerini karşılama noktasında gençlere kardeşlerinin desteğinin büyük olduğu görülmektedir. Kardeşlerinin maddi olarak destek vermesinin nedenleri arasında kardeşlerinin kendilerinin kaderini yaşamamasını istediklerinden kaynaklanmaktadır. Eğitim giderleri noktasında kardeşinin desteğini K-13 şu şekilde ifade etmektedir;

“Hocam şöyle ben öyle çok para harcayan biri değilim neredeyse hatta hiç harcamam hiç huyum değildir. Ben isterim verirler, o kadar yani. Şu an ablamın bursu olduğu için ablam bana yardım ediyor. Öyle annem mesela şuan serbest olarak kendi isteğiyle çalışıyor bir yerde. O da bana verir. Harçlıksız bırakmaz ama aile dışında karşılayan yok.” (K-13)

E-14 ise bu durumu şu şekilde ifade etmektedir;

“Büyük abim para gönderiyor. Kitaplarımı söylüyorum o alıyor hep getiriyo.” (E-14)

K-8 ailesinin gelirinin yetersiz olduğundan dolayı maddi olarak destek sağlayamadığı ablası ve abisinin kendi imkanları ile destek olduğunu şu şekilde ifade etmektedir;

“Şöyle ablam evlendiği için ablam yardımcı oluyor. Genelde her ihtiyacımı ablam karşılıyor. Abim yardımcı olmaya çalışıyor. Benim ihtiyacım oluyor mesela abim işe giriyor o işten mesela 150 TL kazanıyorsa 50'sini bana veriyor. Bir de amcam var yanımızda olan kendi kızlarına bir şey aldığı zaman bana da alıyor. Bana da eğitim için bir şeyler veriyor. Amcam da yardımcı oluyor. Yani bu şekilde annem hani mesela biz babamdan aldığımız parayı genelde ineklerin yemine verdiğiniz için annem pek fazla bu durumda yardımcı olamıyor ama yine mesela komşular falan mesela bizim eğitimimiz için biraz para yardım veriyor annemde onları bana verdikleri için bana veriyor.” (K-8)

E-22 ise babasının eğitim noktasında bilinçsiz olduğunu bu nedenle eğitim giderlerini, abisinin karşıladığını şu şekilde ifade etmektedir;

“Abim babama yardım ediyor bizim hayvanlarımız var. Babam abimede para veriyor yanında çalıştığı için babam okulu pek bilmez desteklemez ondan abim karşılıyor.” (E-22)

Gençlerin eğitiminde maddi desteğin yanısıra manevi destekte önemli rol oynamaktadır. Çocukluk ve gençlik dönemlerinde sözlü destek gençlere güven vereceğinden ailenin desteği önemlidir. Güven ortamında yetişen gençlerin pozitif duygulara kapılıp bu doğrultuda hayata da pozitif baktığı görülmektedir. Hayata pozitif bakan gencin kararları da yaşadığı hayat doğrultusunda şekillenecektir. Ancak ailesinden destek görmeyen genç kendini güven ortamında hissedemeyecek buna bağlı olarakta hayata pozitif bakması daha zor olacaktır. Pozitif ve güven ortamının içerisinde büyümeyen ailesinden psikolojik olarak destek görmeyen veya bu desteği üzerinde hissedemeyen gencin kararları da bu doğrultuda şekillenecektir. Bu bağlamda 30 gencin eğitimlerinde manevi destekler incelenmiştir.

Gençlere eğitimde manevi desteklere ilişkin bilgiler; Anne, Baba, Anne ve Baba, Abi,Abla, Amca ve Babaanne, Babaanne ve Dede olarak belirlenmiştir. Gençlerden 10 kişi abisinin, 9 kişi anne ve babasının, 3 kişi anne, 3 kişi abla ve 3 kişi babasının, 1 kişi babaanne ve dedesinin, 1 kişi ise amca ve babaannesinin eğitimleri noktasında

kendilerinin teşvik ettiğini ifade etmektedir. Tezin bulguları incelendiği zaman gençlerin eğitimlerinde manevi desteğin en fazla abilerinden, abilerini takiben de anne ve babalarından geldiği görülmektedir. Gençlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda abilerinin onlara destek olduğunu ifade edenler, abilerinin onları destekleme nedeninin kendileri okumadıkları için pişman olduklarını, istedikleri bir hayat yaşayamadıklarını, okumadıkları için zorluk çektiklerini bundan dolayı aynı durumu kardeşlerinin de yaşamasını istemediklerinden kaynaklanmaktadır. Bu durumu E-14 şu şekilde ifade etmektedir.

“En büyük abim destek oluyor. O hep “oku” diyor “ben yapamadım sen yap” diyor. Hayvancılığın zorluğunu gördüğüm için bende okumak istiyorum en çok büyük abim destek oluyor. Annemde okumamı istiyor. Babam için okusamda olur okumasamda..” (E-14)

E-17 ise ailesinin halihazırda bir işi olduğu için eğitimin ailesi için pek önemli olmadığını ancak abisi okumadığından çok sıkıntı çektiğini bu nedenle kendisine destek olduğunu şu şekilde ifade etmektedir.

“Abim hocam zaten para falanda gönderiyo. Okumamı istiyo kendi babamla anlaşılamadığı için liseyi bitirir bitirmez izmire gitti. Çok zorluk çekti ondan bende çekmiyim diye oku diyor. Çünkü hocam bizim eskiden durumumuz pek yoktu şuan çok şükür yeni yeni düzelttik. Abimde çalışıp destek oldu. Annemde istiyo ama abim kadar değil onlar için okusamda olur okumasamda bizim hayvanlarımız olduğu için abin gitti babana yardım edersin diyo.” (E-17)

E-22 abisin okumayıp babasının işi olan hayvancılık yaptığını okumadığı için pişman olduğunu ve kardeşininde aynı durumu yaşamasını istemediğini, ailesinin eğitim noktasında bilinçsiz olduğunu şu şekilde ifade etmektedir;

“Abim destekliyor. Çünkü o okumadı babama yardım ediyor ben pişmanım oku kendini kurtar diyor. Abim babama yardım ediyor bizim hayvanlarımız var. Babam abimede para veriyor yanında çalıştığı için babam okulu pek bilmez desteklemez ondan abim karşılıyor.” (E-22)

K-8 annesinin eğitim noktasında ısrarcı olmadığını ancak kardeşlerinin özellikle de abisinin desteğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Abim çok destek oluyor diyor ki “Bizden belki bir şey olmaz ama sen yaparsın” abim çok yardımcı oluyor. Sonra ablam her zaman yanımda ablamla aramıza çok yaş farkı yok. Ablam sürekli her zaman yanımda oluyor. O yüzden hani ne karar verirsene vereyim ablam da destekçim ama annem içimn aynı şeyi söyleyemiyorum çünkü annem bazı şeyleri anlayamıyor. Annem “Üniversiteyi yaparsan yaparsın okumak istemezsen,

okumazsın” diyor. “Keyfin bilir” diyor. Yapabileceğimi biliyor ama zorlamıyor da yapamazsan çok fazla uğraşma nasip diyor mesela ama elinden geldiğince o da şöyle diyor mesela “İstiyorsan yaparsın” diyor. Ama en çok destek abimden geliyor.”(K-8)

K- 11 ise abisin desteğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Bizim ailede herkes bana o kadar şey yani ben senin arkanızdayım derler. Herkes beni aldı kenara çekti “biz senin arkandayız oku yeter ki, sen oku okumazsan şöyle olur böyle olur evlenirsin tarzı okumak senin için daha güzel bir şey” hepsi kenara çekti benimle konuştu yani. En çok destek ama büyük abim tarafından.” (K-11)

Katılımcıların ifadelerine bakılarak eğitimlerinde anne ve baba desteği incelendiği zaman K-12 ailesinin belli bir soya ait olup ataerkil yapıdan geldiğini kendi geleneklerinde, kız çocuğunun eğitimin önemsenmediği hatta karşı çıkıldığını ancak Türkiye’ye taşındıktan sonra ailesinin asimile olup Türk toplum yapısının kadına değer veren anlayışından etkilenip kız çocuklarının eğitimi noktasında fikirlerinin değiştiğini bu doğrultuda ise anne ve babasının eğitim noktasında desteğini şu şekilde açıklamaktadır;

“Anne ve babam. Onlar çok destekliyor. Mesela daha önce okutmamasının sebebi biz göçmeniz hani biz belli bir soya aitiz. Belli bir prenze aitiz, yani plastikten geliyor bizim soyumuz ve bizim soyumuzda üst dedelerimiz üst yöneticiler kadın toplumuna karşı çok katı bir yapıya sahip. Bu yüzden babamlar falan çok etkilenmişler. Biz Balkan Göçmeniyiz. Oradan geldikleri için de dedemler falan zamanında çok etkilemişler. Ashında Türkiye ile de o zaman savaş olduğu için çok katı bir şeyin içinde büyümüşler ve zihinleri gerçekten çok kapalıymış ve Türkiye’ye geldiklerinde Türkçeyi bile bilmiyorlarmış zaten yeni yeni öğrendiler Türkçeyi. Şey oluyor sonra bunlar böyle Türklerle beraber geliyor. Ondan sonra babamlar eğitime doğru açılıyor. Hani abimi de okutmak istemişlerdi ama abim imam hatipte okumuştı oradan da futbolcu olmak istiyordu gerçekten bayağı da yetenekliydi ama rahatsızlığı yüzünden dizi çok kolay bir şekilde yırtılıyordu o yüzden izin vermediler. Böyle olduğu için abim de “ben de başka bir şey okumam” dedi. Ondan öncesinde de diğer ablamda çok okumak istiyordu. Denemelerde falan da Türkiye içerisinde dereceye giriyormuş. Onu da tekrar aynı şekilde kapalı zihinlerinden dolayı okutmadılar.”

K-12’nin ifadelerine bakılarak ailesinin eğitim destekleri noktasında sadece kız çocukları için değil erkek çocukları içinde kapalı zihin yapısına sahip olup çocuklarının gelecek beklentilerine yetenekleri doğrultusunda cinsiyet farketmeksizin saygı göstermedikleri anlaşılmaktadır. Cinsiyet temelinde incelendiği zaman geçmişte kız çocuklarına karşı haksız bir ayırım yapıldığı ancak Türkiye’ ye göç edip habituslarını

değiştirdikten sonra asimile olup Türk toplumunun kadına değer veren anlayışını benimseyip fikirlerini değiştirdiklerini artık kız çocuklarının eğitimini destekledikleri görülmektedir. Bu doğrultuda K-4, K-12 ile benzer şekilde ataerkil bir aile yapısına sahip olduğunu ancak aile yapısının eğitim noktasında herhangi bir belirleyiciliğinin olmayıp ailesinin kız çocuklarına çok önem verdiğini, özellikle kız çocuklarının gelecekte mağduriyet yaşamaması için okumaları gerektiğini, maddi olarak özgürlüklerini ellerine almaları gerektiğini şu ifadeler ile açıklamaktadır;

“Benim annem ve babam her zaman eğitimimi destekliyorlar asla desteklememezlik yapmıyorlar. Çünkü benim annem ve babam zamanında İstanbul'da yaşamışlar hatta evlenmeden önce babam askerliği yaptıktan sonra buraya gelmiş ailesi istediği için. Babama göre ataerkil bir aileyiz evet ama yani kız çocukları da çok üstündür bizim ailemizde. Özellikle yani babam hep şey der “10 tane oğlum olacağına bir tane kızım olsun” der. Hep annem de o sözü söyler. Ondan eğitimimizi hep desteklerler. Annem de “Ben okuyamadım siz okuyun” der her zaman. “Kimsenin eline bakmayın” der. “Ben de bakmadım çok şükür siz de bakmayın” der. “Siz yine de bir masa başında olun rahat edin” der. Anne ve babam da ikisi de eğitimimizi çok destekliyorlar. Hatta tartışmamak için bazen bir hafta harçlığımı annem bir hafta babam gönderiyor destekleyebilmek için. Ben de kitap paralarımı çıkarabilmek için yazın annem ve babama yardım ederek kitaplarımı alıyorum. Çünkü ben de onlara bağlı yaşamak istemediğimden kaynaklı şimdiden o şekilde başladım.” (K-4)

K-18 ailesinin kimseye güvenmemesi gerektiğini kendi parasını kazanması gerektiğini bu gerekçeyle eğitimini desteklediğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Babam ve annem. Kendine bi gelecek hazırla işte hep bi mesleğin olsun kimseye güvenmektense bi mesleğin olsun git orda çalış kendi paranı kazan gibi şeyler söylüyorlar” (K-18)

E-6 ailesinin eğitime önem verdiğini ama kardeşler olarak kendi tercihlerine bağlı olarak okumadıklarını kendisi ise ailesinin desteklemesine rağmen okumak istemediğini şu şekilde ifade etmektedir.

“Vallahi ilk önce ben ablamdan başlayayım babam ve annem daha doğrusu bütün çevremiz bütün ailemiz okumasından yanaydı hep ablamın okumasını istiyorlardı. Liseyi de üniversiteyi de ama ablam okumak istemedi. Bana gelirsek de bana kalırsa ben okumazdım zorla okutuyorlar oku oku yani gereken şeyi de yapıyorlar okumam için.” (E-6)

E-30 anne ve babasının desteklediklerini, abisinin ve ablasının okuduğunu bu nedenle ailesinin eğitimini desteklemesini şu şekilde ifade etmektedir.

“Anne ve babam destekliyor. İkisi de okumamı istiyor. Ablam ve abim okudu. O yüzden benden de okumamı bekliyorlar hocam. Sanki onlar okudu diye bende okumak zorundayım ablam öğretmen olarak atandı abimde İstanbul’da bankada çalışıyor. İkisi de iyi yerlerde banada ailem “oku, ablana bak, abine bak” şeklinde söyleyip okumamı istiyorlar.” (E-30)

K- 3 ise ailesinin maddi ve manevi olarak ellerinden gelenin fazlasını yaptığını okumaları için desteklerini şu şekilde ifade etmektedir;

“Benim aslında ailem o kadar destekliyor ki beni şöyle söyleyeyim hatta babam dedi ki “Kızım siz yeter ki okuyun ben sırtımdaki ceketi satar gene sizi okuturum.” diyor. Annemin de beklentisi çok fazla en çok umudu olan çocuğu ben olduğum için o yüzden beni çok fazla destekliyorlar. Test kitabım olsun başka bir şey de olsun çekinmeden her şeyimi karşılamayı düşünüyorlar..” (K-3)

Gençlerin ailelerinin anne ve babalarının eğitim noktasında destekleri bulguları incelendiği zaman 9 gencin anne ve babasının eğitim noktasında biliçli olup destek olduğu ilerde kendi ayakları üzerinde duran bağımsız bireyler olmaları için destekledikleri anlaşılmaktadır. Gençleri eğitim noktasında anne ve baba desteğinin yanısıra annelerinde tek başına destekledikleri görülmektedir. K-10 annesinin eğitime çok önem verdiğini kendi okul döneminde başarılı bir öğrenci olduğunu ancak okuyamadığını, çocukları içinde kız ve erkek fark etmeksizin desteğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Annem çok destekliyor. Annemin anlattığına göre annem okumayı çok istemiş ve babası izin vermemiş dedem izin vermemiş yani okutmamışlar. Annemede öğretmenleri hep şey diyormuş “sen okursan çok iyi yerlere gelirsın” diyorlarmış. Annem de bu yüzden kız çocuklarını okumasını daha çok destekliyor. Abim de aynı şekilde ama abim de polis olmak istiyor. O da üniversiteyi okumadan askerde kalacak. Annem daha çok destekliyor. Annemin haricinde halamlarda çok fazla destek oluyorlar. Ablam zaten benden büyük olduğu için ona ayrı bir şey yapıyorlar üniversiteye gidecek onu da çok destekliyorlar..” (K-10)

K-10 ile benzer şekilde K-28 de annesinin eğitime çok değer verdiğini ancak ataerkil aile yapısından dolayı dedesinin annesini okutmadığını ancak annesinin bir kız çocuğunun mesleğini eline alması gerektiğini ifade ettiğinin şu şekilde anlatmaktadır;

“Annem eğitime çok değer verir. Kendisi ortaokula kadar okumuş ama o dönemin şartları öyleymiş dedem annemi küçük yaşta evlendirmiş. Şuanda babam her şeyimizi alıyor ama annem oku bi erkeğin eline bakma para kazan diye hep okumamı istiyor.” (K-28)

K-20 ise annesinin şiddet gördüğünü bu doğrultuda eğitime önem verip desteklediğini şu şekilde açıklamaktadır;

“Annem o da şöyle küçüklükten beri dediğim gibi annem de şiddet gördüğü için hani bir mesleğin olsun hiç kimsenin elini avucuna bakma kendi mesleğin olsun diyor. Çünkü ben zaten çok çabalayan azimli bir insanım ama en çok destekleyen annem. Mesela abimle babam da var tabii ki bütün ailem de destekliyor zaten zaten en iyi yerlere gelecek beni düşünüyorlar hani azmimle olsun çalışmamla olsun mesela annem destekliyor.” (K-20)

K-2, K-7, E-15 ise eğitimlerinde babalarının desteklerini şu şekilde ifade etmektedir;

“Hem okumamı istiyorlar hem de başka şeyler yapmamı isterler yani artık böyle piyanoya yazıldım babam onunla kalma dövüşe de git diyo judoya falan.. Elinde bi şeyler olsun diyo. Veli toplantısından falanda iyi diyince hocalar..” (K-2)

“Maddi manevi olarak babam hep destek oldu okumam için sürekli çabalıyor üvey annemin de benim üzerinde manevi desteği çok oldu öz annemin desteği pek olmadı.” (Katılımcı-7)

“Ailede babam hocam. Babamla annem. Ablamda öyle. Hepside oku diyor. Ama babam daha fazla oku diyor. Çünkü babam daha fazla yokluk gördüğü için oku diyor. Oku kendini kurtar diyor” (Katılımcı-15)

Gençlerden 3 öğrenci eğitimleri konusunda ablalarının destek verdiğini söylemektedir. Bu doğrultuda K-13 eğitimi noktasında ablasının destek vermesini ablasının okumayıp evlendiği için pişmanlık yaşadığı aynı pişmanlığı kardeşinin yaşamamasını istediğini belirttiğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Kesinlikle ablam. Evlenen ablam, o şu an okumadığı için çok pişman oluyor. Hani bir şeyler başından geçmiş kesinlikle bana “yapma” diyor. “Oku” diyor. “Ne olursa olsun oku diyor” hani annemin de lafı vardır. “Önce bileziğini koluna tak, sonra istediğin birini al.” Önce meslek, kendi hayatımız için tabii ki bu yüzden en çok yaşanmış olduğu için ablam duruyor arkamda.” (K-13)

E-16 da K-13 ile benzer şekilde ablasının okumayıp evlendiğini ve okumadığı için pişman olduğunu bu nedenle kendisinin eğitimine destek olduğunu şekilde ifade etmektedir;

“Ablam hocam. Çünkü o okumadı lisede bıraktı okulu evlendi. Şimdi çok pişman okumadığına benimde öyle olmamı istemediği için oku ben okumadım sen önce oku diyor hep zaten bana kitap alıyor.” (E-16)

K-19 ise ablasının eğitim noktasında hem destek hem de denetleyici olduğunu şu şekilde ifade etmektedir;

“Ablam yani annemlerde çok destekliyor. Annem olsun babam olsun sürekli üzerine düşüyorlar derslerimin ama en çok oku diyen ders çalış diyen sürekli olarak ablamlar. Üstüme düşen ablamlar bu sene sonum ya. Sürekli ders çalışmamı söylüyor atıyorum mesela test çözüyorum. Kaç test çözdün? Kaçta kaç yaptın diye bayağı detaylı şekilde soruyorlar.” (K-19)

30 katılımcıdan eğitime destek noktasında K-1 babaanne ve dedesinin destek olduğunu şu şekilde ifade etmektedir;

“Destekliyorlar. Babaannem “Oku kendini kurtar” diyor. Dedemde aynı, sen üniversiteyi kazan bizde oraya geliriz diyorlar. Okumamı istiyorlar yani..” (K-1)

K-1’in babaanne ve dedesinin destek olmasının nedenleri incelendiği zaman aile yapısına bakıldığı zaman babasının hayatta olmayıp annesinin de kendisini bırakıp gittiğini bababaannesinin de kendisini büyüttüğünü bu nedenle de eğitimi bababaanne ve dedesinin desteklediği anlaşılmaktadır. Katılımcıların ailelerinin desteği noktasında verilen cevaplar doğrultusunda K-9 babaannem ve amcam cevabını verip babaannesini ve amcasının eğitim noktasında manevi desteğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Amcam ve babaannem zaten annem ve babam pek şey yapmıyorlar.” (K-9)

KATILIMCI-9’un aile yapısı incelendiği zaman babasının şizofreni hastası annesinin ise kendileriyle ilgilenmedikleri söyleyip evin tüm sorumluluğu amca ve babaannesinin üzerinde olduğu için eğitime de onların destek verdiğini ifade etmektedir.

Ailelerin gençlerin eğitimlerine manevi destekleri kişisel özgüvenlerini yerine getireceğinden dolayı önemlidir. Aileler çocuklarına daha iyi maddi imkanlara sahip olmaları için büyük yatırımlar yaparlar. Bourdieu şu şekilde açıklar: paha biçilen ancak maddi değeri olmayan kaynaklar sermaye türü olarak değerlendirildiğinde, bu kaynaklar yatırım olarak kullanılabilir duruma gelir (Akt. Özsöz 2014:296).

Ailenin genç üzerinde yatırımı oldukça önemlidir. Aileler gence sermaye kazandırır, belirli kültürel kalıpları öğretir. Bourdieu ve Passeron’un ifadelerine göre

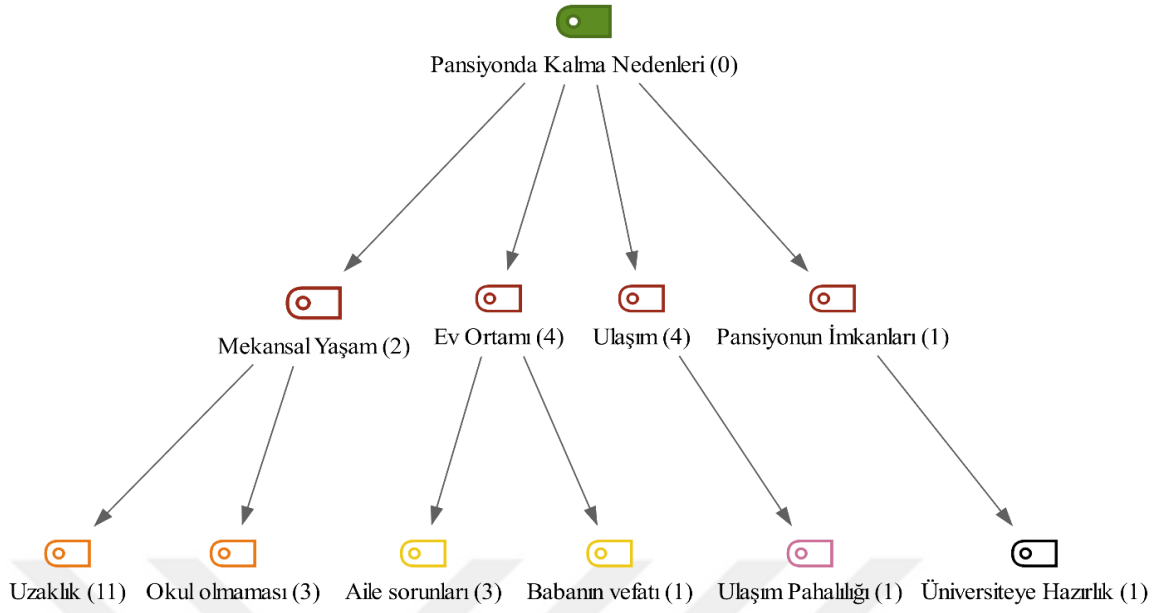
köylü ve işçi sınıfı kökenli öğrenciler ailenin kazandırdığı sermayede dezavantajlı konumdadırlar. Bu sınıfa mensup öğrencilerin aileleri tarafından okumaları yönünde herhangi teşvik bulunmamaktadır (Bourdieu, Passeron 2014:45).

Tezin bulgularına bakıldığında zaman gençlerin eğitime maddi destek sağlayanların aynı zamanda manevi destek sağlayıp okumalarını istedikleri saptanmıştır. Özellikle eğitim hayatını istemli yarıda bırakan veya istemsiz bırakmak zorunda kalan ya da okutulmayan kişilerin pişman oldukları, eğitim almadıkları veya alamadıkları için şuan bulundukları koşullardan memnun olmadıkları Pierre Bourdieu'nun habitus kuramı ile bağlantılı olarak kendi yaşam alanlarında mutsuz oldukları, çocuklarının veya kardeşlerinin bulundukları yaşam alanlarını başka bir ifade ile habituslarını değiştirmeleri için eğitimlerini destekledikleri anlaşılmaktadır.

3.2.2. Pansiyonda Kalma Nedenleri

Eğitim olanaklarına erişim noktasında kır ve kent arasında fark söz konusudur. Kırsal alt sosyokültürel düzeyde olan ailelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Kırsal yaşamın olumsuz şartları alt sosyokültürel düzeydeki ailelerin çocuklarının eğitim imkanlarına erişimi zorlaştırmaktadır. “Alt sosyokültürel düzeyden (ASEK) olan ailelerin çocukları liyakati kazandıran eğitsel süreçlerde başarı için gerekli imkânlarla ulaşamamaktadır” (Ceylan, Ünder 2022:171). Bu bağlamda avantajlı ve dezavantajlı ailelerin çocukları eğitim olanaklarına erişiminde eşitsizlik görülmektedir. Liyakat gerektiren işlerde alt sosyokültürel düzeyden olan ailelerin çocuklarının eğitim yetersizliğinden dolayı dezavantajlı olduğu görülmektedir. “Eğitim sitemindeki eşitsizliklerin son tezahürü olarak en yoksun sınıflardan gelen öğrencilerin gecikme, kalma veya yerinde saymaları, eğitim hayatlarının bütün seviyelerinde gözlemlenebilir” (Bourdieu, Passeron 2014:21). Eğitimde ki farklı nedenlerden dolayı eşitsizliği ortadan kaldırmak adına yatılı okulları ve okullara bağlı pansiyonları görmekteyiz. Yatılı Okullar ve okullara bağlı pansiyonlar eğitimde fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmada önemli bir rol üstlenmektedir.

Tezin örnekleme olan Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda gençlerin kalma nedenleri incelenmiştir. Pansiyonda kalma nedenlerine ilişkin belge temelli olan bu kodlamalara ait alt hiyerarşik kod modeli aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

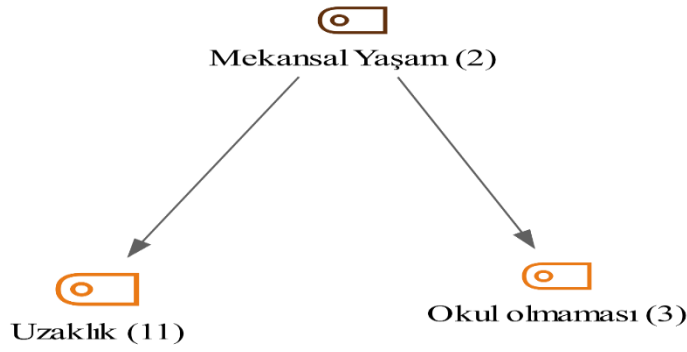

MAP 3. Gençlerin Pansiyonda Kalma Nedenlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Gençlerin pansiyonda kalma nedenlerine ilişkin bilgiler; mekansal yaşam, ev ortamı, ulaşım ve pansiyonun imkanları olarak kodlanıp alt kodları oluşturulmuştur.

3.2.2.1. Mekansal Yaşam

Mekansal yaşamın kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatı üzerinde etkileri görülmektedir. Tezin örneklemini oluşturan Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu öğrencilerinin pansiyonda kalma nedelleri arasında mekansal yaşam önemli bir etken olarak kodlanmıştır. Mekansal yaşam bağlamında öğrencilerin ailelerinin ilçe merkezine uzak yaşaması ve ilçe merkezinden uzakta yaşamalarına bağlı olarak okul olmaması öğrencilerin pansiyonda kalma nedenleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda yapılan Word transkripsiyonlarındaki kodlamalarda uzaklık ve okul olmaması etkenleri mekansal yaşamın alt bulguları olarak kodlanmıştır.

MAP 4. Mekansal Yaşam Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Mekansal yaşam ve alt kodları olarak uzaklık ve okul olmaması öğrencilerin eğitim hayatına etkileri ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda 2 genç ailesinin mekânsal yaşamından dolayı pansiyonda kalma nedenlerini şu şekilde açıklamaktadırlar;

“Köyde kalınca bizimkiler mecbur yurda geçtim.” (K-2)

“Hocam pansiyonda kalma nedenim aslında ev var hocam şuan kirada annemlerin. Ama onlar hani köydeler ya hayvanları buraya getiremiyoruz hani onlarda ordakiler de hani mecbur orda kalıyor. Aslında evimiz olduğu için tekte kalabilirdim hocam ama evde yemek yapan yok yani sıkıntı olduğu için birazda babam fazla güvenmez evde bana onun için pansiyonda kalıyorum.” (E-21)

Mekansal yaşamın alt kodlarından olan uzaklık etkeni öğrencilerin pansiyonda kalma nedenleri arasında en fazla verilen cevap olarak kodlanmıştır. Bu doğrultuda gençler uzaklık etkenini şu şekilde ifade etmektedir;

“Köy Zara’ya biraz uzak aslında uzakta değil 15-20 dakikalık yol ama her gün oraya gidip gelemeyeceğim için.. zaten yurdumuzla okul yan yana olduğu için bende burada kalmayı tercih ettim ama hafta sonları mesela eve gidip geliyorum güzel oluyor.” (K-10)

“Korkut uzak olduğu için. Buradada yakınlarımız var ama ev üstünde ev olmadığı için ben istedim yurtta kalmayı.” (K-11)

“Köyümüz uzak hem de burada ev falan olmadığı için. Akrabalarımız var ama kalmak istemiyorum.” (K-12)

“Hocam köy uzak hep gel git yapamıyoruz. Onun için burada kalıyoruz. Hem sabahları servis falan olmuyor. 8:15 te ders başladığı için mecburen pansiyonda kalmak zorundayız. Burdada evimiz yok.” (E-15)

“4 yıldır kalıyorum kalma nedenimde evin uzak olması.” (K-19)

“Hocam pansiyonda kalma nedenim köyümüz buraya uzak. Gidiş geliş zor oluyor.” (E-22)

“Hocam kaldığımız köy çok uzak ondan mecburen kalıyorum.”

(E-25)

“Şerefiye tarafında yaşıyoruz hocam yer uzak ondan.” (E-26)

“Köyde yaşıyoruz. Yaşadığımız köyde uzak buraya.” (E-27)

“Hocam Korkut köyündeniz gidiş geliş olmaz uzak ondan buradayım.” (K-28)

“Kaldığımız köy uzak olduğu için pansiyonda kalıyorum.” (E-29)

Kırsal yaşamın dezavantajlarından olan eğitim olanaklarına erişim noktasında mekânsal yaşam doğrultusunda okul olmaması da pansiyonda kalma nedenleri arasında yer almaktadır. Gençlerin eğitim hayatı doğrultusunda değerlendirecek olursak kırsal yaşam da eğitim noktasında fırsat eşitsizliği söz konusudur. Bu fırsat eşitsizliklerinden biride eğitim kurumlarına erişim noktasıdır. Eğitim kurumlarına erişim noktasında birçok politika uygulanmaktadır. Bunlardan en yaygını taşınmalı eğitim, yatılı bölge okulları ve pansiyonu olan okullar şeklinde sıralanabilir. Bu bağlamda yapılan görüşmelerde 30 katılımcıdan 3 katılımcı bulundukları yerde okul olmadığından dolayı pansiyonda kaldıklarını şu şekilde açıklamaktadırlar;

“Yok Şerefiye’de okul var. Ortaokulu Şerefiye’de okudum. Ondan sonra liseye gelince mecburen yurtta kaldım.” (K-6)

“Yerimiz uzak hocam. Şerefiyede lise yok git gel olmuyo çok zor.” (E-17)

“Köyde lise yok hocam. Ortaokula kadar Şerefiye’de okudum ama sonrasında lise olmadığı için buraya geldim.” (E-23)

Mekansal yaşamı Bourdieu’nun alan kavramı ile açıklayabiliriz. Bourdieu’ya göre bireyler alan içerisinde kurallar çerçevesinde hareket ederler. Burada bireyler kendilerini ait hissettikleri beraberlik kurarlar. Bireyler kurduğu beraberlik sayesinde ortak zaman dilimi kullanmaktadır (Sümer 2022:81). Alan kavramı kır ve kent yaşamı bağlamında değerlendirildiğinde; kır ve kentin kendine has özellikleri ve kuralları bulunmaktadır. Bourdieu’nun alan kavramı bağlamında kişilerin kırın ve kentin yasalarına göre hareket ettiği görülmektedir.

3.2.2.2. Ev Ortamı

“Bir öğrencinin eğitim başarısı genellikle genetik temelli olduğu ileri sürülen yaradılışa (nature) veya genetik olmayan bütün faktörleri kapsayan çevreye (nurture) veya her ikisine bağlanır” (Ceylan, Ünder 2022:173). Eğitim başarısı noktasında dış faktörlerden en önemlisi aile ve aileye bağlı ev ortamıdır. Gencin eğitim başarısı aile ortamı ile bağlantılır.

Tezin bulguları içerisinde olan ev ortamı ve gencin başarısı ile ilişkilendiren bir diğer faktör evin ısınma şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kırsal kesimde evlerin büyük çoğunluğunun ısınma kaynağı sobadır. Sobalar sadece bulunduğu odayı ısıtır ve diğer odalara olumlu herhangi bir etkisi yoktur. Sobalı evde yaşayan gençlerin en büyük sorunu kendi özel alanlarının olmayışı özel alanın olmamasına bağlı olarakta ses gibi etkenlerden dolayı ders çalışamamasına neden olup eğitim hayatını olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda 30 katılımcı ile yapılan görüşmelerde 4 katılımcı ev ortamının eğitimleri için olanaklı olmadığını bu nedenle pansiyonda kaldığını ifade etmiştir. E-14 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir;

“Şimdi hocam ben lise 1 de pansiyonda kalmaya başladım. Çünkü bulunduğumuz yerde lise yoktu gidiş gelişte de zorlanacaktım. Hem köye de her zaman araba yok ondan liseye geçince pansiyonda kalmaya başladım. Köyde okulda olsa arabalarda olsa yine pansiyonda kalırdım çünkü köyde ev sobalı. Kışın daha zor oluyor aynı odada kalıyoruz ders yapmak istesem ses oluyor. Küçükken idare ediyordum ama şuan derslerim daha sıkı sınav senem o yüzden pansiyonda kalmak iyi.” (E-14)

E-14 ev imkanlarından özellikle de evin sobalı olmasından dolayı kışın aynı odada kaldıkları için zorluk yaşadığını, ders çalışma ortamının olmadığını bu nedenle pansiyonda kaldığını ifade etmektedir. Benzer nedenlerden dolayı E-16 ve E-30 da evlerinin sobalı olduğu kışın başka odalarda ders çalışmanın imkansız olup ev ortamının ders çalışmalarına elverişsiz olduğunu şu şekilde açıklamaktadırlar;

“Hocam biz köyde kalıyoruz araba olmuyor her zaman sabahları da zor oluyo ondan kalıyorum. Bide köyümüz yakın ama evimizde kışında sorun oluyo. Ev sobalı olduğu için her oda ısınmıyor. Soğukta çalışlanmıyo.” (E-16)

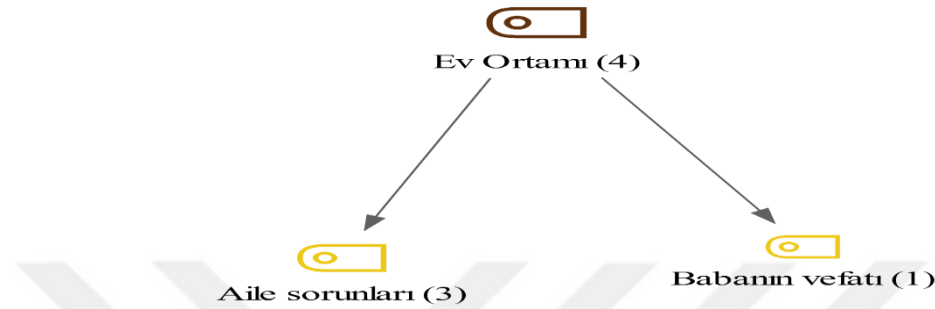
“Evimiz sobalı, kışın ders çalışmak zor oluyor. Her oda ısınmıyor ailede 5 kişiyiz aynı odada çalışılmıyor.” (E-30)

E-24 ise okula ulaşımında herhangi bir sorun olmadığını ancak geniş aile yapısına sahip olduğundan dolayı ev ortamının ders çalışmasına elverişsiz olduğunu şu şekilde açıklamaktadır;

“Hocam bizim ailede babaannemler bizimle kalıyo. Aslında yerimiz yakın gidiş geliş yapabilirim ama ev kalabalık çalışamıyorum benimde son senem ondan bura daha iyi.” (E-24)

Ev ortamının kırsalda yaşayan genç yoksulların eğitim hayatı üzerinde etkileri görülmektedir. Araştırmanın örneklemi oluşturulan Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu

öğrencilerinin pansiyonda kalma nedeleri arasında ev ortamı kodlanmıştır. Ev ortamı bağlamında öğrencilerin pansiyonda kalma nedenleri arasında; aile sorunları ve babanın vefatı şeklinde kodlanmıştır. Bu bağlamda yapılan Word transkripsiyonlarındaki kodlamalarda aile sorunları ve babanın vefatı etkenleri pansiyonda kalma nedeni olan ev ortamının alt bulguları olarak kodlanmıştır.

MAP 5. Ev Ortamı Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Ev ortamı ve alt kodları olarak aile sorunları ve babanın vefatı öğrencilerin eğitim hayatına etkileri ile yakından ilişkilidir. Bu bağlamda K-5 ev ortamı etkenine bağlı olarak pansiyonda kalma nedeni olan aile sorunlarını şu şekilde ifade etmektedir;

“Ben ailemin fazla yanlarında hiç kalmak istemiyorum. Mesela benim ablam kaçarak evlendi sürekli onlar da bana soruyor kesin sende kaçarak evlenirsin ben de dedim ki böyle olursa dersiniz ben burada kalmam yurtta kalırım. Zaten ben kendimi arkadaş ortamında daha iyi hissediyorum. O yüzden arkadaş ortamında kalmak istiyorum. Yani evde falan kalmak istemiyorum. Evde bazı zamanlar mutluym ama bazı zamanlarda çok geriliyorum. Yurtta kalmayı daha çok seviyorum bu yüzden.” (K-5)

Aile sorunları ev içi huzursuzluğa neden olup genci ise ailesinden uzaklaştırdığı görülmektedir. K-20 ise pansiyonda kalma nedenini Aile sorunları nedenine bağlı olarak şu şekilde açıklamaktadır;

“Pansiyonda kalma nedenim biraz benim aile sorunlarım var. Ailemle aram iyi olmadığı için ondan da kalıyorum burada kalacağım kişiler var ama istemiyorum çünkü başkasının evinde olmuyor. Hocam o sorunlardan kastım benim annemle babam ben küçüklikten beri hep böyle tartışır. Önceden mesela şiddet de vardı. Ben bundan etkileniyorum mesela en son benim babam sinir hastası 11. sınıfın yaz tatili yok 10. sınıfın yaz tatilinde şey oldu sinir krizi geçirdi. O anda annemle bana saldırdı. O arada da ben kaldığım için benim boynuma vurdu hocam işte benim boynum morardı falan ondan sonra benim de psikolojim bozuldu tabii eve gitmek istemedim yani hala da biraz da öyle devam ediyor. İşte ondan sonra da o hastalığından dolayı o olaydan sonra korkularım başladı. Bir şey demese

de mesela geçen sene de aklıma gelince hemen böyle titriyordum. Bir anda ataklar geçiriyordum kötüydüm. O yüzden o kadar da gelemedim okula pansiyonda da çok kalamadım okula gitmediğim için. Anneannemgilde kaldım ama anneannemgilde de ne kadar olabilir ki dayımla beraber kalıyordu eşi falanda orada yani daha sorunlar yaşadım hocam. Yani gittiğin yerde biraz fazlasıyla sıkıntılar yaşadım. Mesela benim şu lise hayatımda dedem vefat etmişti. Dedem beni en son öpüp koklayıp gitmişti öyle ölmüştü. Ondan beri kendimi çok şey yapmışımdır kendime görmezden gelmişimdir niye bilmiyorum ama hani ondan sonra hani ben bir yere gitsem hep bir şey olduğu için kendimi biraz dışarı verdim kendimi insanlardan uzaklaştırdım hala da öyleyim zaten pek kendim değil de özgüven eksikliğim de var bu da aileden de kaynaklı zaten yani öyle hocam.” (K-20)

K-20 nin ev ortamından kaynaklı aile sorunları yaşadığı, bu sorunlardan dolayı özgüven eksikliği yaşadığını açıklamaktadır. Gencin aile sorunlarından dolayı özgüvensiz oluşu eğitim hayatına da olumsuz yansımaktadır. Kendisine güvenmeyen çocuklar okula uyum sağlamada ve örgün eğitim sürecinde başarısız olmaktadır (Akt. Soner 2000:249).

Ev ortamı etkeninde gençlerin pansiyonda kalma nedenlerinden bir diğeri bababın vefatıdır. Bu bağlamda K-1 ev ortamı etkenine bağlı olarak pansiyonda kalma nedeni olan babasının vefatını şu şekilde ifade etmektedir;

“Şimdi hocam ben doğmadan önce babam ölmüş. Babam lise mezunu İş kazası, trafik kazası.. Tuzla Tershanesinde çalışıyormuş. İstanbul’da gemicilik yapımında geminin altında olan saclar varya kafasına düşmüş ezilerek ve hastaneye yetiştirememişler. Tam hastahane kapısının önünde ölmüş. Annem doğurmuş kırk beş gün sonra da beni bırakıp gitmiş. Babaannemle dedem büyüttü. Babaannemin ikinci evliliği. Ben babaannemlerin yanında kalıyorum. Yaklaşık 8 yaşındayken geldim buraya 3. Sınıftayken şimdi lise ikideyim.” (K-1)

K-1 in ifadeleri incelendiği zaman babasının vefatı ve annesinin terk etmesinden dolayı babaannesi tarafından büyütüldüğü bu nedenle pansiyonda kaldığını ifade etmektedir. “Aile üyelerinin en küçükleri olan çocuklar, ailenin içerisindeki durumdan ciddi derecede etkilenebilmektedir. Bu etkilenme iki yönlü olarak ele alınmaktadır. Çocuklar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkisi olan ailenin içerisinde bulunduğu durum, çocukların fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlıkları, kişisel gelişimleri, çevreleri ile olan ilişkilerini ciddi derecede etkilemektedir” (Canatan ve ark. 2019:1337).

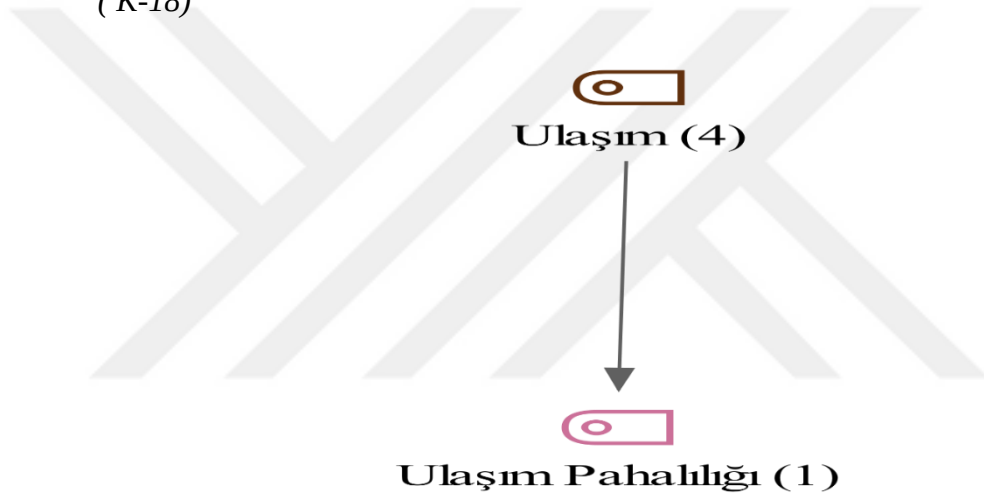
3.2.2.3. Ulaşım

Tezin bulguları doğrultusunda 30 gençten 4 genç ulaşım noktasında sorun yaşadığını ifade etmektedir. Bu doğrultuda katılımcılar ulaşımdan dolayı pansiyonda kaldıklarını şu şekilde açıklamaktadır;

“Ben 5.sınıftan beri yurtta kalıyorum. Ortaokulda servis olmadığından kaynaklı yurtta kalıyorum. Servisi olsaydı eğer büyük ihtimalle eve giderdim. Hafta sonları da kursum olduğundan kaynaklı eve gitmiyorum mesela 3 hafta eve gitmiyorum bir hafta gidiyorum.” (K-4)

“Evet hocam 3.sınıfa kadar arabayla gidip gelmeyi denedik en sonunda yurda verdiler.” (K-9)

“Yok aslında burayada gidiş geliş var ama her gün her gün gidip gelemeyeğim için belirli bir servis olmadığı için yurtta kalıyorum 4 yıldır.” (K-18)

MAP 6. Ulaşım Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Ulaşımın alt kodu olarak kodlanan ulaşım pahalılığından dolayı pansiyonda kalmasını K-8 şu şekilde ifade etmektedir;

“Şöyle normalde köyümüz yakın zaten ortaokulda falan servise taksiyle gidip geliyorduk. Geçen sene fiyatlar çok fazla geldiği için bir de öyle bir para veremeyeceğimiz için yurtta kalmak zorunda kaldım.” (K-8)

K-8 in ifadeleri incelendiği zaman ulaşım pahalılığını Bourdieu’nun ekonomik sermaye kavramı ile ilişkilendirebiliriz. K-8 in ailesinin ekonomik sermayesinin olmadığından dolayı pansiyonda kaldığı görülmektedir.

3.2.2.4. Pansiyonun İmkanları

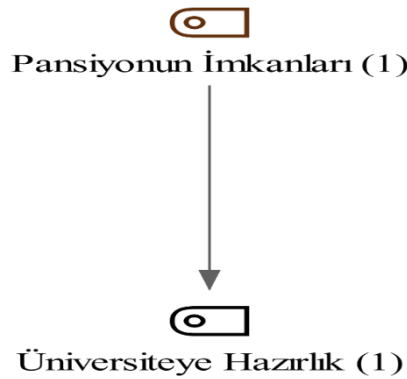
Pansiyonu olan okullar kırım dezavantajları ve pansiyonun imkanları noktasında tercih edildiği görülmektedir. Yatılı bölge okulları ve pansiyonlar sayesinde eğitimde

imkan eşitliği sağlandığı görülmektedir. Ev ortamı ders çalışmaya müsait olmayan, ailesi tarafından maddi veya manevi destek görmeyen veya ailesinin mekânsal yaşamından dolayı zorunluluktan kalan öğrencileri görmekteyiz. Pansiyonda kalma nedenini pansiyonun imkanları çerçevesinde K-3 şu şekilde açıklamaktadır;

“Şöyle bu sene abim askere gideceğinden dolayı normalde biz her sene annemle buraya gelirdik. Annem ben, abim, kardeşim. Abim okulu okurken buraya gelirdik, babam köyde kalıyordu sonrasında babam yalnız kalmaya başlayacaktı. Ben de onu istemedim babam yalnız kalsın istemedim o yüzden yurttan kalmayı tercih ettim. Hem buranın imkanları daha olanaklı diye buraya yerleştik. Şu an evimiz Zara merkezde ama ev sobalı ders çalışırken montla oturmak zorunda kalıyorum. Bu nedenle çok üşüyorum yurttan kalmamın bir nedeni de bu. Bura bir sürü bize imkan sağlıyor aylık maaşımız yatıyor bir sürü çeşit yemeği çıkıyor istediğimiz zaman duş alabiliyoruz ara öğün dağıtılıyor. “ (K-3)

K-3 ün açıklamasına bakıldığı zaman evin ısınma şeklinden dolayı evde ders çalışmadığını pansiyonun imkanlarının ev ortamından daha iyi olduğunu ifade etmektedir. Pansiyonun imkanları doğrultusunda devletten aylık para aldıklarını, pansiyonun yemek çeşitliliğini, ara öğün imkanını, duş alma gibi olanaklarının olmasını olumlu bulup pansiyonun sağladığı imkanlardan dolayı tercih ettiğini ifade etmektedir.

Pansiyonun imkanlarının alt kodu olarak üniversite sınavına hazırlık belirlenmiştir ve pansiyonun imkanları koduna ilişkin hiyerarşik alt kodları gösterir kod model grafiği aşağıda verilmiştir.

MAP 7. Pansiyonun İmkanları Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

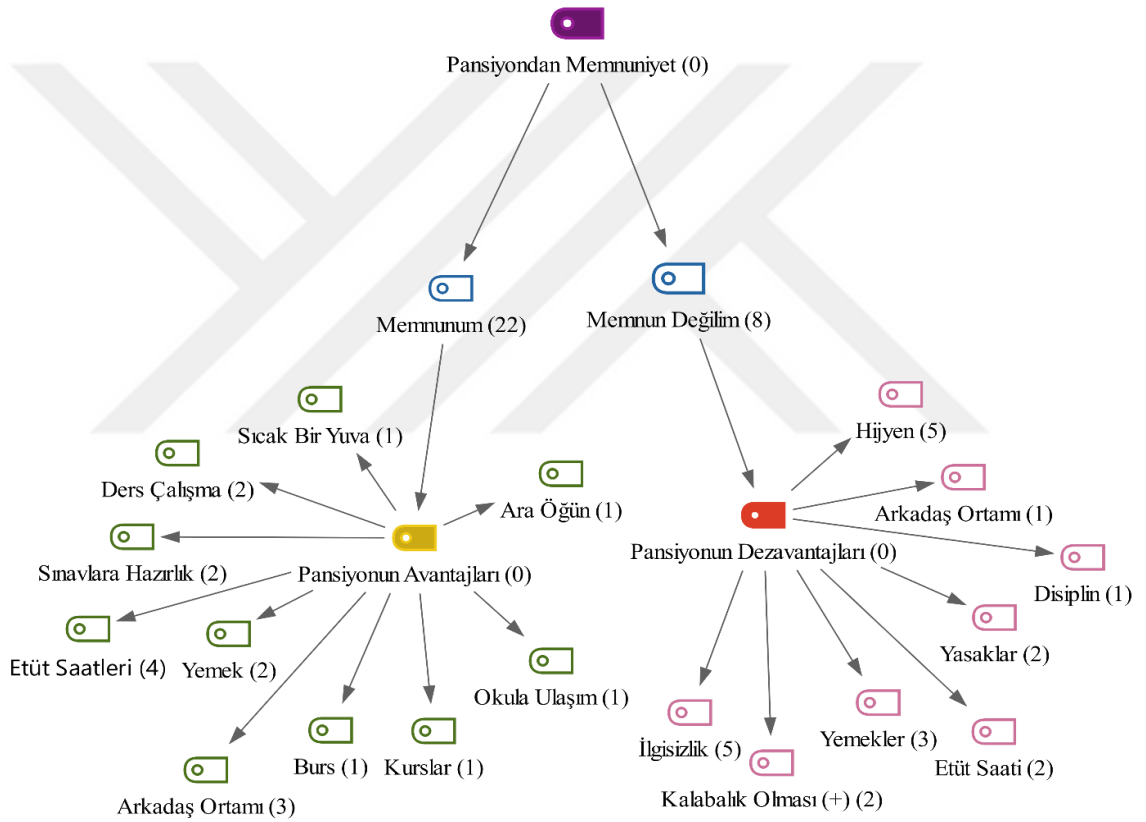
K-13 ise pansiyonun imkanlarına bağlı pansiyonda kalma nedenini üniversite sınavına hazırlık olarak şu şekilde ifade etmektedir;

“Şöyle aslında benim ablam üniversitede okuyor. Benim evde

çalışma gibi bir imkanım da var aslında ama evimiz yurt gibi. Beni rahatsız edecek bir şey de yok ama ben hani bir sene sonra malum yurda mecburen geçmek zorunda kalacağım için nasıl bir hayat görmek istedim. Uyum sağlayabiliyormuyum hani önceden bir gidip görmek istedim. Birde yurttan çalışabiliyor muyum adapte olabiliyormuyum diye bakmak istedim. Şu an bir sıkıntım yok yani kendimi denemek için geldim.” (K-13)

3.2.3. Pansiyondan Memnuniyet

Gençlerin pansiyona karşı memnuniyetleri; memnunum ve memnun değilim olarak belirlenip alt kodları oluşturulmuştur. Gençlerin pansiyondan memnuniyetlerine ilişkin hiyerarşik alt kodları gösteren model aşağıdaki gibidir.

MAP 8. Gençlerin Pansiyondan Memnuniyetlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösteren Model Haritası

Katılımcıların pansiyondan memnuniyetleri; memnunum ve memnun değilim olarak belirlenmiştir. 30 katılımcıdan 22 katılımcı pansiyondan memnun olduğunu 8 katılımcı ise pansiyondan memnun olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun pansiyondan memnun olduğu saptanmıştır.

3.2.3.1. Pansiyonun Avantajları

Pansiyonlar kır toplumları için büyük avantaj oluşturmaktadır. Kır toplumları dezavantajlı ailelerin çoğunlukta olduğu yerleşim yerleridir. Kır toplumu dezavantajlı ailelerin olduğu gibi imkanlarında kısıtlı olduğu yapıya sahiptir. Özellikle tezin konusunu oluşturan eğitim kurumlarında dezavantajlı olduğu görülmektedir. Kır toplumlarında eğitim olanaklarına erişim kent merkezleri kadar kolay değildir. Kent merkezlerinde en küçük yerleşim yeri olan her mahallede okul bulunurken kır da okul sayısı sınırlıdır. Özellikle kır toplumu kapsamına giren ilçe merkezine bağlı köylerde okulların sınırlı olduğu veya olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda Zara ilçe Merkezi ve bağlı köylerde 21 okul olduğu görülmektedir. İlçe Merkezi ve bağlı köyler okul listesi aşağıda verilmiştir;([Okullar ve Diğer Kurumlar \(meb.gov.tr\)](http://Okullar%20ve%20Diğer%20Kurumlar%20(meb.gov.tr)))

[SİVAS - ZARA - Cumhuriyet Ortaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Halil İbrahim Çifçi İlkokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Korkut Gümüşay Ortaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Mehmet Akif İlkokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Şerefiye Vali Aydın Güçlü İlkokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Şh.Teğmen Hacı Bayram Elmas Yatılı Bölge Ortaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Yapak Vakfı Özköyler İlkokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Zara Anadolu Lisesi](#)

[SİVAS - ZARA - Zara Mehmet Habib Soluk Fen Lisesi](#)

[SİVAS - ZARA - Zara Atatürk Anaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Zara Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi](#)

[SİVAS - ZARA - Reşit Akif Paşa Ortaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Yapak Vakfı Özköyler Ortaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Şerefiye Vali Aydın Güçlü Ortaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Gazi İlkokulu](#)

[SİVAS - ZARA - KORKUT GÜMÜŞAY İLKOKULU](#)

[SİVAS - ZARA - Halil İbrahim Çifçi Ortaokulu](#)

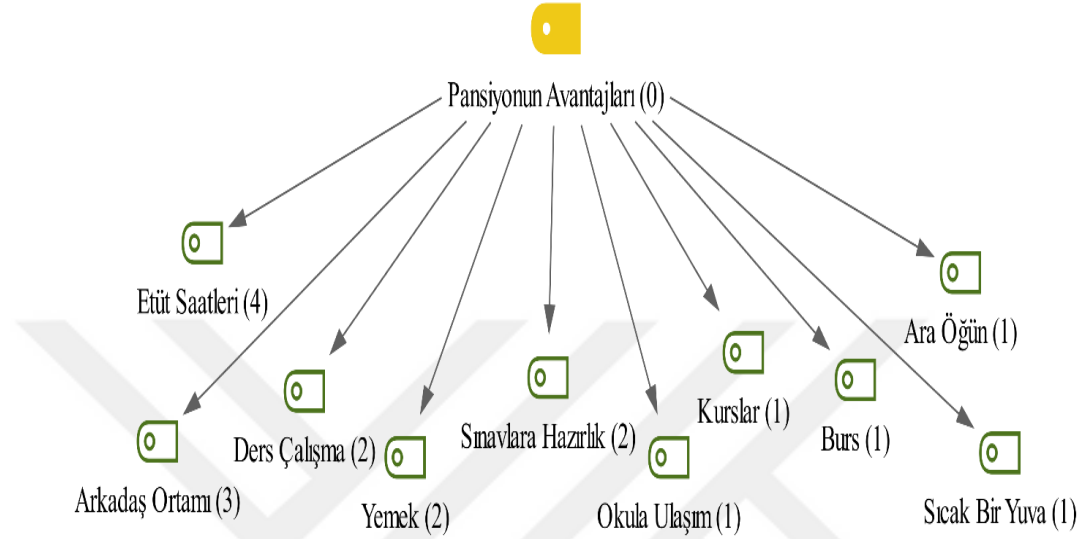
[SİVAS - ZARA - İsmet Yılmaz İmam Hatip Ortaokulu](#)

[SİVAS - ZARA - Zara Anadolu İmam Hatip Lisesi](#)

[SİVAS - ZARA - Şehit Teğmen Hacı Bayram Elmas İlkokulu](#)

Zara ilçe merkezinde 14 okul olduğu 7 okulun ilçe merkezine bağlı köylerde olduğu görülmektedir. Zara ilçe merkezine bağlı 135 tane köy olup nüfus dağılımına bağlı olarak; Şerefiye, Yapak ve Korkut Köylerinde okul olduğu görülmektedir. Şerefiye, Yapak ve Korkut Köylerinde ise ilkokul ve ortaokul olduğu lise olmadığı görülmektedir. Okul sayısının sınırlı olması taşınalı eğitimi, yatılı bölge okullarını ve pansiyonlu okulların varlığını zorunlu kılmaktadır.

Pansiyondan memnuniyetlerine ait bulgulara dayanılarak pansiyonun avantajları ve dezavantajları incelenmiştir. Bu bağlamda pansiyonun avantajlarına ilişkin alt kodlar oluşturulmuştur. Pansiyonun avantajlarına ilişkin hiyerarşik alt kodları gösterir kod model grafiği aşağıdaki gibidir.

MAP 9. Pansiyonun Avantajlarına İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Gençlerin pansiyondan memnun olma nedenine bağlı olarak verdikleri bilgiler doğrultusunda pansiyonun avantajları oluşturulmuştur. Buna göre pansiyonun avantajları olarak; etüt saatleri, arkadaş ortamı, ders çalışma, yemek, sınavlara hazırlık, okula ulaşım, kurslar, burs, sıcak bir yuva ve ara öğün alt etkenleri bulunmaktadır. Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan etüt saatlerini gençler şu şekilde ifade etmektedir;

“Pansiyon güzel herkes ders çalışıyor. Pansiyonda olumsuz bulduğum bir şey var. Sınav haftasında etütün 2 saat olması çok iyi çok ders çalışabiliyorum ama onun dışındaki haftalarda etütün 2 saat olması yani benim için biraz fazla oluyor yani çok yorulmuş hissediyorum ama sınav haftası zaten doğal olarak hep çalıştığım için 2 saat az bile geliyor.”

(K-10)

“Yurtta olumlu bulduğum şeyler; etüt saatlerin olması. Etüt saatlerini çok olumlu buluyorum.” (K-12)

“Pansiyon benim için çok iyi bir fırsat hocam. Çünkü size söyledim evimiz sobalı evde çalışma imkanım heleki kışın hiç olmuyor. Ama burada rahatça sessizce çalışabiliyorum. Etüt saatlerimiz var mesela ve burada son sınıf olduğumuz için çalışma salonumuz diğer alt sınıflardan ayrı. Bu da çok iyi oluyor. Onun dışında yemeklerde iyi sadece sigara sorun sonuçta bizler çocuk değiliz. Kaç yaşında adamlarız sigara sorun olamasa o da iyi olur

hocam. Onun dışında hocam ortam güzel. Arkadaşlarla yeri gelip çalışır yeri gelir sohbet muhabbet ederiz.” (E-14)

“Pansiyonda kalmamın olumlu nedeni sıkı bir şekilde ders çalışmam akşam etütlerde olsun etüt sonrası olsun sadece olumlu yön olarak bunu görüyorum.” (K-19)

Denetimsiz ve sorumluluk yüklenmeden ders çalışmanın özellikle okul çağındaki çocuklar için zor olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda pansiyonun avantajlarından olan etüt saatlerinin öğrenciler için faydalı olduğu, öğrencilerinde özellikle sınav haftaları etüt saatlerinden memnun olduğu görülmektedir.

Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan arkadaş ortamını gençler şu şekilde ifade etmektedirler;

“Pansiyona karşı olumlu bulduğum yönler akranlarımla vakit geçiriyor olmak. Ne bileyim o şekilde olumlu bulduğum yerler böyle. Pansiyonda zaten sevdiğim arkadaşlarım olduğu için her türlü kalmak isterim.” (K-9)

“Avantajlarını söyleyeyim, önce arkadaş ortamı kuruluyor. Burada bir arkadaşlık kuruyorsun. Burada lise dönemlerinde ergenlik dönemleri olur ya o zamanı arkadaşlarıyla geçiriyorsun.” (K-11)

Ergenlik dönemindeki gençler için akranları önemli rol oynamaktadır.” Akran ilişkilerinin özel öneme sahip olduğu ergenlik döneminde beraberlik eşitlikçi bir sosyal ilişkiyi hedeflemektedir. Akranlar eşit bilgiye ve otoriteye sahiptirler” (Nair 2018:64). Bu nedenle ergenlik döneminde gençler aileleri ile vakit geçirmek yerine akran grupları ile vakit geçirmeyi tercih etmektedirler. Okul dönemi olarak lise öğrencilerini de kapsayan ergenlik dönemi gençlerin ailelerinden uzaklaşıp, akran grupları arasında kabul görmek için onlar ile vakit geçirdiği dönemdir. Pansiyondan memnuniyet bağlamında pansiyonun avantajlarını öğrencilerin arkadaş ortamı ile açıkladıkları görülmektedir.

Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan ders çalışmayı E-7 şu şekilde ifade etmektedir;

“Olumlu yanları çalışma imkanımızın olması. Evdeyken mesela oyalanacağım başka şeyler oluyor ama yurttayken ders çalışmaktan başka bir şey yok dersten başka bir şey yapamıyorsunuz hani belirli bir düzen içerisinde oluyorsunuz burada. Kötü yanı da işte aileden uzak kalıyorsunuz.” (E-7)

Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan yemekleri E-21 şu şekilde ifade etmektedir;

“Yemekleri hocam. Yemeklerde sıkıntı yok on numara yani. Devlet her türlü destekliyor hocam olumsuz yönü pek yok sadece söylediklerim genel olarak olumlu hocam.” (E-21)

Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan sınavlara hazırlığı gençler şu şekilde ifade etmektedirler;

“Olumlu bulduğum yerler, arkadaşlarımızla mesela sınavlarımıza hep beraber hazırlanıyoruz. Biz aynı odada kaldığımız için genellikle ezber derslerimizi çok iyi yaptık beraber birlikte çalıştığımız için. Benim için en iyi yanı sözel dersler oldu.” (K-13)

“Yok hocam aksine burda daha iyi oluyo çünkü ben evde olsam akaşama kadar dışarda arkadaşlarımla gezerdim burda mecburiyetten de insan çalışıyor. Ondan pansiyonda hazırlanmam daha iyi. Sınava hocam test kitaplarım var abim alıp gönderiyo yada para gönderiyo ben alıyorum birde okulun verdikleri hocam onları çözüyorum. Etüt saatinde de hoca izin verirse video dan falan konu dinliyorum.” (E-17)

Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan okula ulaşımı K-9 şu şekilde ifade etmektedir;

“Bence iyi ki kalmışım çünkü okula gidip gelmem olsun kolay oluyor burada bize devlet her türlü bakıyor yani bence güzel arkadaşlarımla da bir arada yaşıyorum falan bence güzel..” (K-9)

Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan kursları K-5 şu şekilde ifade etmektedir;

“Yurtta olumlu bulduğum. Şuan evde kalsaydım kurslara gidemeyecektim ama şu an yurtta kalırken çok rahat gidebiliyorum. Yurdu bu yüzden seviyorum her ay para veriyorlar mesela aylık gelir var ve her sene de para iyice artarak veriyorlar. Mesela bizim için kurslar hazırlıyorlar onlarada çok mutlu oldum ben eğer evde olsaydım geçen sene 9. sınıfta teşekkür alamazdım. Benim dikkatim başka yerlere dağılırdı ama yurda geldiğim zaman niyeyse çok çalışasım geliyor özellikle etüt saatinde daha çok çalışasım geliyor.” (K-5)

K-5'in pansiyondan memnuniyet bağlamında pansiyonun avantajları olarak kursların yanısıra burslarında olduğunu ifade etmektedir. Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan sıcak yuva özelliğini K-2 şu şekilde ifade etmektedir;

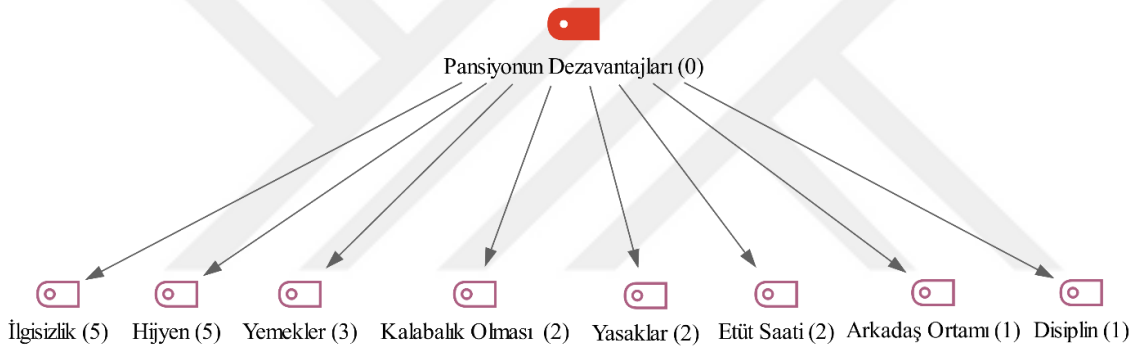
“Yani yurdu genel olarak seviyorum. Arkadaş ortamı açısından yani başımı sokacağım bi yer var en azından sıcakta ama yemeklerini pek sevemiyorum bide zorunlu etütlerini falan sevemiyorum. Ama genel olarak memnunum.” (K-2)

Pansiyondan memnuniyet nedenleri bağlamında pansiyonun avantajlarından olan ara öğün özelliğini K-10 şu şekilde ifade etmektedir;

“ Pansiyon güzel herkes ders çalışıyor. Pansiyonda olumsuz bulduğum bir şey var. Sınav haftasında etütün 2 saat olması çok iyi çok ders çalışabiliyorum ama onun dışındaki haftalarda etütün 2 saat olması yani benim için biraz fazla oluyor yani çok yorulmuş hissediyorum ama sınav haftası zaten doğal olarak hep çalıştığım için 2 saat az bile geliyor. Onun dışında güzel, diğer şeyler de güzel mesela ara öğünümüz veriliyor. Bunu öğrendiğimde çok mutlu olmuştum çünkü 5'te akşam yemeği sonra çıkacağız 9.00'da da ara öğünümüz oluyor.” (K-10)

Gençlerin ifadeleri incelendiği zaman aslında eğitim bilinci olduğu pansiyonun avantajlarının farkında oldukları ancak onları engelleyen nedenin habitusları olduğu söylenebilir.

3.2.3.2. Pansiyonun Dezavantajları

MAP 10. Pansiyonun Dezavantajlarına İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Katılımcıların pansiyondan memnun olmama nedenine bağlı olarak verdikleri bilgiler doğrultusunda pansiyonun dezavantajları oluşturulmuştur. Buna göre pansiyonun dezavantajları olarak; ilgisizlik, hijyen, yemekler, kalabalık olması ve kalabalık olmasına bağlı olarak gürültü, yasaklar, etüt saati, arkadaş ortamı ve disiplin alt etkenleri bulunmaktadır. Pansiyonun dezavantajları pansiyondan memnuniyetsizlik kapsamında analiz edilip gençlerin eğitim hayatı ile bağdaştırılacaktır.

Pansiyonun dezavantajları noktasında yurt yönetimi ve belletmenlerin ilgisiz olduğuna dair açıklamalar yapılmıştır. Bu bağlamda gençlerin ifadeleri şu şekildedir;

“Bence yurt müdürümüz yurdu umursamıyor gibi geliyor bana çünkü mesela geçenlerde bir arkadaşımızın açılmamış gofret paketi varmış odaya giren temizlikçi abla onu açıp yemiş bayağı çünkü kayda baktığımızda odaya bir kişi giriyor bunu yurt müdürümüze söyledim bize

tamam ben yaparım diyor ben halledeceğim diyor.” (K-4)

“Müdür yardımcınız fazla ilgilenmiyor gibi geliyor yurt öğrencileriyle. Bunun üzerine okul müdürümüz daha çok üstüne düşüyor. Bir derdimiz, sıkıntımız olunca direkt okul müdürüne gidiyoruz. Onlar yurt müdürümüzle konuşuyorlar. Yurdun yarından çoğu yemekle alakalı sorun yaşıyor.” (K-11)

“Pansiyonda aslında iyi olan şeyler güzel eskiden yemekler kötüydü şuan çok iyi sadece tek kötü olanı çok kalabalık, giriş saatlerimiz falan kötü, bazı hocalarımız çok insafsız yurttan nöbet tutanlar insafsız anlayışlı değiller hasta olsak mesela kendi imkanlarımızca mesela en son biz ambulans falan arıyoruz ona göre geliyor. Asla böyle zorda kalmadıkça hastaneye falan götürmüyolar öyle. Arkadaşlarımızla kalmak falan aslında güzel ama bazen çok çekilmez oluyor. Böyle bi yerde bakıyorum biri ağlıyo bi yerde gülüyo değişik bir alan. Farklı şeyler bu yönden olumsuz görüyorum ve bi daha lise okuyacak olsam kalmak istemem.” (K-18)

“Hocam hiçbir olumlu yanı yok yani çünkü geçen sene ben bazı sıkıntılar yaşadım ataklar geçiriyordum bazı hocalar bilerek yaptığını düşünüyordu yani bilerek yapsam gerçekten bu kadar yapmazdım çünkü o anki yorgunluk o anki bıkkınlık bir ben bilirim bir Allah bilir çünkü geceleri yatamıyordum mesela sabahın dördünde mesela gece birde kalkıyordum sonra gece boyu uyuyamıyordum. Okula geliyordum zaten yorgun bir şekilde yani hocaların düşüncesi beni üzdü hocam ben öğretmenlerime çok saygı duyarım ve seviyorum hocalardan da öyle bir duyum alınca üzüldüm okula da isteyerek gelmiyordum zaten tek şu hocam hayattaki hedefim güzel yerlere gelmek kendi mesleğimi kendi elime almak yani annemin yaşadıklarını yaşamamak. Bir de şöyle yani şu an kendi yaşatlarıma göre sevgilimi dersin hayal kurmak mı dersin evlilik gibi yani ben hiç kurmuyorum yani. Başkaları ilk eğitimimi alayım ondan sonra evleneyim diye düşünür ama ben hiç öyle düşünmüyorum ben sevgiye güvenmiyorum hocam hiç kimseye güvenmem hayatımda belki de anne babamdan dolayı böyle düşünüyorum nasip.” (K-20)

Pansiyonun dezavantajları içerisinde yer alan ilgisizlik bağlamında tezin bulgularına göre öğrencilerin aile desteği görmesi gereken dönemde yalnızlık duygusu yaşadığı bu bağlamda anne ve baba şefkatini, zamanlarının çoğunluğunu beraber geçirdikleri öğretmenlerinden bekledikleri görülmektedir. Anne baba şefkatini hiç kimse karşılayamayacağı için pansiyonda kalan gençlerde yalnızlık duygusuna fazlaca kapıldığı görülmektedir. K-20 nin ifadeleri gözlemleri doğrular niteliktedir. K-20 psikolojik sıkıntılar yaşadığını, ataklar geçirdiğini ancak belletmenlerin bunu görmezden geldiğini ifade etmektedir. K-20 nin ifadesine binaen aile yapısı ile ilgili verdiği bilgiler incelendiği zaman ailesinde sorunlar olduğunu dedesinin vefatından sonra kendini yalnız hissedip, hayattan soyutlandığını ifade etmektedir. Benzer şekilde K-18 de hastalandıkları anda belletmenlerin ilgilenmediği, ambulansı aramadığı, kendi imkanları ile hastaneye gittiklerini ifade etmiştir.

Pansiyonun dezavantajları noktasında pansiyonun hijyen yönünden zayıf olduğuna dair açıklamalar yapılmıştır. Bu bağlamda gençlerin ifadeleri şu şekildedir;

“Ben yurdu aslında sevmiyorum. Doğru konuşayım sevmiyorum fazla çünkü hayatımda hiç yurttan kalmadığım için aile ortamına alışkın olduğum için kalmayı sevmiyorum ama ailem de diyor ki orada çalışma imkanların fazla bir konuda soru soracak olursan direkt hocana sorabiliyorsun. O yüzden gerçekten iyi ama ne yapsan aile ortamı gibi olmuyor. Mesela temizlik konusunda bana göre uygun değil o yüzden ben fazla kalmak istemiyorum.” (K-3)

K-11 ilgisizliğin yanısıra hijyen noktasında da memnun olmadığını şu şekilde açıklamaktadır;

“ Sonra dezavantajları hijyen konusu diyelim.” (K-11)

“ Özellikle temizlik ve hijyen konusunda çok büyük sıkıntılar var. Onlar kötü oluyor, bu şekilde yani.” (K-12)

“Pansiyonda olumsuz bulduğum yönler tabii ki var. Öncelikle hijyen, ilk geldiğimiz gün bizim sabunluğumuz yoktu. Şu an üst katlarımızın hiçbirinde sabunluk yok. Biz geldiğimizde de bundan çok rahatsız olduk. Ben de sınıf arkadaşım ile beraber aynı odada kalıyorum. Biz kendi sabunluğumuzu getirdik, dolduruyoruz, götürüyoruz. Öncelikle hijyen tabii ki onun dışında öyle pis falan gördüğüm yerler olmadı ama bazen odalar iki üç günde bir temizleniyor galiba o dikkatimizi çekti. Bir sonraki şey yemeklerde bir iki sıkıntı çıkmıştı. Yemeklerimiz geçen yıla göre çok çok iyi biz de yemeklerden şikayetçi değiliz.” (K-13)

“Millet ayağını yıkamıyor, banyosunu yapmıyor aşağı iniyor. O kokunun içinde bize ders çalıştırıyorlar. Ben diyorum etütü odalarımızda yapalım. Herkes odasında dursun çalışmak isteyen zaten çalışır. Hocalar başımızda duruyor zaten geziyorlar aşağı indirince, aşağı yemekhaneye indirince de geziyorlar hocam. Hocam benim şey ben zaten okul bitti hocam benim tavsiyem geride kalanlar için odada yapmaları daha mantıklı. O kadar pisliğin içinde olmaz zaten. Hocam odada olunca bir kişinin etkilenmesi var bide 10 kişinin etkilenmesi var hocam.” (E-21)

“Hocam yurdun birçok avantajı mevcut özellikler ders çalışma konusunda çok memnunuz ama tek sıkıntılı olduğum temizlik konusu çok kötü kokuyor ben kokulara karşı duyarlıyım. Onun haricinde her şey güzel olumlu yani” (E-30)

Pansiyonun dezavantajları noktasında pansiyonun yemekler yönünden zayıf olduğuna dair açıklamalar yapılmıştır. Bu bağlamda gençlerin ifadeleri şu şekildedir;

“Yurdun benim için avantajlarından bahsedeyim arkadaş ortamı var. Bir kere arkadaşlarım var onlarla çok iyi vakit geçiriyoruz hani sonuçta bir de ders var. Bizim ev kalabalık olduğu için bir de sobalı olduğu için tek oda sıcak oluyor diğer odalar soğuk oluyor. O yüzden hani orada çalışma imkanım daha az burada hani yer var çalışma imkanı daha fazla bu yüzden burası böyle bakıldığında iyi ama bir de eve gitmediğim için aileni özliyorsun bir de yemekler zaten sıkıntıydı o yüzden aç kalma durumumuz

falan var o yüzden dışarıdan bir şeyler yemek zorunda oluyoruz. O da pek sağlıklı değil. O yüzden biraz zor yani pek yurdun avantajı olduğunu düşünmüyorum.” (K-8)

K-12 pansiyonun dezavantajlarını açıklarken hijyen konusunun yanısıra yemek noktasında da sorun yaşadığını şu şekilde ifade etmektedir.

“Olumsuz tarafları da bence daha çok. Şimdi hem yemek açısından, yemek veriliyor ama normal ev yemekleri falan da yemek istiyoruz ama sıkıntı oluyor bunlar. Özellikle temizlik ve hijyen konusunda çok büyük sıkıntılar var. Onlar kötü oluyor, bu şekilde yani.” (K-12)

Pansiyonun dezavantajlarının alt kodlarından biri de kalabalık olarak belirlenmiştir. Bu durumu K-8 şu şekilde ifade etmektedir;

“Yurdun benim için avantajlarından bahsedeyim arkadaş ortamı var. Bir kere arkadaşlarım var onlarla çok iyi vakit geçiriyoruz hani sonuçta bir de ders var. Bizim ev kalabalık olduğu için bir de sobalı olduğu için tek oda sıcak oluyor diğer odalar soğuk oluyor. O yüzden hani orada çalışma imkanım daha az burada hani yer var çalışma imkanı daha fazla bu yüzden burası böyle bakıldığında iyi ama bir de eve gitmediğim için aileni özölüyorsun bir de yemekler zaten sıkıntıydı o yüzden aç kalma durumumuz falan var o yüzden dışarıdan bir şeyler yemek zorunda oluyoruz. O da pek sağlıklı değil. O yüzden biraz zor yani pek yurdun avantajı olduğunu düşünmüyorum. Bir de gürültü çok oluyor. Bir de tuvaletler bir tık küçük olduğu için tuvaletleri ve banyoları pis bırakıyorlar. Sürekli temizlemek zorunda kalıyorlar çalışanlara da zor olur diye düşünüyorum. Çünkü sürekli kendi evlerinde de böyle bırakıyorlar diyeceğim ama yok yani. Bir de tuvalet yani bir tık küçük sabahları çok zorlanıyoruz. Mesela onları biraz kötü, mesela kapalıları başını yapmak için aynayı kullanmak zorunda. Mesela arkadan da hep öne geçtikleri için boyumuz kısa olduğu için göremiyoruz. Sürekli orada bir kargaşa oluyor. Orası bayram yerine dönüyor. Çok karışık yani ben çok kötü oluyorum” (K-8)

Katılımcı-8 in pansiyonu hijyen noktasında zayıf görmesinin yanısıra kalabalık ve kalabalık bağlamında gürültüden rahatsız olduğunu ifade etmektedir. Pansiyonun dezavantajları noktasında yasaklara dair açıklamalar yapılmıştır. Bu bağlamda gençlerin ifadeleri şu şekildedir;

“Pansiyon benim için çok iyi bir fırsat hocam. Çünkü size söyledim evimiz sobalı evde çalışma imkanım heleki kışın hiç olmuyor. Ama burada rahatça sessizce çalışabiliyorum. Etüt saatlerimiz var mesela ve burada son sınıf olduğumuz için çalışma salonumuz diğer alt sınıflardan ayrı. Bu da çok iyi oluyor. Onun dışında yemeklerde iyi sadece sigara sorun sonuçta bizler çocuk değiliz. Kaç yaşında adamlarız sigara sorun olamasa o da iyi olur hocam. Onun dışında hocam ortam güzel. Arkadaşlarla yeri gelip çalışır yeri gelir sohbet muhabbet ederiz.” (E-14)

“Pansiyon çok sıkıyo hocam. Çünkü istediğimiz zaman dışarı çıkamıyoruz 5 ten sonra içerde oluyoruz okuldan zaten 4 te çıkıyoruz. Bide çok sıkıyolar hocam mesela sigara bana zarar etrafıma zarar vermiyor kimsede buna karışmamalı. Kaç yaşında adamlarımız zararımız kendimize. Öğreciyi korkutarak tutanak tutmamaları lazım. Ama onun dışında ortam iyi arkadaşlarım var onlar da olmasa çekilmez. Ders çalışma yönünden de iyi ben evde olsam öyle oturup çalışmam. Etüt saatlerimizde mecburen aşağı iniyoruz çalışıyoruz. Bazen zor olsada sınav dönemlerinde çok iyi oluyo. Bide hocam arkadaşlarla çalışmak daha iyi oluyo.” (E-17)

Pansiyonun dezavantajları noktasında arkadaş ortamının olumsuzluğuna dair açıklamalar yapılmıştır. Arkadaş ortamı birçok genç tarafından pansiyonun avantajları olarak görülse de bunu dezavantaj olarak gören gençlerde mevcuttur. Pansiyonlarda farklı aile yapılarından gelen bir çok öğrenci bulunmaktadır. Bu durumu K-19 şu şekilde ifade etmektedir;

“Pansiyonda kalmamın olumlu nedeni sıkı bir şekilde ders çalışmam akşam etütlerde olsun etüt sonrası olsun sadece olumlu yön olarak bunu görüyorum bide arkadaş ortamı. Olumsuz yönüde farklı bi arkadaş ortamı var. Arkadaşlar arasında iyi çıkanlar oluyo kötü çıkanlar oluyo işte ya da ne bileyim beslenme olsun yemek yeme olsun bu olumsuz bence ısınma olsun yurt yeteri imkanları sunulduğu için disiplin olduğu memnunum.” (K-19)

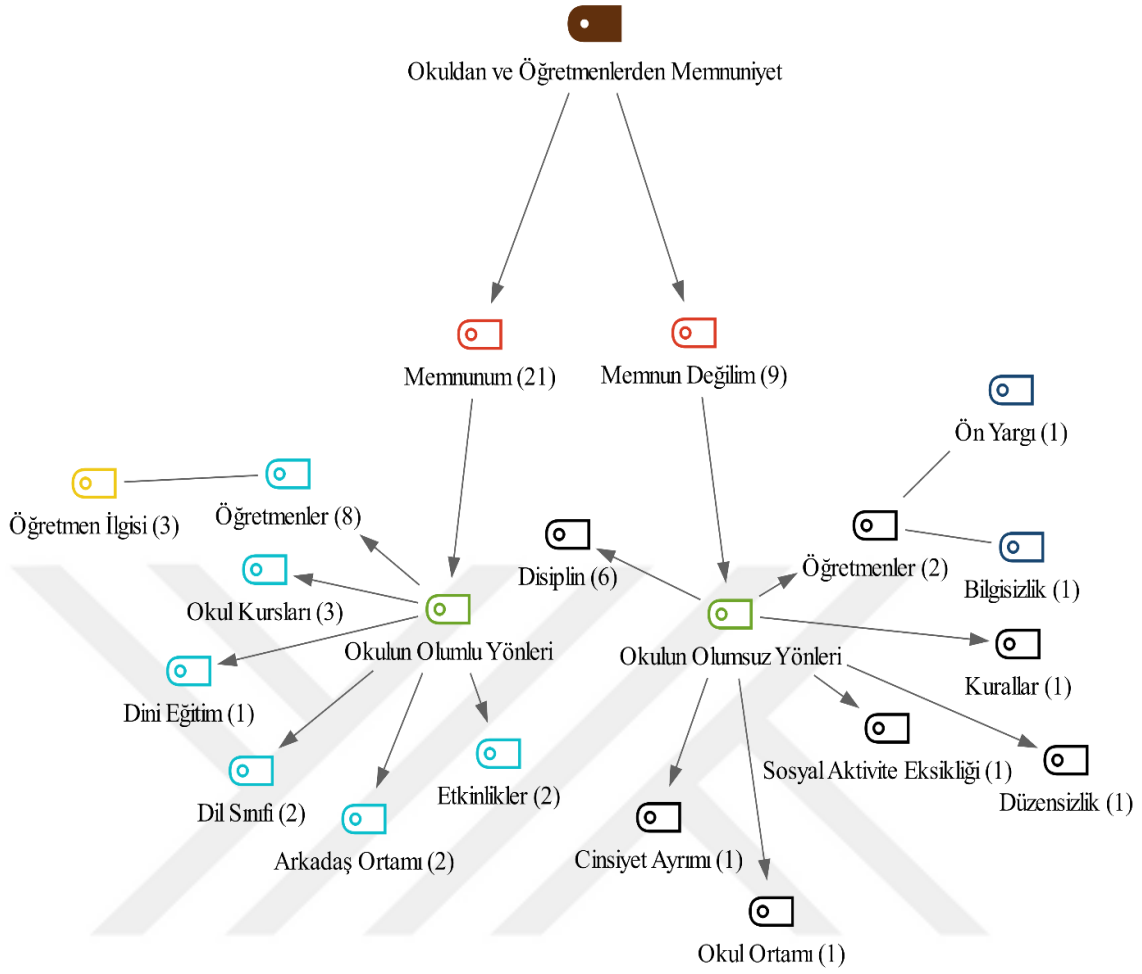
Pansiyonun dezavantajları noktasında disiplinin olumsuzluğuna dair açıklamalar yapılmıştır. Bu durumu E-15 şu şekilde ifade etmektedir;

“Hocam var. Olumsuz bulduğum yönler biraz fazla var. Çok sıkıyorlar. Hocam pansiyonda 5 te içeri girmemiz aşırı sıkıyor insanı. Millet dışarda gezerken biz 5 te içerdeyiz. Altı, altı buçukta etüt başlıyor. Biz o kadar zaman boşu boşuna içerde kalıyoruz. Bizde o kadar saat içerde kalınca ister istemez sıkılıyor. Bi de yurttan az kişi olduğumuz için dışarı çıkmak istiyoruz ama hocalar izin vermiyorlar çok sıkılıyorlar.” (E-15)

Pansiyonun dezavantajları noktasında gençlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda çeşitli alt nedenler saptanmıştır. Alt nedenler; ilgisizlik, hijyen, yemekler, kalabalık olması ve kalabalık olmasına bağlı olarak gürültü, yasaklar, etüt saati, arkadaş ortamı ve disiplin olarak belirlenmiştir. Pansiyonda kalan öğrencilerin ailelerinden, evlerinden uzak kalıp alışık olmadıkları bir düzene geçiş sağlayıp alışmaları sancılı bir süreçtir. Özellikle ergenlik dönemini de içine alan okul çağındaki gençlerin ailelerine ihtiyaçları vardır.

3.2.4. Okuldan ve Öğretmenlerden Memnuniyet

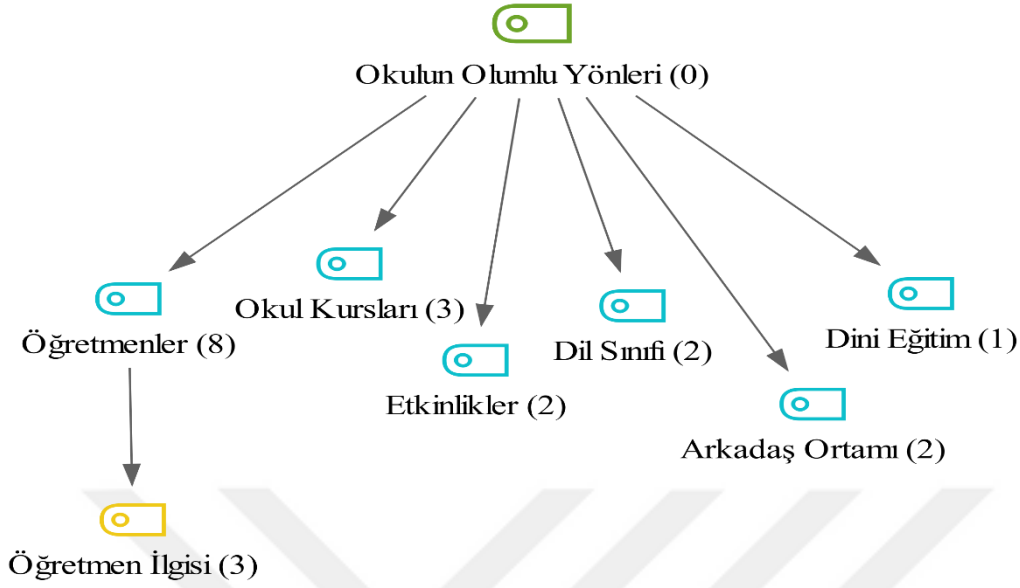
Tezin örneklemini oluşturan Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu öğrencilerinin okuldan ve öğretmenlerden memnuniyetlerine bağlı eğitim hayatları analiz edilmiştir.

MAP 11. Okuldan ve Öğretmenlerden Memnuniyete İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Gençlerin okuldan ve öğretmenlerinden memnuniyetlerine ilişkin bilgiler; memnunum, memnun değilim olarak belirlenmiştir. Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu öğrencilerine okuldan memnuniyetleri ile ilgili verdikleri cevaplar doğrultusunda 21 katılımcının okuldan memnun olduğu 9 katılımcının ise okuldan memnun olmadığı görülmektedir.

3.2.4.1. Okulun Olumlu Yönleri

MAP 12. Okulun Olumlu Yönlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Katılımcıların okuldan memnun olma nedenine bağlı olarak verdikleri bilgiler doğrultusunda okulun olumlu yönleri oluşturulmuştur. Buna göre okulun olumlu yönleri olarak; öğretmenler, öğretmenlere ait alt neden öğretmen ilgisi, okul kursları, etkinlikler, dil sınıfı, arkadaş ortamı ve dini eğitim alt etkenleri bulunmaktadır. Okulun olumlu yönleri okuldan memnuniyet kapsamında analiz edilip gençlerin eğitim hayatı ile bağdaştırılacaktır.

3.2.4.1.1. Öğretmenler ve Öğretmen İlgisi

Okulun olumlu yönleri noktasında gençlerin öğretmenleri ve buna bağlı olarak öğretmenlerinin ilgisi noktasında açıklamalar yapmışlardır. Bu bağlamda gençlerin ifadeleri şu şekildedir;

“Öğretmenlerimi çok seviyorum. Öyle derslerimi de seviyorum. Güzel geçiyor. Eğlenceli geçiyor.” (K-1)

“Okul konusunda ise ben okulumu çok seviyorum mesela bir hocamız vardı bana farklı bir okul tanıtmıştı istersen gelebilirsin diye bir an düşündüm ama ben kendi okulumda öğretmenlerimide çok seviyorum. Öyle bir alışmışım ki o yüzden okulumu çok seviyorum öğretmenlerim için de bazıları hakkında olumlu düşünmüyorum. Mesela veli toplantısında bir hocamız benim yapmadığım şeyleri ablama yapmışım gibi anlatıyordu. O yüzden ben onun dersinde daha mutlu görünmem benim için “çok uyukluyor” dedi. halbuki ben hiç derste yok tamam yani uyuklasam da hasta

olduğum zaman hocalara söylerim ama okulumu seviyorum.” (K-5)

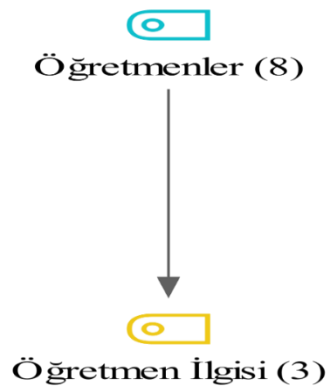
“Okul ise aslında meslek lisesinde okumak istemiyordum. Spor lisesini istiyordum. İlk başlarda da o şekilde ama genel olarak okulumuzu seviyorum. Öğretmenlerimde elinden geldiğini yaptığını düşünüyorum. Bir şeyler için uğraşıyorlar bir şeyler yapalım diye çabalıyorlar.” (K-9)

“Okuduğum okul, öğretmenler açısından hiçbir sıkıntım yok yani derslerine girdiğim öğretmenler açısından gerçekten hepsi ayrı ayrı güzel anlatıyor.” (K-12)

“Sakal, elbise, davranış konusunda baya sıkıyolar. Onun dışında derslerde falan bayağı destekçi olan hocalarımız var. Halimizi, keyfimizi falan, gelip bi sıkıntımız olup olmadığını soran bayağı hocalarımız var hocam. Genel olarak düşüncelerim yarı yarıya.” (E-15)

“Hocam okuldan ve öğretmenlerimden gayet memnunum. hepsi çok iyi arkadaş gibiler mesela ben yurttaki kalıyorum bir sıkıntım olunca arayabiliyorum hepsi ailem gibi ilgileniyor.” (E-22)

Gençlerin cevapları incenlendiği zaman öğretmenlerinden memnun oldukları, öğretmenlerinin kendileriyle ilgilendiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Öğretmeni sevmek öğrencinin ders başarısı açısından çok önemlidir. Dersin öğretmenini seven öğrencilerin o dersi sevdiği de görülmektedir. Bu noktada eğitimcilere büyük iş düşmektedir. Geleceğin teminatı olan gençlere yaklaşımları noktasında daha dikkatli olmaları gerekmektedir. Öğrencinin, öğretmeni sevmesi o öğretmenin dersine ilgi gösterip, katılım sağladığı görülmektedir. Derse katılım sağlayan, dersi seven öğrencinin de o ders için başarısının arttığı görülecektir. Bu bağlamda okulun olumlu yönlerinin alt kodlarından biri de öğretmen ilgisi olarak belirlenmiştir. Okulun olumlu yönleri koduna ilişkin hiyerarşik alt kodları gösterir kod model grafiği aşağıda verilmiştir.

MAP 13. Öğretmenler Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Okulun olumlu yönlerinden olan öğretmen ilgisi noktasında K-3 şu şekilde ifade etmektedir;

“Okulu genel olarak küçüklükten beri çok seviyorum. O yüzden şuanki okulumu da genel olarak seviyorum ama bazı hocalar x hoca biraz disiplinli ve öğrencilere iş gözüyle bakan birisi zaten belli ediyor. siz benim işimsiniz. Ben sizinle herhangi bir yakınlık kurmam diyor. Küçük bir hata yapsak bile direkt bunu sürüyor önümüze mesela geçen seferde 9. sınıfta gördüğümüz konuları anlatacaktı dedi ki “Eğer layık olsaydınız anlatırdım.” diye bir şey kullandı. Bu gerçekten bir öğrenci için ağır bir şey herkesi aynı kefedede tutması yanlış çünkü onlarla bizi bir tutamaz böyle bir tutum sergilemesi yanlıştı. Mesela y hocanın dersini de çok seviyorum. Aslında her şeyi o kadar çok tekrar ediyor ki istemesen de beynine giriyor ve güzel bir şey z hoca ile k hocayı annem gibi görüyorum annemle babam gibi görüyorum. k hoca benimle çok ilgileniyor gerçekten deneme sınavında kötü bir net yapmıştım ona üzül müştüm onun için ağladığımda beni aramış işte teselli etmişti. O yüzden yeri ben de çok farklı. z hoca da yine aynı şekilde her zaman destek oluyor bana çok çok iyi davranıyor o yüzden onu da çok çok seviyorum. Sonrası sizle de yeni tanıştık ama ben felsefeyi sevmiyordum sizle beraber sevdim felsefeyi mesela geçen sene düşüktü felsefem ama sizle beraber yükselttim. Matematikte hocamızda eğlendirerek anlatıyor. O yüzden seviyorum bütün ders boyunca ders anlatıyor da başka şeylere de değiniyor. Farklı konulardan da bahsediyor, öğretiyor bize direkt matematik değil sadece İngilizce hocamı da seviyorum. Aynı şekilde o da bana geçen sene quizim kötü geçmişti. Üzül müştüm o da bana sarılmıştı hastanelik olayım vardı o sebepten dolayı bana sarıldı. O anda en çok ihtiyaç duyduğum şey sarılmak olduğu için o da 9'dan beri giriyor dersimize çok seviyorum aynı şekilde.” (K-3)

K-3'ün ifadeleri incelendiği zaman, öğretmenlerinin ilgisi bağlamında derslere olan bakış açısında ifade etmiştir. K-3'ün ifadeleri dersin öğretmenini seven öğrencilerin sevdikleri öğretmenin, dersini de sevdiklerini kanıtlar niteliktedir. K-3'ün öğretmenlerinin ilgisini, manevi destek bağlamında değerlendirdiği görülmektedir. Ailelerinden uzakta kalan öğrencilerin ilgi ve sevgi beklentisinde olduğu görülmektedir. K-3 'ün ifadelerine bakıldığında zaman okulda, öğretmenlerinden mesleği sadece iş olarak görmelerini olumsuz bulup her şeyin müfredat dersleri olmadığını okul derslerinin haricinde farklı konularda destek olmaları gerektiğini ifade etmektedir. Bu noktada pansiyon öğrencilerinin duygusal yoksunluk ve yalnızlık yaşadığı ailelerinden manevi destek görececek dönemlerinde ailelerinden uzak oldukları için bahsedilen manevi desteği öğretmenlerinden bekledikleri ve beklentilerini karşılayan öğretmenlerin derslerine ilgi duydukları saptanmıştır.

E-7 öğretmenlerinin ilgisini, eğitime destek olarak şu şekilde ifade etmektedir;

“Okulu seviyorum öğretmenleri de seviyorum gayet iyi yani böyle bizim anlayabileceğimiz düzeyde. Öğrencileri dikkate alarak anlatıyorlar. Okuldan da şikayetçi olduğum herhangi bir yön yok okuldan memnunum. İlkokulda ortaokulda biz öğretmenlere sürekli soru götürüyorduk gayet de cevaplıyorlardı anlamadığımız yerleri anlatıyorlardı lise için de aynı durum lisede daha çok öğretmenler öğrencilerin soru getirmesini daha çok istiyor anlatıyorlar gayet yeterli.” (E-7)

E-30 ise öğretmenleri ile sıkıntılarını paylaşabildiğini şu şekilde ifade ediyor;

“Hocam okulumu da öğretmenlerimi de çok seviyorum. Öğretmenlerimiz her şeyimizle ilgileniyor ben bir sorun yaşasam hiç çekinmeden anlatabiliyorum destek oluyorlar.” (E-30)

Gençlerin ifadeleri incelendiği zaman okulun olumlu yönlerini noktasında öğretmenleri ve öğretmenlerinin ilgisi şeklinde yorumladıkları görülmektedir. Ailesinin ilgi ve şefkatinden uzakta kalan pansiyon öğrencilerinin bu ilgiyi öğretmenlerinden bekledikleri görülmektedir. Bu bağlamda öğretmenlerinden ilgi gören gençlerin bu durumu okulun olumlu yönü olarak değerlendirdiği görülmektedir.

3.2.4.1.2. Okul Kursları

Okulun olumlu yönleri arasında okul kursları da görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığının sağlamış olduğu imkanlar arasında destekleme ve yetiştirme kursları yer almaktadır. Destekleme ve yetiştirme kursları sayesinde öğrencilerin hafta içi okul saati içerisinde işledikleri dersleri hem pekiştirmede hem de anlaşılmayan konuların idrak edilmesi açısından önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda katılımcıların kurslar ile ilgili ifadeleri incelendiğinde;

“Okul ise sıkıldım hocam sadece yoksa okulumuz çok iyi bize çok olanak sağlıyor. Hele ki çalışmak isteyene haftasonu kurslarımız oluyor.” (E-14)

“Hocam okul konusunda çok fazla avantaj var ders çalışmak isteyene haftasonu kursları çok iyi oluyor. Okul saatinde anlamadığımız konuları detaylı anlatıyorlar. Her konuda öğretmenlerimiz bize destek ailemizden uzakta olsak destekler hocam zorlanmadım hiç.” (E-29)

Gençlerin ifadeleri doğrultusunda destekleme ve yetiştirme kurslarının ders çalışmak isteyen öğrenciler için avantaj olduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı destekli Destekleme ve Yetiştirme Kurslarında (DYK) öğrencilerin kendilerini eksik hissettikleri derslerden kurs alma imkanına sahip olduğu görülmektedir. Kurslarda,

öğrencilerin ders seçimini yapmalarının yanısıra öğretmen seçimi de yapabildikleri görülmektedir. Kırsal kesimde dershanelerin olmadığı, dersane olsa da ailelerin ekonomik durumundan dolayı çocuklarına ek ders alma imkanı sağlayamadıkları görülmektedir. Aileler ekonomik sermayeleri ölçüsünde çocuklarına eğitim fırsatları sunabilmektedir. Gençlerin ailelerinin ekonomik sermayeye sahip olmadığı bu bağlamda da Milli Eğitim Bakanlığı'nın açmış olduğu ücretsiz kursları avantaj olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

3.2.4.1.3. Etkinlikler

Tezin bulgularına bakıldığı zaman öğrencilerin okulun olumlu yönleri arasında etkinlik cevabı da yer almaktadır. Okullarda düzenlenen etkinlikler sadece eğlence amaçlı değil eğitici amaçlı da olabilmektedir. Özellikle eğitici amaçlı etkinliklerde öğrencilerin akademik başarılarının teşvik edildiği görülmektedir. Bu bağlamda etkinlikler okulun olumlu yönleri arasında yer almaktadır. Okulun olumlu yönlerinden olan etkinlikleri E-6 şu şekilde ifade etmektedir;

“Okula gelirsek okuldaki imkanlar da çok iyi gerçekten okumak isteyen bir insan için hiçbir engel yok. Çünkü zaman zaman oluyor; burs oluyor, test kitapları oluyor, etkinlikler oluyor okuyan insanlar için gerçekten on numara bir yer yani.” (E-6)

E-6'nın ifadelerine bakıldığı zaman okulun imkanlarının iyi olduğunu bu imkamlardan etkinlikler konusuna da değindiği görülmektedir. Sosyal etkinliklerin öğrenciler üzerinde özellikle eğitim hayatları noktasında bir çok olumlu yansıması görülmektedir. Okullarda düzenlenen etkinlikler sayesinde öğrencilerin sosyal yaşama uyum sağladığı görülmektedir. Etkinlikler öğrencilere farklı bir habitus imkanı sunmaktadır. Milli Eğitim bakanlığı tarafından desteklenen etkinliklerin bir çok amacı bulunmaktadır. Sosyal etkinliklerin amaçları 2005 tarihli Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'nin 5. Maddesinde şu şekilde açıklanmaktadır:

“a) İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,

b) Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme,

c) Çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme,

- d) Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
- e) Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
- f) Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme,
- g) Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme,
- h) Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,
- ı) Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,
- j) Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,
- k) Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına çalışılır.” (Akt. Acar 2017:57).

3.2.4.1.4. Dil Sınıfı

Okulun olumlu yönleri arasında yer alan dil sınıfı etkeni Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu öğrencileri tarafından önemli bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Tezin bulguları sonucundan Zara İlçesinde dil sınıfı olan tek okul olarak Zara Anadolu Lisesi olduğu görülmektedir. Okulun olumlu yönleri nedenleri arasından yer alan dil sınıfı etkenini gençler şu şekilde ifade etmektedir;

“Okul hakkında şöyle dil bölümü olması çok avantajlı okuduğum okulda.. çünkü ileride onun hakkında bir şey yapmak istiyorum. Diğer okullara baktığım zaman diğer okullarda böyle bir imkan yok bu çok iyi bir şey ama bazen okuldaki öğrencilerden dolayı insan kendini rahat ifade edemiyor çünkü tüm derslerde ortam çok farklı bir şeye dönüşüyor. İnsan kendini ifade edemiyor orada rahat bir şekilde. O yönden zorluk çekiyorum hala da zorluk çekiyorum ama öğretmenlerin konusunda iyi olan, ilgili olan öğretmen de var. İlgilenmeyen öğretmen de var bazıları bir şey söylediğin zaman anlamıyor. Onlarla pek anlaşıyoruz ama çoğunlukla bakıldığı zaman diğer öğretmenlerimle aramız iyi.” (K-8)

“Okulun olumlu yönü bence okul iyi, sınıf güzel, derslerimiz iyi, öğretmenlerle de hiçbir problemimiz yok. Hepsiyle de dersler iyi gidiyor. Genel olarak okuldaki sınıf ortamı öğretmenlerden de çok memnunuz. Son

sınıfız tüm öğretmenlerimiz ellerinden geleni yapıyor. Birde dil öğrencisiyiz hemde son sınıfız. İlçe de tek dil sınıfı olan okul bizim okulumuz bu da bizim için çok büyük avantaj. Kaynaklar pahalı olsa da hocalarımız daha çok bilgi öğrenmemiz için ellerinden geleni yapıyorlar. Okulumu seviyorum.” (K-19)

Gençlerin ifadeleri incelendiği zaman okullarında dil sınıfı olmasını çok büyük bir avantaj olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Hedefleri olan ve hedefleri doğrultusunda ilerleyen gençlerin başarılı olduğu görülmektedir. Eğitim imkanlarının kısıtlı olduğu yerleşim yerlerinde okulun olması önemli bir avantaj olarak değerlendirilirken dile ilgisi olan öğrencilere dil eğitimi sağlanması çok önemli bir avantaj olarak görülmektedir. İlgileri ve hedefleri doğrultusunda ilerleyen gençlerin başarılı oldukları görülmektedir. K-8 in ifadeleri incelendiği zaman gelecekte ki hedeflerinin dil ile bağlantılı olduğunu bu nedenle lise döneminde dil eğitiminin onun için çok önemli olduğunu ve okulunda dil sınıfının bulunmasını avantaj olarak değerlendirdiği görülmektedir. Benzer şekilde K-19 da ilçede tek dil sınıfının okulunda bulunduğunu ifade edip memnuniyetini dile getirmektedir. Bu bağlamda okullarda dil eğitiminin verilmesi gençlerin eğitim hayatında faydalı olmaktadır.

3.2.4.1.5. Arkadaş Ortamı

Okulun olumlu yönlerinden olan arkadaş ortamını K-10 şu şekilde ifade etmektedir;

“ Okul da çok güzel şey diye düşünüyorum. Sınavdan sonra ben zaten bu okulu bekliyordum buraya gelmişim şey diye düşünmüştüm şimdi ablamın okulu farklı ben bu okuldayım yapabilir miyim falan diye endişe duymuştum ama alıştım. Birde arkadaşlarım var mesela ilkokuldan beri tanıdığım arkadaşlarımla aynı liseye düştüğümde çok güzel oldu. Okulda da çok heyecanlıydım İlk başlarda çünkü kimseyi tanıımıyordum sadece ilkokuldan tanıdığım arkadaşlarım vardı birkaç tane şimdi yeni arkadaşlarım olacak mı olmayacak mı çok endişeliydim ama okulda güzel öğretmenlerim de çok güzel çok iyi davranıyorlar hepsi, onlar da güzel gayet güzel yani. Ben arkadaşlığa çok önem veririm ve korktuğum gibi olmadı çok güzel arkadaşlıklar edindim.” (K-10)

K-10 un ifadeleri incelendiği zaman eğitimi için habitusunun mecburi değişeceğini, değişen habitusunda tanıdık birileri görmek istediği bu anlamda da okulda da tanıdığı arkadaşları olmasından dolayı arkadaş ortamını okulun olumlu yönleri arasında değerlendirdiği görülmektedir. Habitus, kişinin yaşam alanı anlamına da gelmektedir. Yaşadığı çevreyi değiştiren kişinin habitusu da değişecektir. Habitusu değişen kişi alışık olduğu çevreden uzaklaşacağı için yabancılık yaşayacaktır. Bu

bağlamda kişi farklı bir habitusta alışkanlıklarını devam ettirmek isteyeyip, alışkanlıklarını devam ettirecek, yabancılamayacak kişileri yanında görünce yabancılaşma duygusu törpülenecektir. K-10 un ifadeleri de bu duruma örnek niteliğindedir.

3.2.4.1.6. Dini Eğitim

Okulun olumlu yönleri arasında değerlendiren dini eğitimi K-11 şu şekilde ifade etmektedir;

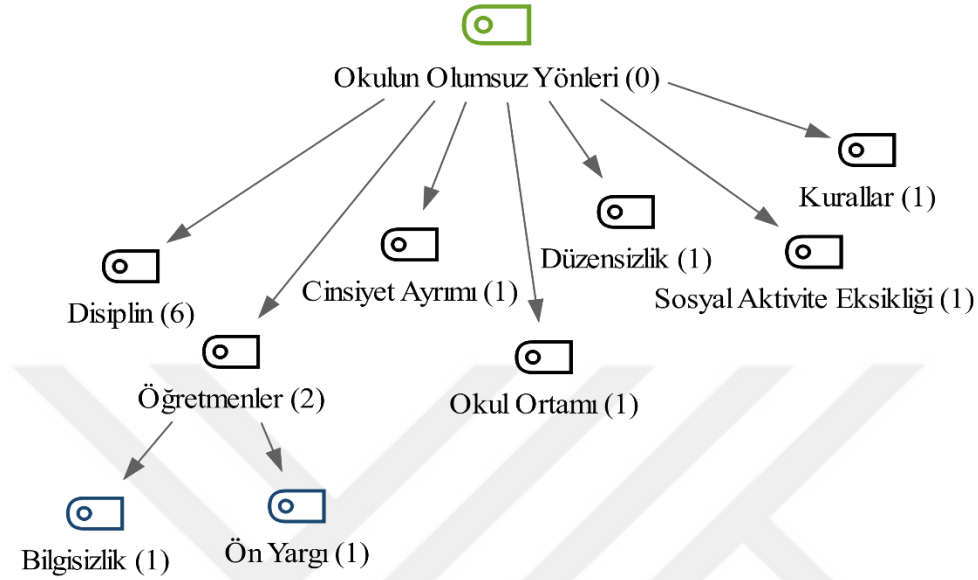
“ İmam Hatip'te okuyorum. İmam Hatip güzel bir yer Kur'an-ı Kerim okuyoruz. Namazımız niyazımız yerinde olduğu için o konuda çok memnunum.” (K-11)

Kır ve kent yaşamında her anlamda farklılık olduğu gibi gelenek ve göreneklere bağlılık, dini konular gibi maneviyat noktasında da farklılıklar mevcuttur. Kır toplumlarında manevi değerlerin daha fazla önemsendiği görülmektedir. Bu bağlamda K-11 in de ifadelerine göre İmam Hatip Lisesi öğrencisi olduğunu, okulun eğitim müfredatı gereği dini eğitimler aldığı ve bu eğitimlerden memnun olduğu görülmektedir. Eğitim kelime anlamı olarak toplumda yer edinebilmek için öğrenilmesi gereken bilgidir. Bu bilgiler ana dersler olan türkçe, matematik bağlamında değerlendirilmemelidir. Meslek liselerinde öğrencilerin bölümleri ile ilgili dersler örnek olarak verilebilir. Meslek liselerinde; mobilya, çocuk gelişimi, elektrik gibi mesleki eğitime yönelik bölümler ve buna bağlı derslerde eğitim verilirken imam hatip liselerinde Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına uygun olarak dini dersler ağırlıklı eğitim verilmektedir. İlgi ve becerileri doğrultusunda ilerleyen gençler başarılı olacaktır. Bu bağlamda İmam Hatip Liseleri ve Meslek Liseleri, öğrencilerin yetenek ve becerileri doğrultusunda gençlere büyük imkanlar sunmaktadır. Yeteneğinin farkında olan ve bunu kullanabilen öğrenciler doğru hedef belirlediklerinden dolayı başarılı olmaları muhtemeldir. Gençlere ilgi ve yeteneklerini keşfedebilecekleri imkanlar tanınmalı özellikle Lise Geçiş Sınavı tercihlerinde öğrenciler doğru yönlendirilmelidir. İmam Hatip Lisesi öğrencisi olan K-11 de bu durumdan memnuniyetini dile getirmektedir.

3.2.4.2. Okulun Olumsuz Yönleri

Gençlerin verdiği cevaplar doğrultusunda okulun olumlu yönlerinin yanısıra okulun olumsuz yönlerinde olduğu görülmektedir. Okuldan memnuniyetlerine ait

bilgilere dayanılarak okulun olumlu yönleri ve olumsuz yönlerine ilişkin belge temelli olan bu kodlamalara ait alt hiyerarşik kod modeli oluşturulmuştur. Okulun olumsuz yönlerine ilişkin belge temelli kodlamalara ait alt hiyerarşik kod modeli aşağıdaki gibidir.

MAP 14. Okulun Olumsuz Yönlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Gençlerin okuldan memnun olmama nedenine bağlı olarak verdikleri bilgiler doğrultusunda okulun olumsuz yönleri oluşturulmuştur. Buna göre okulun olumsuz yönleri olarak; disiplin, öğretmenler etkenine bağlı olarak öğretmenlerin bilgisizliği ve öğretmenlerin önyargısı, cinsiyet ayrımı, okul ortamı, düzensizlik, sosyal aktivite eksikliği ve kurallar alt etkenleri bulunmaktadır. Okulun olumsuz yönleri okuldan memnuniyetsizlik kapsamında analiz edilip gençlerin eğitim hayatı ile bağdaştırılacaktır.

3.2.4.2.1. Disiplin

Okuldan memnuniyetsizlik kapsamında disiplin etkeni okulun olumsuz yönleri arasında görülmektedir. Disiplin, düzen için gerekli olan kurallar bütünü olsa da öğrenciler disiplinin olumlu yanlarını görmek yerine olumsuz olarak değerlendirdikleri görülmektedir. Bazı katılımcılar ise okulda disiplinin yanlış yöntemler ile sağlandığını ifade ettiği görülmektedir. Okulun olumsuz yönlerinden olan disiplini K-12 şu şekilde ifade etmektedir;

“Okuduğum okul, öğretmenler açısından hiçbir sıkıntım yok yani derslerine girdiğim öğretmenler açısından gerçekten hepsi ayrı ayrı güzel anlatıyor. Şöyle bir şey var okul evet disiplin sağlanmaya çalışıyor ama bana göre tam sağlanamıyor. Yani doğru yöntemler kullanılmıyor. Yani bence şu tutanak tutulma hakları var ama en ufak şeyde öğrencilere rica tutanak tutabiliyorlar ama bunlar öğrencinin eğitim hayatına zarar verebiliyor. Mesela geçen sene bu okuldan mezun olan kuzenim vardı bir tutanak yüzünden eğitim hayatı bitecekti ve o da basit bir konuydu bunun hafifletilmesi gerekiyor bu çok katı bir kural bence.”(K-12)

K-12 okulun olumlu yönleri noktasında iyi öğretmenlerinin olduğunu söylerken okulun olumsuz yönleri noktasında disiplin konusuna değinmektedir. Okulda disiplinin tam sağlanamadığı, disiplinin yanlış yöntemler ile sağlandığını ifade etmektedir. Bu bağlamda tutanaklara değinmektedir. E-14 te benzer şekilde okulun olumsuz yönü olan disiplini şu şekilde ifade etmektedir;

“Okul ise sıkıldım hocam sadece yoksa okulumuz çok iyi bize çok olanak sağlıyor. Heleki çalışmak isteyen haftasonu kurslarımız oluyor. Onlarda iyi oluyor. Ama bazen okul çok disiplinli olabiliyor biz son sınıfız hocam forma vs bana çok saçma geliyor. Tutanak olayı falan saçma onun dışında iyi. Hocalar da iyiler ama bazı hocalar sınavlarda son sınıfız zorlamasalar daha iyi olur gibi hocam yoksa okulda hocalarıda seviyorum. Mezun oluncada özleyeceğim.” (E-14)

E-14 okulun olumlu yönleri noktasında kursları ifade ederken okulun olumsuz yönlerinin de olduğu üzerine dikkat çekmektedir. Okulun olumsuz yönü olarak değerlendirdiği disiplini açıklarken K-12 ile benzer şekilde öğretmenlerinin tutanak tutmasını olumsuz karşıladığı görülmektedir. Tutanak noktasında özellikle kılık kıyafet zorunluluğunu yanlış bulduğunu ifade etmektedir. E-15 ise sakal, elbise, davranış konularında öğretmenlerinin çok sıkıldığını şu şekilde ifade etmektedir;

“Sakal, elbise, davranış konusunda baya sıkıyorlar. Onun dışında derslerde falan bayağı destekçi olan hocalarımız var. Halimizi, keyfimizi falan, gelip bi sıkıntımız olup olmadığını soran bayağı hocalarımız var hocam. Genel olarak düşüncelerim yarı yarıya.” (E-15)

E-16 ise pansiyonun ve okulun çok sıkı olduğunu şu şekilde ifade etmektedir;

“Okul içinde okulumu seviyorum ama okulda pansiyon gibi çok sıkı bazı hocalar iyi destek oluyo bazıları hiç olmuyor.” (E-16)

E-17 ise E-14 ile benzer şekilde kılık kıyafet noktasında ki disiplini okulun olumsuz yönleri arasında şu şekilde değerlendirmektedir;

“Okul içinde çok sıkı hocam son senemiz bu kadar sıkımasalar keşke forma falan. Ben sanki farklı renk giyinince başarız olucam veya okul disiplinsiz olacak bana çok saçma geliyor hocam. Biz zaten kaç yaşına gelmişiz ne yapacağımızı biliyoruz. Öğretmenlerde bazıları iyi bizi anlıyo ama bazılarıda sigara içsek sanki çok kötü bişey yapıyoruz gibi konuşuyo ama çoğunluğu ilgili hocam.” (E-17)

E-27 okulun çok sıkı olduğunu mecburiyetten okula devam ettiğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Okulu sevmiyorum hocam çok sıkı geliyor bana. Saç, sakal, kıyafeti abartıyorlar. Disiplini abartıyorlar tutanak olayı falan çok saçma geliyor bana zaten ehliyet için geliyorum yoksa babamın işi var okula katlanmam.” (E-27)

3.2.4.2.2. Öğretmenler

Gençlerin verdikleri cevaplar doğrultusunda okulun olumlu yönleri arasında değerlendirilen öğretmenler, bazı gençler tarafından okulun olumsuz yönleri arasında değerlendirildiği görülmektedir. Okulun olumsuz yönü olarak değerlendirilen öğretmenlerini K-3 şu şekilde açıklamaktadır;

“Okulu genel olarak küçüklükten beri çok seviyorum. O yüzden şuanki okulumu da genel olarak seviyorum ama bazı hocalar X hoca biraz disiplinli ve öğrencilere iş gözüyle bakan birisi zaten belli ediyor. Siz benim işimsiniz. Ben sizinle herhangi bir yakınlık kurmam diyor. Küçük bir hata yapsak bile direkt bunu sürüyor önümüze mesela geçen seferde 9. sınıfta gördüğümüz konuları anlatacaktı dedi ki “Eğer layık olsaydınız anlatırdım.” diye bir şey kullandı. Bu gerçekten bir öğrenci için ağır bir şey herkesi aynı kefedede tutması yanlış çünkü onlarla bizi bir tutamaz böyle bir tutum sergilemesi yanlış. Mesela Y hocanın dersini de çok seviyorum. Aslında her şeyi o kadar çok tekrar ediyor ki istemesen de beynine giriyor ve güzel bir şey Z hoca ile K hocayı annem gibi görüyorum annemle babam gibi görüyorum. K hoca benimle çok ilgileniyor gerçekten deneme sınavında kötü bir net yapmışım ona üzülmişim onun için ağladığımda beni aramış işte teselli etmişti. O yüzden yeri ben de çok farklı. Z hoca da yine aynı şekilde her zaman destek oluyor bana çok çok iyi davranıyor o yüzden onu da çok çok seviyorum. Sonrası sizle de yeni tanıştık ama ben felsefeyi sevmiyordum sizle beraber sevdim felsefeyi mesela geçen sene düşüktü felsefem ama sizle beraber yükseltiltim. Matematikte hocamızda eğlendirerek anlatıyor. O yüzden seviyorum bütün ders boyunca ders anlatıyor da başka şeylere de değiniyor. Farklı konulardan da bahsediyor, öğretiyor bize direkt matematik değil sadece İngilizce hocamı da seviyorum. Aynı şekilde o da bana geçen sene quizim kötü geçmişti. Üzülmişim o da bana sarılmıştı hastanelik olayım vardı o sebepten dolayı bana sarıldı. O anda en çok ihtiyaç duyduğum şey sarılmak olduğu için o da 9'dan beri giriyor dersimize çok seviyorum aynı şekilde.” (K-3)

K-3 ün ifadeleri incelendiği zaman bazı öğretmenlerinin ilgili bazılarının ise ilgisiz olduğunu ifade etmektedir. Okulun olumsuz yönü arasında değerlendirdiği X Hocasının söylemlerinin yanlış olduğunu “layık olsaydınız anlatırdım” ifadesini doğru bulmadığını, öğretmenlerin, öğrencilerinin hepsini aynı kefeye koymamaları gerektiğini ifade etmektedir. X Hocasını okulun olumsuz yönü olarak görmesinin yanı sıra Y Hocasını, Z Hocasını, K Hocasını ise okulun olumlu yönleri arasında görmektedir.

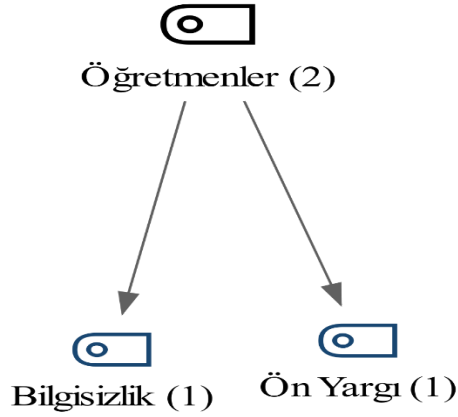
K-11 ise okullarında dini eğitim verilmesini okulun olumlu yönleri arasında değerlendirirken öğretmenlerinin davranış ve ithamlarını okulun olumsuz yönleri arasında değerlendirmesini şu şekilde açıklamaktadır;

“İmam Hatip'te okuyorum. İmam Hatip güzel bir yer Kur'an-ı Kerim okuyoruz. Namazımız niyazımız yerinde olduğu için o konuda çok memnunum. Bazen okulumuz İmam Hatip olmasına rağmen haksızlığa uğruyoruz. Mesela bir suç işledin diyelim suçtan kastettiğimiz şey mesela kavgaya girdik bu direkt aileye üçe beş katıp anlatılıyor. Ailelerimiz bizi okulda kötü bir öğrenci olarak görüyor. Yani öğretmenler 3'e 5 katıp anlatıyor yani genel olarak memnun değilim bazıları hariç.” (K-11)

K-11 okulun olumsuz yönü olarak düşündüğü öğretmenlerini değerlendirirken öğretmenlerinin bazılarının olaylara karşı yaklaşımlarında anlayışlı olmadıklarını ve velilerine yaşanan olayları abartarak anlattığını ifade etmektedir. Tezin bulguları doğrultusunda K-3 ve K-11 in okulun olumsuz yönleri arasında bazı öğretmenleri gördükleri anlaşılmaktadır. Ergenlik döneminde olan gençlerin anlaşılma ihtiyacı hissettiği görülmektedir. Öğretmenlerin, hassasiyet içeren ergenlik döneminde gençlere davranırken özenli yaklaşması gerekmektedir.

Eğitim kurumlarında, eğitimcilerin büyük çoğunluğu öğrencilerine gereken özeni göstermektedir. Eğitimcilerin gençler ile olan iletişimi karakterlerine, hayat anlayışlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda her eğitimci öğrencilerine özenini farklı şekillerde gösterecektir. İlgi beklentsinin yüksek olduğu ergenlik döneminde gençler öğretmenlerinden ilgisini, kendi isteğine göre belli eden öğretmenlerini sevdiklerini ancak öğrenciler üzerinde ilgisini ve özenini disiplin yoluyla sağlamak isteyen öğretmenlerin eleştirildikleri saptanmıştır. K-11 in ifadeleri de K Hocasının onunla çok ilgilendiği için sevdiğini ifade edip bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Okulun olumsuz yönleri nedenleri arasında değerlendirilen öğretmenlerin alt kodu olarak; öğretmen ilgisizliği ve bilgisizliği belirlenmiştir. Okulun olumsuz yönleri koduna ilişkin alt kodları gösterir kod model grafiği aşağıda verilmiştir.

MAP 15. Öğretmenler Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Okulun olumsuz yönü olarak değerlendirilen öğretmenler etkeninin alt etkeni olan öğretmenlerin bilgisizliğini K-4 şu şekilde ifade etmektedir;

“Tabii ki hepsi de bir eğitim görmüş onları asla bir şey diyemem ama bazıları kitaptan bakıp bakıp anlatıyorlar ya hani mesela benim dersime girmiyor ama bir tane hoca varmış hocaya soru götürmüşler hoca soruyu yanlış olarak bulmuş o da cevap da orada yazıyormuş böyle hocalar da var.” (K-4)

K-4 ün ifadeleri incelendiği zaman okulun olumsuz yönü olarak gördüğü öğretmen bilgisizliği noktasında, öğretmenlerin bazılarının kitaptan bakarak anlatmasını olumsuz karşıladığını ifade edip hocalarından birinin arkadaşının sorusunu yanlış çözmesini olumsuz olarak görmektedir. Kır toplumları eğitimde de dezavantajların olduğu yerleşim yerleridir. Kent yerleşiminde ki kurumlarda tecrübeli kişiler yer alırken kır yerleşiminde tecrübesiz, meslek hayatına yeni başlayan meslek gruplarını görmekteyiz. Tecrübesizlik ise bilgisizlik olarak değerlendirilebilmektedir. K-4 ün ifadeleri bu durumu kanıtlar niteliktedir. İlk atamalar ilçe merkezlerine bağlı köylere ve ilçelere yapılmaktadır. Bu bağlamda ilçe ve ilçe merkezine bağlı köylerde mesleğe yeni atanan tecrübesiz eğitimcileri görmekteyiz. Her meslek grubunda olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de bilgi, beceri ve bunları öğrencilere aktarım zamanla deneyimden dolayı başarılı duruma gelecektir. Tecrübeli öğretmen ile tecrübesiz öğretmenin bilgi aktarımı da farklı olacaktır. Öğretmenlere eğitim süreçlerinde öğretmenlik uygulama dersi verilmektedir. “Öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine hazırlanabilmeleri için uygulama okullarında öğretmen gözetiminde uygulama çalışmaları yapmalarına imkân sağlamaktadır.

Öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen adaylarına okul yaşamına ilişkin kapsamlı bir deneme ve gözlem yapma fırsatı sunmaktadır“ (Akt. Özdaş, Çakmak 2018:2748). Her ne kadar öğretmenlik mesleğine atanacak kişilere öğretmenlik uygulaması eğitimleri verilse de bazı durumlar tecrübe edilerek öğrenilecektir. Bu durum öğrenciler tarafından olumsuz olarak karşılsada gençler yeniliklere ve öğrenmeye her zaman daha açıktırlar. Gençlik dönemi enerjinin, öğrenme isteğinin yüksek olduğu bir dönemdir. Bu bağlamda yeni atanan genç eğitimcilerin tecrübesiz olması avantaj olarakta düşünebilir.

Okulun olumsuz yönleri arasında değerlendirilen bir diğer nokta öğretmenlerin ön yargısıdır. E-6 öğretmenlerin ön yargısını şu şekilde ifade etmektedir;

“Okula gelirsek okuldaki imkanlar da çok iyi gerçekten okumak isteyen bir insan için hiçbir engel yok. Çünkü zaman zaman oluyor; burs oluyor, test kitapları oluyor, etkinlikler oluyor okuyan insanlar için gerçekten on numara bir yer yani. Hocalar konusunada gelirsek de kimileri çok ön yargılı geliyor. Hocam mesela bu sene daha hiç tanımadığımız hocalarımız geldi sınıfa girer girmez biz bu sınıfın namını duyduk bu sınıf şöyle şu sınıf şöyle siz söyle saygısızsınız. Mesela bizde asla hiçbir hocamıza ne haşa küfür ne bir saygısızlık yapmayız. Çünkü biz ailemizden böyle gördük böyle gideriz yani. Sadece biraz ön yargılar var. Bazıları biraz kötü davranıyor bazıları gerçekten de çok iyi davranan hocalarımız da var öyle yani.” (E-6)

E-6 nın ifadeleri incelendiği zaman okulun olumlu yönlerinin yanısıra olumsuz yönlerindeki olduğunu belirtmektedir. Okulun olumsuz yönleri noktasında bazı öğretmenlerinin ön yargılı olduğunu dile getirmektedir. “Önyargı, özellikle sosyal psikolojide yer alan; bireysel, grupsal ve toplumsal yönü bulunan bir kavramdır. Önyargının kullanıldığı alana göre tanımı değişmektedir. Önyargı en kısa anlamıyla; birey, grup ya da toplumun yeteri kadar bilgi sahibi olmadığı ya da yanlış bilgi edinerek karşı tarafa (bilgi-grup-toplum) takındığı olumlu-olumsuz tutumlardır” (Erdoğan, Vatandaş 2020:476). Önyargı tanımında da belirtildiği gibi tanımı kullanıldığı alana göre değişebilen nitelikte olup eğitim kurumlarında öğretmenlerin yanlış bilgi edinmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ergenlik döneminde olan öğrenciler olayları olduğundan farklı anlayabilmektedir. Öğretmen önyargısı da gençlerin bulundukları ergenlik döneminden dolayı olayları farklı yansıttığı görülmektedir.

Okulun olumsuz yönleri arasında değerlendirilen öğretmenler ve öğretmenlerin alt nedeni kapsamında yer alan bilgisizlik ve önyargı gençlerin eğitim hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Okulun olumlu yönleri arasında değerlendirilen öğretmenler

kısımında da ifade edildiği üzere öğrencinin dersin öğretmenini sevmesi o derste başarılı olması anlamına gelmektedir. Öğretmenlerini okulun olumsuz yönü olarak değerlendiren öğrencilerin olumsuz olarak değerlendirdikleri öğretmenlerin derslerini sevmedikleri ve o derslerde de başarısız oldukları gözlemlenmektedir. Bu bağlamda gençlerin hassas olduğu ergenlik döneminde öğretmenlerin tutum ve davranışları önemli rol oynayıp gencin hayatını değiştirebilmektedir.

3.2.4.2.3. Cinsiyet Ayrımı

30 katılımcı içerisinde 1 katılımcı okulda cinsiyet ayrımı yapıldığını ifade etmektedir. Eğitim kurumları fırsat eşitliğinin olduğu, din, dil, ırk gibi ayrımcılığın yapılmadığı öğrencilerin cinsiyetleri, ideolojileri, etnik kökenleri dikkate alınarak değerlendirilmediği birleştirici unsura sahip kurumlardır. Tüm meslek gruplarında olduğu gibi eğitimcilerinde etik ilkeler doğrultusunda öğrencileri arasında eşitlikçi bir yaklaşım sergilemesi gerekmektedir. Birlik ve beraberliğin olmadığı hiçbir alanda ilerleme ve başarı görülemez. Ayrımcılığa maruz kalan gençlerden bir başarı beklenemeyeceği gibi, ileride farklı kültürlere, farklı dinlere, farklı cinsiyete kısacası kendi gibi olmayan hiçkimseye saygı göstermeyeceği yüksek olasılıktadır. Toplumsallaşmanın ilk basamağı aile kurumuyken ikinci basamağı eğitim kurumlarıdır. Pierre Bourdieu'nun habitus kuramında ifade ettiği gibi kişi sosyal alanını değiştirse de geçmişte kazanmış olduğu alışkanlıklarını devam ettirecektir. Toplumsallaşmanın önemli basamaklarından olan aile ve eğitim kurumlarında kazanılan alışkanlıklar, bilgi ve beceriler gencin ilerleyen hayatında karşısına çıkacak ve geçmişte kazandığı alışkanlıkları gelecekte devam ettirecektir. Özellikle kimlik arayışının olduğu ergenlik döneminde öğrenciler kendilerine rol model aramaktadır. Bu rol modeller daha çok beğendikleri ünlüler veya öğretmenleri olabilmektedir. Bu bağlamda eğitimcilerin cinsiyet temelli bir ayrımcılık yapması gençlere kötü bir rol model örneği olacaktır. Kişi eğitim hayatında başarılı olabilir ancak farklı insanlara saygı duymayı bilmiyorsa bunun bir önemi kalmayacaktır.

Okulun olumsuz yönleri arasında gösterilen cinsiyet ayrımını K-4 şu şekilde ifade etmektedir;

“Mesela geçen sene bizim sınıftan bir tane defter düşmüştü hocamız gelmişti düşüren aslında erkekti ama kızın defteriydi biz kim düşürdü diye asla söylemedik tabii ki sonra bir anda kızları kötülemeye başladı cinsiyetçilik yapmaya başladı.” (K-4)

K-4 ün okul ile ilgili ifadeleri incelendiği zaman okulun sadece olumsuz yönleri olduğunu bunlarında; öğretmenlerin bilgisizliği ve cinsiyet ayrımı noktasında olduğunu ifade ettiği görülmektedir. K-4 ün ifade ettiği cinsiyet ayrımı toplumsal cinsiyet kavramı ile açıklanabilir. “Bilindiği gibi insanların biyolojik cinsiyeti doğal, toplumsal cinsiyeti, kısaca, kadın ve erkek olarak insanlara biçilen roller ve kalıplar, sosyo-kültürelidir. Bir başka deyişle, toplumsal cinsiyet insan icadıdır. Sonradan öğrenilir ve bu nedenle değişebilir. Hatta bu nedenle, toplumdan topluma, bir zaman diliminden diğerine farklılıklar gösterebilir” (Gültekin 2013:1). Cinsiyet biyolojik temelli bir kavram iken toplumsal cinsiyet kültürel kökenli bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet kadına ve erkeğe özellikler atfeder. Bu bağlamda kadının ve erkeğin görevleri, davranışları kültürel çerçevede belirlenir.

3.2.4.2.4. Okul Ortamı

Tez çalışmasına katılan 30 öğrenciden sadece 1 kişi okulun olumsuz yönü olarak okul ortamı cevabını vermiştir. Okulun olumsuz yönleri arasında değerlendirilen okul ortamı noktasında K-2 şu şekilde ifade etmektedir;

“Okuduğum okulun insanlarını çevresini pek sevemiyorum. Öğretmenlerimde çok sıkı.” (K-2)

K-2 nin ifadeleri incelendiği zaman okuduğu okulun ortamını sevmediğini ifade etmektedir. Öğrencinin okulu sevmesi ile eğitim hayatında başarılı olması ilişkilidir. Ancak öğrencinin okul ortamını sevmesi eğitim hayatında başarılı olması için tek başına yeterli bir kriter değildir. Okulun, nitelikli eğitim vermesi, öğrencilere sağladığı imkanlar çerçevesinde önemli rol oynamaktadır. “Önemli görevleri yerine getiren okullar, toplumun, kabul ettiği, beklentilerini karşıladığı, memnun olduğu ve desteğini aldığı kurumlar olmalıdırlar. Okulların en önemli paydaşları öğrencilerdir. Öğrencilerin okullarından memnun olmaları, okullarını sevmeleri ve orada mutlu olmaları istenir. Çünkü okulunu sevmeyen öğrenci, eğitimi de sevmez ve dolayısıyla yaşamında kendisine lazım olacak bilgilere de sahip olamaz “ (Döş 2013:268).

Kişi bulunduğu habitustan etkilenmektedir. Bu bağlamda okul ortamı önemlidir. Özellikle kimlik arayışının olduğu ergenlik döneminde olan gençlerin bulunduğu ortam ve bulunduğu ortama bağlı olarak akran grupları önemli rol oynamaktadır. Ortaöğretim Kurumlarında seviye temelli Milli Eğitim Bakanlığının uygulamış olduğu LGS (Liselere

Geçiş Sınavı) esas alınmaktadır. LGS başarının esas alındığı, sonucunda öğrencilerin seviyelerine göre ortaöğretim kurumlarına yerleştirmelerinin yapıldığı sınav sistemidir. Bu çerçevede ortaöğretim kurumlarında başarı temelli ayrılmaktadır. Öğrenciler LGS’de aldıkları puan çerçevesinde okullara yerleştirilmektedir. Okulların başarı seviyeleri, öğrenci potansiyelini de etkilemektedir. Bu bağlamda başarı düzeyi yüksek bir okulda öğrenci potansiyeli bağlamında, öğrencilerin eğitim ve öğretime önem verdiği, suç oranlarının olmadığı veya düşük olduğu, disiplin suçlarının daha az olduğu görülmektedir. Ancak başarı seviyesinin düşük olduğu eğitim kurumlarında öğrenci potansiyeli de başarı ile ilişkili olarak eğitim ve öğretimin ikinci plana atıldığı, disiplin suçlarının fazla olduğu görülmektedir. Rol model arayışının olduğu ergenlik döneminde akran grupları önemli rol oynamaktadır. Bu dönemde öğrencinin okul ortamı eğitim hayatında ki başarısı için önemlidir. Habitus, kişiyi şekillendirir. Okul ortamı da habitus olarak değerlendirilir ve kişi habitusu bağlamında bulunduğu okulun niteliğine göre kendini geliştirme imkanı bulur.

3.2.4.2.5. Düzen Etkeni

Okulun olumsuz yönleri bağlamında düzen etkeni görülmektedir. Okulda ki düzenden şikayetini K-18 şu şekilde ifade etmektedir.

“Okulda öğretmenlerime karşı da iyi ama bir düzen yok tam bir düzen mesela biz bu yıl 12. Sınıfız ama bi başlangıçta düzen otutturulupta dersane platformu olmasın ama derse odaklı çalıştırmıyorlar. Sadece yıl sonu sınavlarımız oluyo ya ona göre çalıştırıyorlar bizde ona göre alıştığımız için ben yeni yeni çalışmaya başladım mesela sonradan dank etti. Sadece yazılılara odaklı oldukları için yok nottan kırarım yok şuydu yok buydu. Yani tamam bizde yaramazız ama şey değiller yazılıya odaklılar. Keşke yks ye yönelik bir okul olsaydı. Keşke bu okuldan memnun değilim.” (K-18)

K-18 okulun olumsuz yönü olarak değerlendirdiği okullarında sınava yönelik bir düzen olmadığını öğretmenlerinin, YKS ile ilgili çalışmaları yapmadığını, yazılı sınavı odaklı ders anlatıp, yazılılarına göre ders çalıştırdıklarını ifade etmektedir. Okulda ki düzeni olumsuz karşılayıp eğitim hayatına olumsuz yansıdığını ifade etmektedir. YKS sınavı çoktan seçmeli sınav niteliğinde olup okuldaki yazılılar klasik sınav ağırlıklı yapılmaktadır. Özellikle son sınıf öğrencileri için burum dezavantaj olarak görülmektedir.

3.2.4.2.6. Sosyal Aktivite

Sosyal aktiviteler okulun olumlu yönleri arasında değerlendirildiği gibi K-13 tarafından okulun olumsuz yönü olarak değerlendirilmektedir. K-13 okulun olumsuz yönü olarak değerlendirdiği sosyal aktivite yönünü eksiklik bağlamında şu şekilde ifade etmektedir;

“Sonrasında hocalarımızdan çok bir sıkıntımız yok. Sözel derslerimiz akıcı geçmiyor. Okuyup geçtiğimiz için özellikle geçen yılki hocalarımızı maalesef arıyoruz ister istemez çünkü daha deneyimlilerdi yani fazla diyeceğim bir şey yok aslında mesela diğer liseler gibi bize gezi düzenleyebilirlerdi. Hani hiçbir şey yapılmıyor, hiçbir aktivite yapmıyoruz. 9'a geldim pandemi gördüm 10 da pandemi gördüm. 11 bomboş geçti. 12'ye geldim bitireceğim hala ben düzgün bir aktivite görmedim. Aktivite konusunda sıfır, bir tiyatro yaptığımız yok. Ne bileyim bir sınıfça, okulca aktivite yaptığımız yok. Hocalarla daha iyi kaynaşabilmek için maalesef bunlar hiçbir şekilde olmuyor. Bunlardan da çok rahatsızım sonuçta gideceğiz bunların olmaması çok can sıkıcı.” (K-13)

K-13' ün okulun birçok olumsuz yönünü ifade edip bunların yanısıra sosyal aktivite eksikliğinden şikayetçi olduğu görülmektedir. 9 ve 10. sınıflarının pandemiye denk geldiğinden dolayı uzaktan eğitim aldıkları bu nedenle herhangi bir sosyal aktive yapılamadığı görülmektedir. Okullarda sadece teorik derslere yer verilmemelidir. Teorik derslerin yanısıra sosyal aktivitelere de yer verilmelidir. Eğitim kurumları, öğrencilerin eğlenerek eğitim alacağı, okumaktan memnuniyet duyacağı kurumlar haline getirmelidir. Bu bağlamda öğrencinin başarısı da aratacaktır. Sadece teorik eğitim genci eğitim hayatından uzaklaştıracaktır. Bu nedenle sosyal aktiviteler öğrencinin moral motivasyonu için gereklidir. Motivasyonu yüksek olan öğrencilerin ders başarılarında artış görülecektir.

3.2.4.2.7. Kurallar

Okulun olumsuz yönü olarak değerlendirilen kuralları K-13 şu şekilde ifade etmektedir.

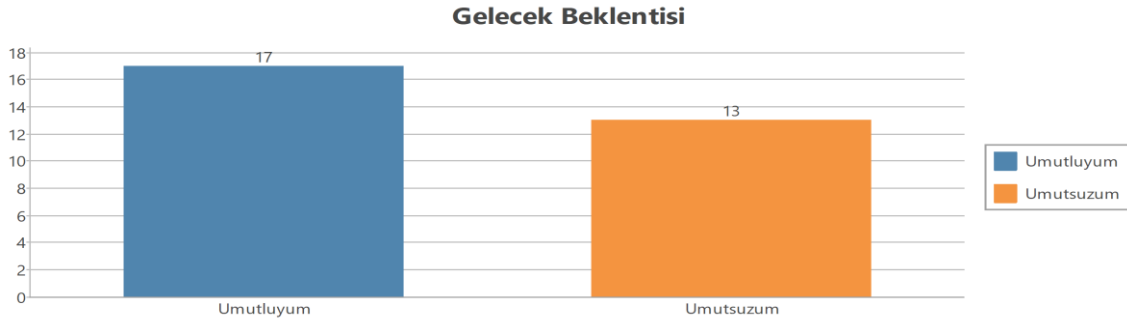
“Açıkçası okul konusunda ise şöyle bazı kuralları aşırı saçma buluyorum. Mesela geçen yıl bu forma olayları olduğu için bu yıl sweetin kalkması gibi ya hocalarımız altına formayı giymeyeceğimizden şüphe duyuyorlar. Fakat biz üşüyoruz ciddi anlamda bunu çok kez dile getirdik ama olmayacağını iddia ettiler. Bize sürekli söyledikleri şey okulun hırkasını giyin. Ben okulun hırkasını almamış olabilirim. Maddi durumumuz olmamış olabilir. Alamıyor olabilirim. Bunlar benim için bir sıkıntı, özellikle şu an bizim okulun sıkıntısı özellikle sweet, renkli olmasada en

azından mat renge, siyaha izin verseler.” (K-13)

K-13 okulun olumsuz yönü olarak sosyal aktivite eksikliğinin yanısıra kuralları noktasında da şikayetini dile getirip, kuralları saçma bulduğunu ifade etmektedir. Ergenlik döneminde gençleri kontrol etmek, onlara yaptırımlar uygulamak zorludur. Ergenlik döneminde genç bağımsız olma isteğinden dolayı kuralları, onu bağlayan etmenleri saçma bulacaktır. K-13 ünde bulunduğu dönemden dolayı kuralları saçma bulduğu görülmektedir. Kurallar öğrencilere dayatılarak değilde sevdilerek uygulanmalıdır. Dayatma olarak uygulanan kurallar genci eğitim hayatından soğutması da muhtemel olacaktır. Dayatmalar ile uygulanan kurallar genç üzerinde olumsuz bir etki oluşturacaktır.

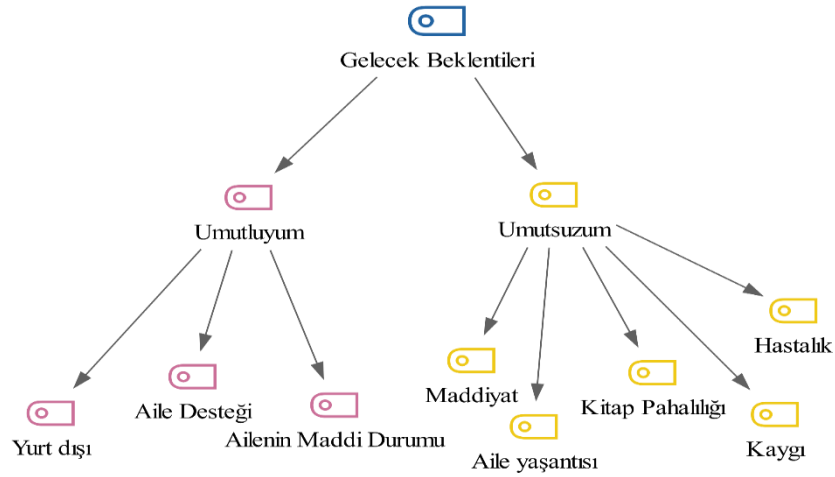
3.3. Gençlerin Gelecek Beklentilerine İlişkin Kodlar

Araştırmanın örneklemini oluşturan Zara Anadolu Lisesi Pansiyonu öğrencilerinin gelecek beklentileri ve genel nedenleri analiz edilmeye çalışılmıştır. Gençlerin gelecek beklentisi belge temelli kodlu bölüm sayılarını gösterir frekans grafiği aşağıda verilmiştir.

Grafik 8. Gençlerin Gelecek Beklentisi Dağılımı

Gençlerin gelecek beklentilerine ilişkin bilgiler; umutluyum, umutlu değilim olarak belirlenmiştir Katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda 30 katılımcıdan 17 sinin geleceğe karşı umutlu olduğu ancak 13 katılımcının geleceğe karşı umutsuz olduğu belirlenmiştir. Bu bilgilere dayanılarak oluşturulan, gelecek beklentilerine ilişkin belge temelli olan bu kodlamalara ait alt hiyerarşik kod modeli aşağıda detaylı olarak verilmiştir.

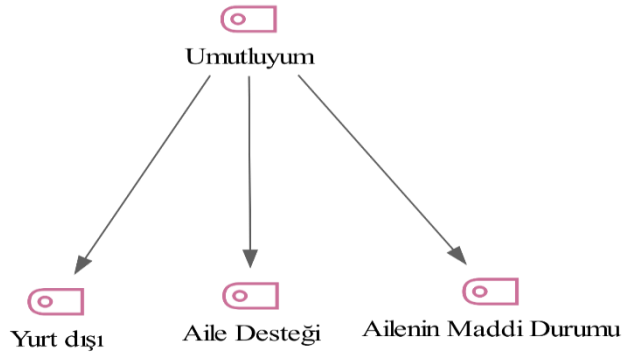

MAP 16. Gençlerin Gelecek Beklentileri ve Genel Etkenlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Katılımcıların gelecek beklentileri nedenine bağlı olarak verdikleri bilgiler doğrultusunda gelecekte umutlu ve umutsuz olmalarına ilişkin kodlar oluşturulmuştur. Buna göre kırsalda yaşayan genç yoksulların gelecek beklentileri noktasında umutlu olmalarına ilişkin; Yurt dışı, aile desteği ve ailenin maddi durumu alt etkenleri bulunmaktadır. Kırsalda yaşayan genç yoksulların gelecek beklentileri noktasında umutsuz olmalarına ilişkin; maddiyat, aile yaşantısı, kitap pahalılığı, kaygı ve hastalık alt etkenleri bulunmaktadır.

3.3.1 Gençlerin Gelecek Umudu

Gençlerin gelecekte umutlu olmaları ile eğitim hayatları arasında ilişki kurulmuştur. Gençlerin gelecek noktasında umutlu olmaları koduna ilişkin alt kodları gösterir kod model grafiği aşağıda verilmiştir.

MAP 17. Gençlerin Gelecekte Umutlu Olmalarına İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

Kırsalda yaşayan genç yoksullardan gelecek noktasında umutlu olmasını K-12 şu şekilde ifade etmektedir;

“Yapmak istediğim bir meslek var. Hatta yıllardır istiyorum. Ağır ceza avukatlığını çok istiyorum. Onu yapmayı çok istiyorum ama zor kazanılması zor. Onun dışında çok da böyle bir meslek üzerine değil yeteneklerimin olduğu alanları keşfedip onlar üzerine gitmek istiyorum. Ya da dış ülkelere gitmek istiyorum. Özellikle Bosna'ya yerleşmeyi istiyorum. Bosna'dan geldiğimizden dolayı akrabalarımızı orada evlerimizi falan da oradaki ölümler falan da orada onları da bulmak istiyorum, cesetleri yok çünkü.” (K-12)

K-12 nin ifadeleri incelendiği zaman geleceğe karşı hedefleri olduğu, hedefleri doğrultusunda da umutlu olduğu görülmektedir. Hayatta hedefleri olan bireyler geleceğe karşı umutlu olmaktadır.

K-8 ise geleceğe karşı umudunu şu şekilde ifade etmektedir;

“Geleceğe karşı umudum var. Umudumu asla kaybetmiyorum çünkü bir yerden olmazsa bir yerden kesin olur. Şöyle İngilizce öğretmenliği düşünüyorum ama hani şöyle bir şey var atanma sıkıntısı yaşar mıyım onu pek bilemediğim için yine de umudumu kaybetmemeye çalışıyorum. Yaparım diye düşünüyorum. Üniversiteye geçtiğimde maddi zorluk çeker miyim diye düşünüyorum mesela böyle bir şey yaşar mıyım diye yaşarsamda artık yapacak bir şey yok. Bir şekilde halletmeye çalışacağız ama şöyle gelecekte başka şehirde okumak istiyorum çünkü buralarda gerçekten iyi bir bölüm iyi bir üniversite yok o yüzden başka şehirlerde okumak istiyorum bunun için de maddiyat gerekli onu nasıl halledeceğiz ben de bilmiyorum yani orada biraz sıkılıyorum onları düşünüyorum zaten ama şimdiden bir kenara para koymaya başladık bile yani evde benim için ayrı bir kumbara var. 20, 30, 40 öyle paralar koymaya çalışıyoruz ki ileride lazım olur diye.”(K-8)

K-8 in ifadeleri incelendiği zaman K-12 ile benzer şekilde geleceğe karşı hedefleri doğrultusunda umutlu olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Hayata karşı, geleceğe karşı umutlu olmak kişinin başarısını etkilemektedir. Geleceğe karşı umutlu olan kişilerin hedefleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda hedefleri olan kişinin hedefleri doğrultusunda güdülenmektedir. “Güdünün, bireyi harekete geçiren bir güç olduğu düşünüldüğünde bireyin öğrenme sürecindeki başarısını açıklama gücü de yadsınmaz” (Berber, Eker 2018:1570). Güdünün gücü ile birey hedeflerini gerçekleştirmeye çalışacak ve eğitim hayatında başarılı olacaktır.

Gençlerin gelecekte umutlarına ilişkin verdiği cevaplar doğrultusunda ailelerinin eğitim noktasında ki bilinci ve desteğinin etkili olduğu görülmektedir. Ailesi eğitim konusunda bilinçli olan gençlerin geleceğe karşı umutlu olduğu görülmektedir. Bu nokta da ailenin eğitim bilincinin var olmasında kültürel sermayenin etkisi görülmektedir. Ailelerde kültürel sermayenin varlığı, eğitim bilincini etkilemektedir.

3.3.1.1. Yurt Dışı

Gelecekte umudun alt etkeni olarak yurt dışı kodunu görmekteyiz.. Gelecekte umutlu olma nedenlerinin alt etkeni olan yurt dışını E-15 şu şekilde ifade etmektedir;

“Hocam geleceğe karşı umutluyum. Mesela lise bittikten sonra biz Antalya’ya taşınmayı planlıyoruz. Antalya’ya taşındığımız zaman orada işe girmeyi planlıyorum. İşimi bir iki sene sürdürdükten sonra belki yurt dışına gitmeye çalışırım.” (E-15)

E-15 gelecekte umutlu olma nedeninin yurt dışı planı olduğu görülmektedir. K-1 ise E-15 ten farklı olarak yurt dışına eğitim amaçlı gitmek istediğini şu şekilde ifade etmektedir;

“Şimdi ben liseyi bitirdikten sonra üniversite sınavına gircem. Ondan sonra da yurtdışına gitmek istiyorum. Hayalim Kore. Kore’ ye gitmek istiyorum. Orada üniversite okumak istiyorum. Dil okumak istiyorum. Mesela geçen sene İngilizce sınavından kazanıp Avusturya’ya gittim. Yurtdışına gitmek istiyorum. Bunlar için para gerekli ama sen çalış kazan biz her zaman için maddi desteğe varız diyorlar.” (K-1)

K-1 in ifadeleri incelendiği zaman yurt dışına eğitim amaçlı gitmek istediği görülüp bu bağlamda geleceğe de umutlu bakmaktadır. K-10 ise gelecekte umutlu olmasını yurt dışı hayali olarak şu şekilde açıklamaktadır;

“Geleceğe karşı umutla bakarım. Ben ya doktor ya da polis olmak istiyorum. Sadece kaynakların fiyatlarının fazla olması kötü test kitapları bayağı pahalı ve o parayı verebilirim ama bazı fiyatlara değmiyor çok pahalı oldukları için inşallah okuyacağım ve doktor ya da polis olmak istiyorum. Önce Almanya’ya gitmek istiyorum. Yurt dışı planlarım var abim Almanya’nın çok güzel bir yer olduğunu anlatıyordu. O da gitmek istiyor biz de böyle kardeşlerimizle birlikte Almanya’ya gitmek istedik konuşma geçti aramızda ve abimde oraya gidip görmek istiyor kardeşlerce hayalimiz.” (K-10)

K-20 gelecekte yurt dışına gitme planları bağlamında umutlu olmasını şu şekilde ifade etmektedir;

“Hocam aslında benim çok güzel hayallerim var aslında ben Türkiye’de okumak istemiyorum yani Türkiye’yi istemiyorum çünkü toplumsal olarak çok iyi bir toplum değiliz yani her şey ortada yani Afrika ile karşılaştırıyorlar niye güzel bir ülke ile karşılaştırmıyorlar. Tamam ben kendi ülkemi seven vatansever bir insanım ama yani sadece para alayım oturayım mantığında değilim bazı öğretmenlere bakıyorum para alıyorlar derslerimize girmiyorlar.. Bir de bunun ahiret tarafı var bu bizim hakkımıza girmek benim de hayallerim yüksek olunca yurt dışında okumak istiyorum umutluyum. Akrabam var yani babamın akrabası ama şöyle hocam ben tam orada okumak değil de orada işimi kurmak istiyorum. Bana destek olacakları için orada işimi kurmak istiyorum. Burada kendimi geliştirip ondan sonra yurt dışında çalışmak istiyorum.” (K-20)

K-20 nin ifadeleri incelendiği zaman gelecekte umutlu olma noktasında yurt dışı planları görülmektedir. Ancak yurt dışına eğitim amaçlı değilde iş kurma amaçlı gitmek istediğini ifade etmektedir. Türkiye’nin gelişmediğini, hayallerinin yüksek olduğunu, hayallerine Türkiye’de ulaşamayacağını düşündüğünden yurt dışına gitme isteği görülmektedir. K-20 nin bulunduğu habitustan memnun olmadığı kendi çabaları ile habitsunu değiştirmek istediği görülmektedir. Ancak Bourdie’nun da ifade ettiği gibi yaşam alanlarımız değişse de alışmış olduğumuz kültürel kalıplarımız aynı kalacaktır. E-6 ise K-20 ile benzer şekilde yurt dışına iş kurma amaçlı gitme isteği bağlamında umutlu olmasını şu şekilde ifade etmektedir;

“Ya ben şöyle düşündüğümde gelecekte gerçekten çok güzel şeyler yapabileceğimi düşünüyorum ki yapacağımada bu konuda gerçekten eminim. Yani şimdi haliyle okumaya pek hevesim olmadığından dolayı daha çok kendi işimi kurup kendi işimde ilerlemek istiyorum ki bu konuda da başarılı olacağımı gerçekten düşünüyorum. Aklımda dayımın da bana söylediği gibi söylediği kelime “Okulunu bitir yapabilirsen yap” dedi. “Çalış” dedi “Oku” dedi. “İstediğin şeyler olmazsa yapamazsan ben seni yanıma alacağım” dedi. Dayımın yurt dışında şirketi var. Kendi çalıştığı Fransa’da onun yanına gideceğim onun yanında beraber çalışacağız.” (E6)

E-6 nın gelecekte beklentileri noktasında umutlu olmasını yurt dışında iş kurması ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Gençlerin ifadeleri incelendiği zaman gelecekte umutlu olmalarını yurt dışına gitmeleri ile ifade etmektedirler.

3.3.1.2. Aile Desteği

Ergenlik dönemi aile desteğinin önemli olduğu dönemler arasında görülmektedir. Okul başarısının en önemli unsuru aile okul ilişkisidir. Gençler zamanlarının büyük bir çoğunluğunu okul çatısı altında geçirmektedir. Özellikle tezin örnekleminde yer alan pansiyon öğrencileri aileleri ile tatillerde görüşebilme imkanı bulmaktadırlar. Aile desteği

gören gençlerin başarı anlamında daha iyi durumda olması muhtemeldir. Tezin bulgularına göre gençler, gelecek umudunu aile desteği bağlamında açıklamışlardır.

Geleceğe karşı umutlu olmasını K-2 aile desteği bağlamında şu şekilde açıklamaktadır;

“Geleceğe karşı umudum var hocam çünkü ailem destekliyor: Babam hep bizim arkamızda duruyor. Aslında ablamında okumasını istemişti ama sevgilisi olduğunu öğrenince okutmadı zaten ablamda okumak istemedi. Ama ben istiyorum babamda destekler her konuda o yüzden umutluyum gelecekten.” (K-2)

K-2'nin ifadeleri incelendiği zaman ailesinin, aile içerisinde ise babasının eğitim noktasında en büyük destekçisi olduğunu ifade etmektedir.

K-5 ise gelecekte umutlu olmasını teyzesinin desteği bağlamında şu şekilde ifade etmektedir;

“Dış doktoru olmak istiyorum. Benim sayısalım biraz kötü o yüzden beden öğretmenini olmak ya da Türkçe öğretmenini olmak istiyorum. Ankara'da okumayı çok istiyorum çünkü teyzem orada ben ona anne dedim. Başkasına da hayatta anne demem. Geleceğe karşı aslında olumlu bakıyorum sadece maddiyat konusunda endişelerim oluyor. O yüzden zaten teyzemin yanını seçtim yoksa başka ili seçerdim. Şöyle düşünüyorum teyzem orada en yakın akrabamız beni büyüttü hem onu çok seviyorum hem de maddi olarak da zorlanmam. O da bunu olumlu bulduğu için oraya gitmek istiyorum.” (K-5)

K-9 ise K-5 ile benzer şekilde aile desteğin çekirdek aile üyeleri dışında olan amcasının desteği ile şu şekilde ifade etmektedir;

“Gelecekle ilgili planlarım sporla alakalı bir meslek olmak geleceğe karşı da umutlu bakıyorum amcam elinden geldiğince eğitim masraflarımızı yapmaya çalışıyor o yüzden umutluyum.” (K-9)

Pansiyonda kalan gençlerin ailelerinin destekleri bağlamında geleceğe karşı umutlu oldukları görülmektedir. Ailelerinden destek gören gençlerin gördükleri desteğin eğitim hayatlarına olumlu yansımaları gözlemlenmektedir.

3.3.1.3. Ailenin Maddi Durumu

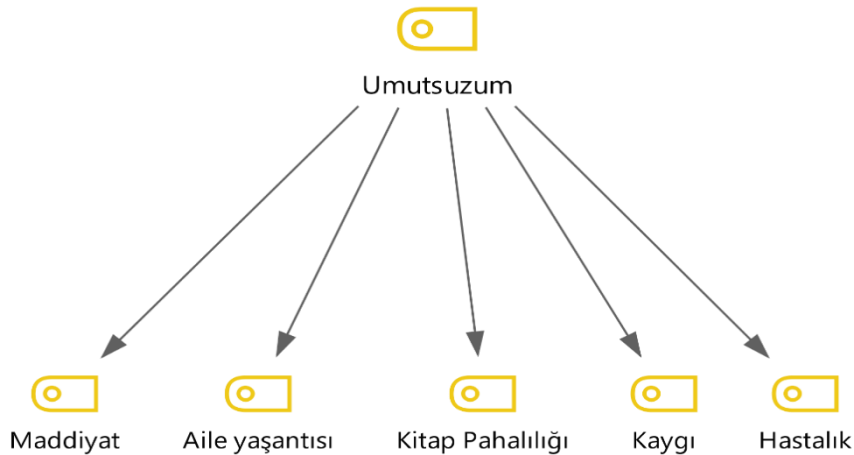
Tezin bulgularına göre gençlerin gelecekte umutlu olma nedenleri arasında ailenin maddi durumu kodlanmıştır. Gelecekte umutlu olma nedenleri arasında ailelerin maddi durumunun iyi olması alt etkeni bulunmaktadır. E-21 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir;

“ Gelecekte zengin olma beklentim var hocam zaten Allah’a şükür babamın durumunda iyi. Benim planlarım arasında hocam yaz tatilinde inşallah İstanbul’a gidersem otele gireceğim. 16-17 bin lira maaş hocam. Hocam arkadaşım ile kalacağım ailemden izinli. Ev tutacağız. Ek gelirle iş yapacağım hocam mesela yurt dışında 4 dolara aldığım şeyi 10 dolara satacağım. Ama Türkiye’de değil hocam yurtdışında satacağım uygulama üzerinden bu sektörlerde ilerleyeceğim. Daha iyi yerlere geleceğim.” (E-21)

“Toplumsal hiyerarşide aşağılara indikçe eğitime devam etmekten vazgeçme olasılığı artar. Böylece Raymond Boundon bir özeleme olgusunun altını çizer. Aynı akademik yeterliğe sahip, ancak daha alt kökenden gelen çocuklar, kendi kendilerini bastırma ve daha kısa süren eğitim alanlarına yönelme eğilimindedirler. O, bu tercihi öğrenci ve ailesi tarafından yapılan bir maliyet getiri hesabıyla açıklar: Öğrenci ve ailesi, kararlarını eğitime yapacakları yatırımdan elde edecekleri verime göre alır. Daha alt çevrelerde, yüksek konumlara ulaşmak için katedilmesi gereken ekonomik ve kültürel mesafenin daha büyük olması nedeniyle, bu verim daha küçük görünür” (Jourdain , Naulin 2016:59). Bu bağlamda E-21 in ailesinin maddi durumundan dolayı gelecekte umutlu olduğunu ifade etmektedir.

3.3.2. Gençlerin Gelecek Umutsuzluğunun Eğitim Hayatına Yansıması

Gençlerin gelecekte umutsuz olmaları ve gelecekte umutsuz olmaları ile eğitim hayatları arasında ilişki kurulmuştur. Gençlerin gelecek noktasında umutsuz olmaları koduna ilişkin alt kodları gösterir kod model grafiği aşağıda verilmiştir.

MAP 18. Gençlerin Gelecek Noktasında Umutsuz Olmalarına İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası

K-18 geleceğe karşı umutsuz olduğunu şu şekilde açıklamaktadır;

“Üniversiteye gitmek hedefim. İstanbul Üniversitesi gastronomi bölümüne gitmek istiyorum. Ondan sonra gastronomi bölümünden mezun olduktan sonra iş bulup çalışmak istiyorum geleceğe karşı umutsuzum ama çalışırsam yaparımda diye düşünüyorum neden değişmesin her şey diye düşünüyorum.” (K-18)

K-18’in gelecek noktasında umutsuz olduğunu ders çalışmaması ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Çalışıp çabalarsa bir şeyleri değiştireceğini düşünmektedir ama geleceğe karşı umutsuz baktığını ifade etmektedir. Umut, kişinin güdülenmesi için önemlidir. Umutsuz olan bireyler hedeflerine yeterine güdülenemez bu bağlamda da başarısız oldukları görülüp eğitim hayatlarına olumsuz yansımaları görülmektedir.

3.3.2.1. Maddiyat

Maddiyat gençlerin geleceğe karşı bakışını etkileyen önemli bir etkidir. Maddiyat kodu gelecekte umut başlığı altında aile maddiyatı olarak kodlanmıştır. Aile maddiyatı kodunda ifade edildiği üzere maddiyat kodunu, Bourdieu’nun ekonomik sermaye kodu ile ilişkilendirebiliriz. Ekonomik sermayenin olmayışı kişilerin hayat şartlarını zorlaştırıp bu bağlamda geleceğe karşı bakış açılarını da olumsuz yönde etkileyecektir. Tezin bulguları incelendiği zaman gençler maddiyat bağlamında geleceğe karşı umutsuz olduklarını açıklamaktadırlar. K-3 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir;

“Ben avukat olmayı istiyorum ama böyle sadece sıradan bir avukat değil de herkesin konuştuğu iyi başarılar elde edebilen birisi olmak istiyorum. Geleceğe karşı aslında biraz gelecek kaygım var benim mesela bir şey tutturamazsam yapamazsam ya ortada kalırsam..Maddiyat bir kere zaten hayatımızın her tarafında paraya ihtiyacımız var. Ben de eğer bir meslek sahibi olamazsam parayı nereden kazanacağım ileride karşıma neler çıkacak neler çıkmayacak onu bilemiyorum. Para olmadan da hiçbir şey yapamıyorsun bir markete gitsen ne kadar para harcıyorsun tabii test kitapları da aynı şekilde ne kadar para gidiyor o yüzden para gerçekten çok önemli kazanmam gerekiyor yapmam gerekiyor başka çarem yok..” (K-3)

K-3 ‘ün maddiyat bağlamında gelecekte umutsuz olduğu kaygı yaşadığı görülmektedir. Bu bağlamda paranın önemine değinip okuması gerektiğini ifade etmektedir. K-4 ise Türkiye ekonomisi bağlamında gelecekte umutsuz olduğunu şekilde ifade etmektedir;

“Şimdi şu şekilde ben şuan çok az kalabalık olan bir yerde yaşıyorum ama üniversiteye ben gidince şehre gidince bana aşırı kalabalık gelecek. Ya oradaki tren istasyonları falan otobüs durakları buradaki ile hiçbir alakası olmayacak çünkü buradakiler asla vaktinde gelmiyor gitmiyor. Orada tam nasıl dakik olacağım bilmiyorum açıkçası. Büyük ihtimalle geç kalıp yürüyerek gideceğim. Şimdi de ben maddiyat deyince Türkiye ekonomisine bakınca çok iç açıcı görünmüyor açıkçası. Ama yazları aileme yardım ederek dediğim gibi kumbaram var onda para biriktiriyorum üniversite kazanabilmek için çünkü elime bir hazır para geçmesini istiyorum. Bu yaştan başlıyorum çünkü gelecekte çalışmak gerekiyor illaki belki üniversitede Erasmus yapmayı düşünüyorum gidip bir daha asla geri dönmem çünkü bana ülke 20 yıl sonra yıkılacakmış gibi geliyor. Bir geleceğim var mı yok mu ondan da pek emin değilim ama çabalıyorum. Sonuçta kendim için yaşıyorum ve kendim için bir şeyler yapmam gerekiyor. Ülke yıkılacak bu ülkeden gitmem gerekiyor başka yerlerde şansımı denemek istiyorum bu yüzden de yani inşallah olur.” (K-4)

K-4’ ün ifadeleri incelendiği zaman kırsalda yaşadığından dolayı üniversite yaşamından çekindiğini, çekincesini ise maddiyat bağlamında açıkladığı görülmektedir. Kır yaşam alanı nüfus yoğunluğunun az olduğu yerler olduğundan dolayı imkanlara erişim noktasında dezavantajlı olarak değerlendirilsede kendi içerisinde ki imkanlara ulaşımında kolay olduğu görülmektedir. Ulaşım rahatlığını örnek olarak verebiliriz. K-4 Türkiye ekonomisine değinip, ülkenin geleceğine parlak bakmadığını, üniversite kazanırsa ailesinin imkanlarından dolayı nasıl eğitim alacağını kendine kaygı haline getirildiği görülmektedir. Bu bağlamda ailesinin ve kendisinin habitusundan dolayı geleceğe karşı umutsuz olduğu anlaşılmaktadır.

E- 16 ailesinin maddi durumundan dolayı geleceğe umutsuz baktığını şu şekilde ifade etmektedir.

“Geleceğe karşı umutsuzum hocam. Çünkü her şey çok pahalı ders çalışıyorum ama üniversiteye gideceğimi pek düşünmüyorum. Umudum yok. Ailem beni okutamayabilir ama belki iyi bir bölüm kazanırsam bursla falan okurum. Veya üniversitede hem çalışıp hem okurum çünkü başka türlü olmaz. Olursa hukuk okuyup iyi bir avukat olmak istiyorum. Eğer okuyamazsamda İstanbul’a amcamların yanına gider bir iş bulup çalışırım hocam.” (E-16)

E-16 ailesinin maddi durumundan dolayı okutamayacağını bu nedenle geleceğe karşı umutsuz olduğunu ifade etmektedir. Gençlerin ifadeleri incelendiği zaman geleceğe karşı umutsuz olmayı maddiyat bağlamında değerlendirmektedirler. Gençlerin ailelerinin maddi durumlarını eğitim hayatlarında olumsuz yansıma olarak görmektedirler.

3.3.2.2. Aile Yaşantısı

Toplumsallaşmanın ilk basamağı olan aile kurumu genç üzerinde önemli rol oynamaktadır. Aile yaşantısı, ailenin kültürel kalıpları farklı bir ifade ile ailenin habitusu gencin eğitim hayatı üzerinde olumlu ve olumsuz etkiler yaratacaktır. Tezin bulguları incelendiği zaman katılımcıların aile yaşantısını gelecekte umutsuz olma nedenleri arasında değerlendirdikleri görülmektedir. Bu durumu katılımcılar şu şekilde ifade etmektedir;

“Ben yazın köye gidip hayvanların yanına gidiyordum orada da okumanın değerini görüyorum. Okumazsam bunları yapacağımı bildiğim için okumanın önemi ben de çok büyük. Ben babamgil çiftçilik yapıyor ama çiftçilik yapmanın zorunlu olmadığını düşünüyorum. Ailemin yolunu takip etmeyi değil de kendi yolumu çizmek istiyorum. Makine mühendisliğini istiyorum hocam. Makine mühendisliğinde ülkemde 1-2 yıl çalışıp tecrübe edindikten sonra yurt dışına gitmeyi düşünüyorum. Ama umutsuzum hocam.” (E-7)

“Geleceğe karşı umutsuzum açıkçası ne olacağımızı bilmiyorum endişeliyim. Bu sınavı kazanmam lazım hocam. Kazanamazsam abimgil babam gibi çiftçi olacam ben böyle olmak istemiyorum ama korkuyorumda yapamazsam diye. Hedefim polis olmak. Küçüklükten beri hep polis olmak istiyordum ama korkuyorum. Yapamazsam olmazsa diye o yüzden umutsuzum hocam.” (E-14)

“Polis olmak istiyorum hocam. Olamasamda bende abimin yanına giderim heralde çünkü burada yapacağımız hiçbir şey yok. Abimde diyor seni yanıma alırım güzel bir iş buluruz diye ama tabi önceliğim okumam. Okumazsam bizinkiler hayvancılık yap diyecekler biliyorum ama ben bunu istemiyorum. Çok zorlukları var hocam bir getirisi de yok. Hayvanların yemleri falan çok pahalı hocam o yüzden okumam lazım.” (E-17)

Gençlerin ifadeleri incelendiği zaman ailelerinin habituslarından dolayı geleceğe karşı umutsuz baktıkları görülmektedir. E-7, E-14 ve E-17 ailelerinin çiftçilik ve hayvancılık ile uğraştığı ailelerinin mesleklerini devam ettirmek istemedikleri bu doğrultuda kendilerine çiftçilik ve hayvancılık dışında eğitim temelli meslek edinme istekleri olduğu görülmektedir.

Gelişen teknoloji ile beraber gençler artık her şeye kolayca erişim sağlayabilmektedir. Kırsalda yaşayan gençlerde kır yaşamının dışında çok farklı, canlı bir yaşamın olduğunu teknoloji sayesinde görmekte idiler. Bu bağlamda kendi habituslarını terk etmek istemektedirler. Gençler habituslarını değiştirmek isteselerde aile yaşantısından dolayı gelecekte umutlu olmadıkları görülmektedir. Avantajlı ailelerinin çocuklarının eğitim olanaklarına erişimi kolaydır. Ancak dezavantajlı ailelerin

çocuklarının eğiti fırsatlarına erişim noktasında zorluk yaşadığı görülmektedir. Kırsal yaşamda dezavantajlı ailelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Ailelerin dezavantajlı konumda olması çocuklarının eğitim olanaklarına erişimine bu bağlamda da eğitim hayatına olumsuz yansımaları görülmektedir. Benzer akademik yeteneklere sahip öğrencilerin aile profilleri bakımından avantajlı ve dezavantajlı ailelere sahip olmaları gelecekleri noktasında etkili olmaktadır. Akademik başarı tek başına yeterli bir kriter kabul edilmemektedir. Akademik başarının yanısıra aile profilleri ve aile profillerine bağlı olarak kültürel kalıplarsa gencin eğitim hayatına etki edecektir. Tezin bulguları doğrultusunda gençlerin dezavantajlı ailelere sahip olduğu ve bu durumu gelecek beklentileri noktasında umutsuz olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

3.3.2.3. Kitap Pahalılığı

Gençlerin geleceğe karşı umutsuz bakma nedenleri arasında kitapların pahalılığına değinilmektedir. Bu durumu K-19 şu şekilde ifade etmektedir;

“Hedefim iyi bir üniversitede tercümanlık okumak ama bunun için dil çalışmam lazım dil kitapları da normal kitaplardan daha pahalı. Mesela bir sürü matematik, türkçe kitabımız varken İngilizce kitabımız daha az oluyor. Mesela sayılı İngilizce kitabından çalışıyoruz. Mesela bu çalışmayla sürekli video izlememiz lazım. Onun içinde internet lazım. İnternete de zor erişiyoruz yurttan olduğumuz için. Ders çalışırken o zorluyor bizi mesela normal kaynaklardan çalışıyoruz ama İngilizceden iyi bir kaynak bulup çalışmak zor oluyor. İyi bir kaynak için iyi bir fiyat lazım. En son baktığımda 350-400 liraya gidiyordu setler 2 kitaplılar. İngilizce kitaplarına erişmek daha zor olduğu için geleceğe karşı olumsuz bakıyorum. Babamda inşaatta çalıştığı ve iki ablamda okuduğu için maddi olarak kaynaklara erişimde zorlanıyorum.” (K-19)

K-19’ un ifadeleri incelendiği zaman dil öğrencisi olduğunu, dil kitaplarının diğer kaynaklara göre daha pahalı olduğunu, kaynaklara erişimde sıkıntı yaşadığını bu bağlamda geleceğe karşı umutsuz baktığını ifade etmektedir. Maddiyat ile bağlantılı olarak kaynakların pahalılığı gençlerin eğitim hayatını olumsuz etkilemektedir. Maddi durumu iyi olan ailelerin çocukları farklı kaynaklardan farklı soru tiplerine kolayca erişim sağlayabiliyorken maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocukları kısıtlı soru örnekleri görmektedirler. Bu noktada da girecekleri üniversite sınavında rakiplerine göre dezavantajlı konumda olacaklardır. K-19 da babasının inşaatta çalıştığından dolayı maddi zorluklar yaşadığını kaynaklara zor erişim sağladığını bu durumunda eğitim hayatını olumsuz etkilediğini ifade etmektedir.

3.3.2.4. Hastalık

Sağlık sorunları hayatı olumsuz etkilemektedir. Bu sorun kişinin kendisinde veya ailesinden herhangi bir bireyde olsa dahi aile içerisinde herkesi olumsuz etkileyecektir. K-13 geleceğe karşı umutsuz bakmasını hastalık bağlamında şu şekilde açıklamaktadır;

“Geleceğe karşı pek umutlu değilim. Şöyle benim babam biraz rahatsız hani birçok rahatsızlığı var yani iç, dış her şekilde çok şükür eli ayağı tutuyor ama rahatsız bu yüzden çok fazla çalışmıyor hani. Bizim emekli maaşı var, ben harcamadığım halde yetişemiyorum maalesef. Bu yüzden maalesef ben şuan 18 yaşına daha basmadığım halde yazın sınava girer girmez bir yere girip çalışmayı düşünüyorum. Kendim için onları zor duruma sokmamak için param elimde olsun hani onları biraz daha sıkıya sokmamak adına ama okumak için tabii ki hayallerim var, hedeflerim var, umudum da var. Kesinlikle hiçbir şekilde bırakmayı düşünmüyorum. İnşallah hayallerime ulaşırım. Bunu düşünüyorum, zor ama sadece maddi açıdan olumsuz bakıyorum.” (K-13)

K-13 babasının rahatsızlığı olduğu bu nedenle çalışmadığını geleceğe karşı umutsuz bakmasını maddi temelli babasının rahatsızlığından dolayı çalışamaması noktasında açıkladığı görülmektedir. Ailenin yapısı, aile içerisindeki bireylerin tutum ve davranışları, sağlık durumları, kültürel kalıpları vb. unsurlar gençlerin hayatlarına olumlu ve olumsuz şekilde yansımaktadır. Babasının hastalığından dolayı dezavantajlı konumda olan K-13 geleceğe karşı umutsuz olduğunu ifade etmektedir.

3.3.2.5. Kaygı

Kaygı kişinin başarısını olumsuz etkileyecek faktörler arasında yer almaktadır. Tezin bulguları doğrultusunda K-13'ün geleceğe karşı umutsuz olması noktasında babasının rahatsızlığını dile getirdiği görülmektedir. Ancak babasının rahatsızlığının yanısıra geleceğe karşı kaygılı olduğu şu şekilde açıklamaktadır;

“Birde şöyle kendime özgüvenim var. Şu an 6 ay kaldı, konularımı yetiştiremeyeceğim sıkıntısına düşüyorum. Sıkıntıya düşündükçe daha çok daralıyorum. Bu yüzden biraz daha motivasyon kaybı oluyor ama şu an çalışmalarına devam ediyorum. İnşallah bir yerlere yerleşebilirsem yerleşirim, yerleşemezsem de yine aynı hayali sürdürmeyi düşünüyorum. Tam burada gençliğimizi doğru düzgün yaşayamıyoruz çevredir falan sevmiyoruz.” (K-13)

Okul döneminde olan gençlerin en büyük korkusu sınav kaygısıdır. K-13 te sınav senesinde olduğunu, konuları yetiştirme noktasında kaygı yaşadığını bu nedenle geleceğe umutsuz baktığını ifade etmektedir. Kaygı, başarının önünde büyük bir engeldir.

Kaygısını kontrol edemeyen bireylerin başarısız oldukları görülmektedir. Başarılı olmak için kaygılar kontrol edilmeye çalışılıp, hedeflere güdülenilmedir.

IV. BÖLÜM

4. TARTIŞMA

4.1. Demografik Bulgularla İlgili Tartışmalar

Gençlerin anne eğitim durumları Grafik 1 baba eğitim durumları Grafik 2’ de yer almaktadır. Gençlerin anne- baba eğitim durumları karşılaştırıldığında erkeklerin eğitim seviyesinin kadınlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Eğitim seviyesi noktasında cinsiyet temelli bir eşitsizlik söz konusudur. Türkiye’de 2011 yılında kadınların eğitim durumlarına ilişkin verilere göre okuma yazma bilmeyen her 10 kişiden 8’ini kadınların oluşturduğu görülmektedir (Özaydınlık 2014:98).

Ataerkil toplum yapısında erkeklerin eğitim olanaklarına erişimi kadınlara oranla daha yüksektir. Bu bağlamda eğitim noktasında cinsiyet temelli bir fırsat eşitsizliği söz konusudur. “2009-2010 yılı resmi istatistiklerine göre, ilkokula devam eden 100 erkek çocuğuna karşılık 92 kız öğrenci, özel eğitim okullarında ise her 100 erkek çocuğa karşılık 62 kız öğrenci, YİBO’larda ise, her 100 erkek çocuğuna karşılık 68 kız öğrenci okula devam etmektedir. Hala erkek öğrenciler lehine ilköğretimde % 2, ortaöğretimde 5’lik bir fark var. Erkekler kadınlardan daha uzun süre eğitim almaktadır. Yine ilköğretim düzeyinde öğrenci pansiyonlarından her 100 erkeğe karşılık 45 kız yararlanmaktadır” (Akt. Sayılan 2012:13).

Anne ve baba eğitim durumlarında dikkat çeken noktalardan diğeri ise anne veya babaların en az okur yazar seviyesinde olmasıdır. Bu bulgu ise okur yazar oranının arttığını kanıtlar niteliktedir. Anne ve babanın eğitim seviyesinin, gençlerin eğitim başarısına etki ettiği görülmektedir. Anne baba eğitim seviyesinin başarıya etkisi noktasında araştırmalar incelendiği zaman; Burdur il merkezinde anne babanın eğitim seviyesinin matematik başarısına etkisinin araştırıldığı çalışmada üniversite mezunu babası olanların lise mezunu olanlardan, lise mezunu babası olanların da ilkokul mezunu babası olan öğrencilerin matematik başarı puanları ortalamasından daha yüksek bir ortalama puana sahip oldukları, babanın eğitim seviyesi ile çocuğun matematik başarısı arasında pozitif bir ilişkinin olduğu söylenebilir (Ural, Çınar 2014:47).

Aile kurumunun en önemli işlevi eğitimidir. Okullarda verilen eğitim tek başına yeterli değildir. Okullarda verilen eğitim evde aile eğitimi ile pekiştirilmelidir. Bu noktada ailelerin eğitim noktasında tutumu ve bilinci önemlidir. Anne ve babanın eğitim seviyesinin düşük olması eğitim noktasında ki bilinci de düşürmektedir. “Ebeveynlerin eğitim seviyesinin düşük olması bu noktadaki en büyük problemi oluşturmaktadır. Anne babanın eğitim durumu çocuğun düşünüş biçimini, dil alışkanlıklarını, kullandığı grameri ve sözcük sayısını, olgusal bilgi düzeyini, eğitime ve entelektüel kültüre ilgisini, çocukta beklenen başarı düzeyini, meslek seçimini, çocuğun akademik ve mesleki bakımdan yönlendirilmesini, çocuk yetiştirme konusunda uzmanlardan yararlanma derecesini etkiler” (Akt: Ceylan, Ünder 2022:174).

Ailenin vereceği eğitim, sahip olduğu kültürel sermaye ölçüsündedir. Bourdieu’nun ifade ettiği kültürel sermaye, kişileri sosyal yaşamda avantajlı ve dezavantajlı olarak ayırtmaktadır. Herkesin habitusu farklıdır. Eğitim kurumlarından eşitsizliğin temelinde aile kurumunu görmekteyiz. Bireyler dünyaya eşit şartlar altında gelmemektedir. Her birey doğduğu habitus bağlamında kültürel ve ekonomik sermaye kazanır. Kişi sahip olduğu ekonomik ve kültürel sermaye aracılığıyla akademik başarı elde eder. “Aktay’ın (2007:475) dile getirdiği gibi, aynı kalitede eğitim alanların veya aynı müfredatı alan bireylerin hepsi aynı tepkiyi vermemekte ve gerek müfredatın içeriğine gerekse eğitim pratiğinin kendisine bazı öğrencilerin daha kolay uyum sağlayabilmeleri gibi nedenlerle eğitim sisteminin en tarafsız hali bile bazı eşitsizlikler üretebilmektedir” (Yanıklar 2010:126). Bu bağlamda gençlerin ailelerinin eğitim durumları incelendiği zaman kültürel bir sermayeye sahip olmadığı bu durumda gençlerin eğitim hayatına olumsuz yansıtacağı görülmektedir.

“Bourdieu’nün argümanına göre, kültürel sermayeleri yüksek üst ve orta sınıf konumlarındaki ailelerden gelen çocuklar, eğitim kurumlarında kendilerine bir avantaj sağlayacak şekilde, çoğunlukla bu tür düzenlemelere aşina olarak okula başlarlar” (Yanıklar 2010:126). Öğrencilerin, eğitim hayatına uyum sağlayabilmesi aile kurumunda aldığı eğitimin niteliği ölçüsündedir. Bu bağlamda eğitimde ki eşitsizlikler sınıfsal bir niteliktedir. Üst sınıfın dil kodları ve kültürel kalıpları, alt sınıfın dil kodları ve kültürel kalıplarından farklılık içermektedir. Eğitim müfredatı incelendiği zaman, üst sınıfın dil kodları ile eğitim verildiği görülmektedir. Bu bağlamda da sınıfsal anlamda üst sınıfın, eğitim kurumlarında dil kodlarına bağlı olarak ayrıcalıklı konumda olduğu görülmektedir.

Bourdieu'nun da belirttiği gibi üst sınıftan gelen çocuklar, eğitim kurumlarına tanıdıkları bir düzen ile başlar ve yabancılık çekmezler. Bunun temel nedeni üst sınıfın ailelerinin çocukları eğitim kurumlarına başlamadan önce yetenekleri doğrultusunda ekonomik sermayenin aracılığı ile eğitim alma imkanı bulurlar. Ancak alt sınıfın ailelerinden gelen çocuklar ekonomik sermayenin yetersizliğinden ötürü okul çağından önce herhangi bir eğitim alma imkanına sahip değildirler ve okul çağına gelince kendilerini alışık olmadıkları bir alan içerisinde bulduklarından yabancılık çekmektedirler. Bu durumda eğitimde fırsat eşitsizliğine sebebiyet vermektedir.

Gençlerin anne meslek durumları Grafik 4 baba meslek durumları Grafik 5'te yer almaktadır. Gençlerin anne ve baba meslek durumları karşılaştırıldığında; eğitim seviyeleri göz önünde bulundurularak kadınların çalışma hayatında erkekler kadar yer almadığı saptanmıştır. Görüşme yapılan 30 gençten 2 kişinin annesinin çalıştığı, çalışan annelerin ise eğitim gerektirmeyen işlerde çalıştığı saptanmıştır. Yapılan araştırmalar incelendiği zaman; Türkiye'de tarım sektöründe çalışan kadınların % 78,1'i ücretsiz aile işçisi olarak, kalanı da bu sektörde nispeten daha niteliksiz işlerde çalıştığı görülmektedir (Katkat, Özçelik 2017:52). Baba meslek durumları da anne meslek durumlarına benzer şekilde eğitim seviyeleri ile paralel olarak; eğitim gerektirmeyen işleri yaptıkları saptanmıştır.

Anne ve baba meslek durumları eğitim seviyeleri ile bağlantılı olarak gençlerin eğitim hayatına etki etmektedir. Bourdieu, "Varisler" kitabında "seçilmişlerin seçimi" adlı bölümde yükseköğretim kurumlarındaki eşitsizlikleri dile getirmektedir. Yükseköğretim kurumlarındaki eşitsizlikleri dile getirirken sınıfsal kökene vurgu yapan Bourdieu, yükseköğretimde en çok temsil edilen kesimlerin toplumda çalışan nüfusun en az temsil edilenleri arasında yer aldığını belirtmektedir. Bourdieu, babalarının mesleklerine göre yükseköğretime erişim noktasında yaklaşık bir hesap yapmaktadır. Bu hesaba göre babası tarım işçisi olan erkek çocuklarının, babası sanayici olan erkek çocuklarına ve babası serbest meslek sahibi olan erkek çocuklarına göre yükseköğretime erişim şansı çok düşüktür (Bourdieu, Passeron 2014:16).

Gençlerin aile tipleri Grafik 6' da yer almaktadır. Gençlerin aile tiplerinin de eğitim hayatlarına olumlu ve olumsuz yansımaları tespit edilmiştir. Aile tiplerinin araştırılmasında temel amaç gencin aile tipinin eğitim hayatına olumlu ve olumsuz yansımalarını tespit edebilmektir. Gençlerin verdiği cevaplar doğrultusunda

çoğunluğunun ailesinin çekirdek aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Bu durum tezde dikkat çeken bulgular arasındadır. terk edildiği tezin dikkat çeken bulguları arasındadır.

Yapılan araştırmalar incelendiği zaman modernleşme süreci ile beraber çekirdek aile yapısının arttığı görülmektedir. Modernleşme Sürecinde Türk Köy Ailesi Araştırmasına göre köyde yaşayan ailelerin %85'i çekirdek aile %10'nun ise geniş aile yapısına sahip olduğu görülmektedir (Akt. Keskin 2016:175). Sevinç Özen tarafından bir kasaba olan Soma'da madenci aileler üzerine yapılan bir araştırmada ise, ailelerin %98'inin çekirdek aile, %2'sinin ise geleneksel geniş aile türüne sahip olduğu görülmüştür (Akt. Keskin 2016:174). Tezde yapısal olarak çekirdek aile tipi görülsede ilişkiler bağlamında geniş aile tipi ilişkilerin devam ettiği anlaşılmaktadır

4.2. Eğitim Kodu ile İlgili Tartışmalar

Eğitim kodu altında eğitim desteği incelendiği zaman; eğitim desteğine ilişkin bulgular MAP 2'de yer almaktadır. Eğitim desteği; maddi ve manevi destek olarak incelenmiştir. Tezin bulguları doğrultusunda gençlere en fazla maddi desteği babaları, babalarını takiben kardeşlerinin sağladığı görülmektedir. Gencin eğitim hayatında öğretmen desteği kadar aile desteğide önemli rol oynamaktadır. Okulun ve ailenin hedefi kaliteli eğitim ortamı oluşturmaktır. Bu hedefi gerçekleştirmek için okul ve ailenin işbirliği içersinde olması gerekmektedir (Akt: Atakan 2010:2). Bu bağlamda gencin eğitim hayatı üzerinde maddi ve manevi destek önemli rol oynamaktadır.

Eğitimde ekonomik sermayenin etkisinin yanısıra kültürel sermayeye bağlı ailenin manevi desteği önemli rol oynamaktadır. Tezin bulguları doğrultusunda özellikle kız öğrencilerin annelerinin manevi destek olduğu, kızlarını eğitime teşvik ettiği görülmektedir. Bu durumun temel nedeninin ise kendilerinin geçmişte okutulmadığından kaynaklanmaktadır. Gençlerin annelerinin eğitime destekleri noktasında bulgular incelendiği zaman “annem bana eğitimde destek oluyor” şeklinde ifade eden 3 gencinde kız öğrenci olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda kız çocukları üzerinde annelerinin destek olma nedenleri arasında ataerkil toplum yapısının kadınlara olan dayatmaları düşünülmektedir. Kadına yapılan ayrımcılık, çocukluk döneminden başlamaktadır. Ayrımcılığın kaynağı toplumsal ve kültürel kalıp yargılardır. Kadın erkek ayrımcılığı kalıp yargılardan dolayı çocuklukta erkeğe daha fazla imkan sağlanması ile başlamaktadır. Ebeveynler çocuklarının bakımı, eğitimi vb. açısından erkek çocuklarına

daha fazla özen gösterdiklerinden erkek çocukları daha avantajlıdır (Özaydınlık 2014:96). Bulgular incelendiği zaman gençlerin annelerinin kendi dönemlerinde okumak istedikleri ancak ataerkil aile yapılarında kız çocuklarının eğitime önem verilmeyip, gerek duyulmadığından okutulmadıkları, istemedikleri bir hayat yaşadıkları bu doğrultuda ise özellikle kız çocuklarının kendileri ile aynı kaderi yaşamamaları için eğitimlerine destek oldukları anlaşılmaktadır. Benzer durum gençlerin kardeşleri içinde geçerlidir. Gençlerden abileri veya ablaları kendi istekleri dahilinde okumadıkları için pişmanlık yaşamaktadır. Aynı pişmanlığı kardeşlerinin yaşamalarını istemedikleri için eğitimlerini maddi ve manevi olarak teşvik ettikleri görülmektedir.

Gençlere sağlanan maddi ve manevi destek, ailelerinin sermayeleri doğrultusundadır. Sermayeye sahip olan gençlerin eğitim alanında avantajlı olduğu görülmektedir. “Üst sınıftan gelen öğrencilerde entelektüel angajmanın daha “tuzu kuru” karakterini açığa vuran, tahsile meylin pek ince biçimlerine kadar uzanmaya dahi gerek yoktur” (Bourdieu, Passeron 2014:34). Bu bağlamda belli bir sermayeye sahip ailelerin çocuklarının avantajlı olduğu görülmektedir. Bu imkanlara sahip olmayanların ise bu sermayeyi elde edecek imkanları da yoktur. Eğitim çerçevesinde değerlendirildiğinde sermayenin şekli ve miktarının gencin eğitim hayatına etki ettiği görülmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalarda destekler nitelikte olup araştırmalar incelendiği zaman;

Bourdieu ve Passeron’un yazdığı Varisler: Öğrenciler ve Kültür adlı kitabında yapmış oldukları araştırmada gençlerin ailelerinden gelen destekler incelendiği zaman babaları çiftçi, işçi, ücretli ve alt yönetici olan erkek öğrencilerin %14’ünün; babalarının üst düzey yönetici ve serbest serbest meslek sahibi olan erkek öğrencilerin ise %57’sinin yaşamını idame ettirmesine olanak tanıdığı ve ilk kategoridekilerin %36’sının eğitimleri dışında çalışmak zorunda olduğu, bu oranın ikinci kategoridekiler için ise sadece % 11 olduğu görülmektedir. Bu durum ise eldeki maddi kaynakların elde etme şeklinin ve aileye bağımlılık derecesini sınıfsal kökenlere ayırmaktadır (Bourdieu, Passeron 2014:30). Bourdieu, eğitim sürecinde başarıya çocukların yeteneklerinden çok toplumsal sınıflarının ettiğini ifade edip eğitimin “yeniden üretim” işlevi olarak kuramlaştırmaktadır. Bourdieu ve Passeron göre ise ayrıcalıklı sınıfların eğitim hayatında başarılı olma şansları daha yüksektir (Aslan 2021:171).

Ailelerin maddi ve manevi desteği gencin eğitim hayatını şekillendirip olumlu etkiler yaratmaktadır. Bu konuda yapılan araştırmalara göre okul başarısının önemli

etkenlerinden biride ailenin desteği olduğu görülmektedir. “Çelenk (2001)’in yaptığı bir başka araştırmada da öğretmenlerin; “okul ile işbirliği içinde çocuğu ile ilgilenen velilerin okul başarısını olumlu yönde etkilediği, çocuğu yanlış bir yönlendirmeden korumak, öğretmen-aile çelişkisini önlemek amacıyla velilerin okul tarafından eğitilmelerinin gerekli olduğu” görüşünde oldukları saptanmıştır” (Çelenk 2003:30). Bourdieu eğitimi belli stratejilere sahip kişilerin, ekonomik ve sosyal çıkar elde etmek için kültürel sermayelerini kullandıkları alan olarak görür (Günkör, Özdemir 2017:79). Kültürel sermayenin elde edilmesine bağlı olan ekonomik sermaye, gençlerin eğitim hayatında önemli etkidir. Ekonomik sermaye sınıfsal eşitsizliklere neden olmaktadır. Bourdieu’nun Passeron ile yazdığı Varisler: Öğrenciler ve Kültür (2014) adlı kitabında yaptıkları çalışmada sınıfsal eşitsizlikleri tespit eder. Buna göre alt ve orta sınıftan gelen öğrencilerin yüksek sınıftan olan öğrencilere göre üniversiteye girme ve bölüm tercihinde dezavantajlı olduklarını tespit etmiştir. Yüksek sınıf eğitim sistemini yeniden üretmektedir.

Samsun Ahmet Sarı Lisesi öğrencileri ile yapılan çalışmada ise ailesiyle sorun yaşayıp ailesinden destek ve katkı göremeyen öğrencilerin başarı ortalaması ($x=2.61$), ailelerinin kendisine destek olduğunu söyleyenlerin başarı ortalaması ise ($x=3.76$) olarak tespit edilmiştir. (Dam 2008:87). Görüldüğü gibi aile desteği olan öğrencilerin eğitim hayatında başarı oranı yüksektir.

Eğitim kodu altında incelenen bir başka konu ise gençlerin pansiyonda kalma nedenleridir. Gençlerin pansiyonda kalma nedenleri MAP 3’de yer almaktadır. Gençlerin pansiyonda kalma nedenleri mekânsal yaşam, ev ortamı, ulaşım ve pansiyonun imkanları olarak kodlanmıştır. Gençlerin pansiyonda kalma nedenleri olarak 11 katılımcı mekânsal yaşam bağlamında uzaklık cevabını vermiştir. Mekansal yaşama ait kodlar MAP 4’de yer almaktadır. Gençlerin büyük çoğunluğu Zara ilçe Merkezine bağlı köylerde yaşamaktadır. Eğitim kurumları ise nüfus yoğunluğuna bağlı olarak ilçe merkezindedir. Kır ve kent arasında ki ayrım yüzyıllar boyunca tartışılmıştır. Kırın dezavantajları, kentin avantajları başta sosyoloji olmak üzere bir çok alanda araştırma konusu olmaktadır. “Kırın itici yönlerinden olan tarımda makineleşme ve bunun sonucunda oluşan boş iş gücü, hızlı nüfus artışı, güvenlik sorunu, teknolojik sebepler, sağlık sorunları, eğitim olanaklarının yetersizliği, iklim ve yer şekillerinin olumsuz etkileri gibi birçok neden sayılabilirken, kentin çekici yönleri olarak da itici yönlerin karşıt durumları

sayılabilmektedir” (Sarıçiçek 2019:181). Kentin imkanları gelişmiştir. Kentte yaşayan bireylerin eğitimden sağlığa her türlü imkana erişimi daha kolaydır. Ancak kırdaki her anlamda kısıtlı olanaklar mevcuttur. Basit bir örnekle açıklayacak olursak; kent ortamında yaşayan, eğitim alan bir öğrencinin eğitim noktasında okul seçme, öğretmen seçme gibi seçenekleri mevcutken kırdaki eğitim alan bir öğrenci kısıtlı imkanlara sahip olduğundan dolayı tercihe bağlı seçenekleri değil zorunlulukları vardır.

Gençlerin pansiyonda kalma nedenlerinden bir diğeri de ev ortamı olarak kodlanmıştır. Ev ortamına ilişkin bulgular MAP 5’ de yer almaktadır. Ev ortamı kodu altında aile sorunları ve babanın vefatı alt nedeni olarak kodlanmıştır. Ailevi sorunlar, ailede yaşanan kayıplar gencin eğitim hayatına etki ettiği görülmektedir. Featherstone ve arkadaşları 1993 senesinde, 11-14 yaşları arasında 530 öğrenci ile araştırma yapmışlardır. Araştırmaya katılan çocukların bir kısmı tek ebeveynle, bazıları üvey ebeveyn ile bazıları ise bazıları ise anne ve babaları ile beraber yaşamaktadır. Anne ve babası ile beraber yaşayan çocukların, diğer çocuklara oranla daha başarılı olduğu, olumlu davranışlar sergilediği görülmektedir (Akt: Şentürk 2012:114). Ev ortamı elverişsiz olan gençler için pansiyonlar avantaj niteliğindedir.

Ev ortamı kodu Bourdieu’nun alan kavramı ile ilişkilendirilebilir. Bourdieu, eğitim kurumlarını alan olarak görmektedir. “Eğitim sistemi, devlet, kilise, siyasal partiler ya da sendikalar aygıt değil, alandır” (Bourdieu, Wacquant 2010:82). Alan olarak düşünülen ev ortamı ve okul ortamı arasında ilişki vardır. Gencin içerisinde bulunduğu alan, eğitim hayatına etki etmektedir. “Ev ortamının çocukların gelişim düzeylerine ve amaçlarına göre sağlıklı, güvenli ve ilgi çekici bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir” (Aydoğan 2006:28). Parçalanmış ailelerin çocuklarının başarısı üzerine Malatya’da yapılan bir araştırmada; karnesinde zayıf olan çocuklardan %60’ı yurtda kalan çocuklar %35’i ailesinde tartışma olan çocuklardan oluşmaktadır. Bu bağlamda ailenin mutlu olması çocuğun başarısına olumlu olarak etki edecektir. Çocukların %42,9’u karnesinde hiç zayıf olmayan %20,3 tek zayıf olan mutlu aileye sahip çocuklardır (Şentürk 2006:105).

Gençlerin pansiyonda kalma nedeni olan ulaşımaya ait kodlar MAP 6’ da yer almaktadır. Kırsal yaşamın dezavantajlarından biride ulaşım sorunudur. İmkanların kısıtlı olduğu kır yaşamında ulaşım yetersizliğinden dolayı taşınmalı eğitimin olmadığı yerlerde

okul çağındaki gençlerin yatılı bölge okulları veya pansiyonu olan okulları tercih ettiğı gözlemlenmektedir.

Pansiyonda kalma nedenlerinden biride pansiyonun imkanlarıdır. Pansiyonun imkanları MAP 7’de yer almaktadır. Kır ile kent imkanlar bakımından birbirinden farklıdır. Kırdaki yaşayan bireylerin eğitim olanaklarına erişim, sağlık olanaklarına erişim, sosyal hayat gibi sayılabilecek bir çok olanak noktasında dezavantajlı olduğu görülmektedir. Kırın imkanlarından dolayı kırdaki altsosyokültürel düzeyde olan ailelerin daha fazla olduğu görülmektedir. Alt sosyokültürel düzeyden (ASEK) olan ailelerin çocukları liyakati kazandıran eğitsel süreçlerde başarı için gerekli imkânlarla ulaşamamaktadır. “Okul içi süreçlerde ve ulusal sınavlarda avantajlı ve dezavantajlı ailelerden gelen öğrencilerin aldıkları puanlarda dezavantajlı öğrenciler aleyhinde bir eşitsizlik söz konusudur “(Ceylan, Ünder 2022:171). Eşitsizlik ailenin altsosyokültürel düzeyde olmasının yanı sıra ailenin kırdaki yaşamasından dolayı geçim kaynağı, evin ortamı, aile tipi, aile eğitim durumu, aile bilinci gibi unsurlarda eşitsizliğe yol açmaktadır. Her çocuk eşit şartlarda dünyaya gelmemektedir. Çocukların eşit şartlarda dünyaya gelmemesi eğitimde fırsat eşitliğini de zedelemektedir. Eğitimde fırsat eşitliği imkan eşitliği olarak da değerlendirilebilir. Okul çağındaki çocukların eşit şartlarda eğitim almaları için yatılı bölge okulları ve pansiyonu olan okulları görmektediriz.

Eğitim kodu altında MAP 8’ de gençlerin pansiyondan memnuniyetleri; pansiyonun avantajları ve dezavantajları bağlamında belirtilmiştir. Pansiyonun avantajları incelendiği zaman; etüt saatleri, arkadaş ortamı, ders çalışma, yemek, sınavlara hazırlık, okula ulaşım, kurslar, burs, sıcak bir yuva ve ara öğün alt etkenleri görülmektedir. Gençlerin verdiği cevaplar doğrultusunda pansiyonun avantajı olarak en fazla etüt saatleri olarak ifade edildiği görülmektedir. Pansiyonların dezavantajları incelendiği zaman; ilgisizlik, hijyen, yemekler, kalabalık olması ve kalabalık olmasına bağlı olarak gürültü, yasaklar, etüt saati, arkadaş ortamı ve disiplin alt etkenleri bulunmaktadır Yapılan diğer araştırmalarda öğrencilerin pansiyonların avantajları ve dezavantajları noktasında benzer cevaplar verdiği görülmektedir. Korkuteli Fatma Mehmet Cadıl Anadolu Öğretmen Lisesi’nin pansiyonunda kalan öğrencilerinin pansiyona ilişkin görüşlerine ilişkin yapılan araştırmada gençlerin pansiyonun olumlu yönü olarak etüt saatleri, arkadaşlarıyla birlikte olmaları gibi nedenlere bağlamaktadır.

Olumsuz yönleri ise öğretmenler ile iletişim sıkıntısı, temizlik ve yemeklerdir (Karataş, Atıcı 2014:175).

Pansiyonlar aslında öğrencilerin barınma ihtiyacının yanısıra sosyal ve eğitsel ihtiyaçlarını da karşılamaktadır. Tezin bulguları doğrultusunda pansiyonda kalan bir çok öğrencinin ailesinin hayat standartlarının düşük olduğu saptanmıştır. Ailesinin sağlayamadığı birçok imkanı pansiyonlar devlet desteği ile sağlamaktadır. Sağlanan imkanlar doğrultusunda öğrencilerin eğitim olanaklarına erişimi, rahat ve sessiz ders çalışma ortamı gibi avantajlar sayesinde eğitim hayatlarına olumlu yansıdığı görülmektedir. Pansiyondan memnun olmayıp pansiyonu dezavantajları ile açıklayan gençlerin ailelerinden uzak oldukları veya ailelerinden gerekli ilgiyi göremedikleri için pansiyonun dezavantajlı olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Eğitim hayatlarında ise başarısız oldukları saptanmıştır. Eğitim almak isteyen öğrencilerin pansiyonun avantajlarını değerlendirdiğini, eğitim konusunda bilinçsiz olan öğrencilerin ise pansiyondan memnun olmayıp dezavantajları olduğunu savundukları görülmektedir. “Kişisel olarak yurt yaşamı ergenlere sosyalleşme, sorumluluk ve paylaşma bilinci, topluluk içerisinde hayatını yönetebilme, iyiyi-kötüyü ayırt edebilme gibi özellikler kazandırabilmektedir. Ayrıca Yurt öğrencileri birçok öğrenci ile bir arada daha fazla zaman geçirdiğinden insanları daha iyi tanır. Kendilerine verilen harçlıkları daha uzun ve tasarruflu kullanırlar. Sorunlarını tek başına çözmeye çalıştıklarından dolayı erken olgunlaşırlar ve hayatı daha iyi tanır” (Ömerli 2017:112). Bu bağlamda pansiyonların dezavantajlı ailelerin çocukları için yararlı bir uygulama olduğu anlaşıp avantajları önemsenmelidir.

Eğitim kodu altında oluşturulan bir diğer kod okuldan ve öğretmenlerden memnuniyettir. Okuldan ve öğretmenlerden memnuniyet MAP 11’de yer almaktadır. Okuldan ve öğretmenlerden memnuniyet bağlamında okulun olumlu ve olumsuz yönleri belirlenmiştir. Okulun olumlu yönleri olarak; öğretmenler, öğretmenlere ait alt neden öğretmen ilgisi, okul kursları, etkinlikler, dil sınıfı, arkadaş ortamı ve dini eğitim alt etkenleri kodlanmıştır. Okulun olumsuz yönleri olarak; disiplin, öğretmenler etkenine bağlı olarak öğretmenlerin bilgisizliği ve öğretmenlerin önyargısı, cinsiyet ayrımı, okul ortamı, düzensizlik, sosyal aktivite eksikliği ve kurallar alt etkenleri kodlanmıştır.

Tezin bulguları doğrultusunda gençlerin ifadelerine göre okulun olumsuz yönleri arasında değerlendirilen disiplin konusunda öğrencilerin şikayetçi olduğu görülmektedir.

Gençlik döneminde yasaklar ve kurallar gerekli görülmeyip eleştirilmektedir. Özellikle ergenlik döneminde yasakları çiğnemek, kurallara uymamak öğrencilere daha cazip gelmektedir. Bu bağlamda gençlerin ifadeleri incelendiği zaman gençlerin, okullarda bulunan kılık kıyafet zorunluluğunu, saç-sakal düzenini eleştirdikleri görülmektedir. Okullar fırsat eşitliğinin sağlandığı yerlerdir. Fırsat eşitliği bağlamında özellikle kılık-kıyafet noktasında tektip bir düzen olmak zorundadır. Özellikle gençlerin birbiri ile başta dış görünüş olarak yarışa girdiği dönemde eğitim kurumları içerisinde tek düzeliliği sağlamak esas amaç olmalıdır. Kırsalda dezavantajlı ailelerin çoğunlukta olduğu yerleşim yerlerinde ise kılık kıyafet eşitliği çok daha önemli hale gelmektedir. Gençlerin birbirine özendiği, marka ve farklı giyinmeyi akran grupları arasında bir kabul görme olarak algıladığı dönemde, eğitim kurumlarında ki kılık kıyafet zorunluluğu sayesinde avantajlı ailelerin çocukları ile dezavantajlı ailelerin çocukları eğitim çatısı altında eşitlenecektir. “Bourdieu, bir eğitim kurumu olan okulun, kültürel sermaye biçimlerinin üretiminde ve aktarılmasında olanak sağladığını belirterek, eğitimin modern toplumlarda eşitsizliklerin devam etmesinde aile, kilise ve şirkete kıyasla çok daha fazla etkili olduğunu savunmaktadır” (Çabar 2022:40). Bourdieu’nun ifade ettiği gibi kurallar ve disiplin olsada gençlerin habitusları bağlamında eşitsizlik devam edecektir.

Tezin bulguları doğrultusunda kılık kıyafetin yanısıra okulda kurallara uymayan öğrencilere uygulanan yaptırımlar noktasında da katılımcıların şikayetçi olduğu görülmektedir. Öğrencilere uygulanan yaptırımlar çerçevesinde öğretmenlerin tutanak tutması en çok şikayet edilen noktadır. Disiplinin olmadığı yerde düzen ve ilerleyiş beklenemez. Özellikle çocukluk ve gençlik dönemlerinde cezalandırılması gereken davranışın cezalandırılmaması veya takdir edilip ödüllendirilmesi gereken davranışın ödüllendirilip, takdir edilmemesi gencin veya çocuğun ceza alması gereken davranışı tekrar etmesine ya da tam tersi durum olarak ödüllendirilip, takdir edilmemesi durumunda davranışı pekiştirmemesi görülmektedir. Bu bağlamda ödüller ve cezalar önemli rol oynamaktadır.

Gençlerin okulun olumsuz yönü olarak gördüğü disiplin noktası aslında eğitim kurumlarının düzen ve ilerleyişi için gerekli olup gençlerin eğitim hayatına da olumlu yansımaktır. Gençlerin ifade ettiği, kılık ve kıyafete karışılmayan bir eğitim düzeni içerisinde avantajlı ve dezavantajlı ailelerin çocukları ayrışacaktır. Avantajlı ailelerin çocukları farklı ve marka kıyafetler giyerken dezavantajlı ailelerin çocukları maddi

imkanlarından dolayı giyim kuşamda aynı çeşitliliğe sahip olamadığından kıyafet konusunda sıkıntı yaşayıp bu durumu kendisine ve ailesine sorun haline getirip kendini ötekileştirecektir. Gençlerin okulun olumsuz yönü olarak değerlendirdiği kılık kıyafet aslında eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacıyla önemlidir. Tezin bulgularında öğrencilerin okulun olumsuz yönü olarak değerlendirdiği tutanak tutma ise cezalandırma bağlamında önemlidir. Kurallara aykırı davranan, sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilerin cezalandırılması gerekmektedir. Yaptığı hata sonucunda cezalandırılmayan bireylerde aynı davranışı tekrar ettiği görülecektir. Ancak davranışı sonucunda cezalandırılan genç uygulanan yaptırım sonucunda o davranışı tekrar etmeyecektir.

Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiği zaman; ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin okuldan sağladıkları memnuniyet düzeylerini anlamak için yapılan araştırmaya göre öğrencilerin okuldan memnuniyetlerini açıklayan 5 madde şu şekildedir; 1- öğretmenlerin derse zamanında girip çıkması, 2- Sınıf mevcutlarımızın yeterliliği, 3- Okulumuzun (gidiş-geliş) ulaşım kolaylığı, 4- Öğretmenlerimizin mesleki yeterliliği 5- Öğretmenlerimizin derste öğrencilere yaklaşımıdır. Öğrencilerin okuldan memnuniyetsizliklerini ifade eden 5 madde şu şekildedir; 1- Ders kitaplarının ilgi çekici olması, 2- Ders içeriklerinin (Müfredat) öğrenci ihtiyacına cevap vermesi, 3- Öğrenci kılık kıyafeti ile ilgili düzenlemeler, 4- Okulu ve bölümleri ısıtma-soğutma hizmetleri, 5- Okul ve bölümlerin ısı, ışık ve havalandırılmasıdır.. Ders kitaplarının ilgi çekici olması bakımından öğrenciler “Memnun Değilim” düzeyinde, diğer 4 madde ile ilgili olarak ise “Orta” düzeyde Memnunum düzeyinde görüş bildirmişlerdir (Kayıkçı, Sayın 2010:215). Okulun olumlu ve olumsuz yönlerinin olduğu görülmektedir.

4.3. Gençlerin Gelecek Beklentisi Koduna İlişkin Tartışmalar

Gençlerin gelecek beklentileri noktasında gelecekte umutlu olup olmadıkları araştırılmıştır. Gençlerin gelecek beklentilerine ilişkin bilgiler Grafik 8’de verilmiştir. Tez çalışmasına katılan 30 gençten 17 gencin geleceğe karşı umutlu olduğu 13 gencin ise umutsuz olduğu saptanmıştır. Gençlerin gelecek beklentileri noktasında umutlu ve umutsuz olmalarına ilişkin alt nedenler incelenmiştir. Umutlu olmalarına ilişkin alt nedenler MAP 17’de verilmiştir. Gençlerin geleceğe karşı umutlu olmalarına ait; yurt dışı, aile desteği ve ailenin maddi durumu kodlanmıştır. Umutsuz olmalarına ilişkin nedenler ise MAP 18’ de verilmiştir. Gençlerin umutsuz olma nedenleri olarak; maddiyat, aile yaşantısı, kitap pahalılığı, kaygı ve hastalık olarak kodlanmıştır.

Tezin bulguları incelendiği zaman gençlerin gelecek umudu olarak yurt dışı cevabını verenler; yurt dışına gitme planlarını eğitim amaçlı, iş kurma amaçlı ve hayalini gerçekleştirme amaçlı olarak açıkladıkları görülmektedir. Yurt dışı noktasında umutlu olan gençlerin yurt dışında tanıdıkları olduğu görülmektedir. Habitusu değiştirmek kişi için kolay değildir. Bireyler yer değişikliğinde alışık olduğu düzeni, gittikleri yerde kendileri ile benzer davranan, benzer kültürel kalıplara sahip kişileri görmek isterler. Bu nedenle yurt dışı planları yapan gençlerin aslında yurt dışında tanıdıklarını güvence olarak görüp bu bağlamda umutlu oldukları görülmektedir. Eğitim hayatları noktasında ise eğitim amaçlı yurt dışı planları yapanların, eğitim noktasında bilinçli olduğu, ilgi ve becerilerini geliştirebilecekleri yeri aradıkları görülmektedir. Gençlerin ifadelerine göre yurt dışına gitme noktasında daha çok iş kurma amaçlı gitmek istedikleri görülmektedir. Bu bağlamda okumak istemeyen gençlerin yurt dışında iş kurup hayat, standartlarını yükseltmek istedikleri görülüp eğitim alma istekleri olmadıkları görülmektedir.

Gelecek beklentisi noktasında gençlerin umutlu ve umutsuz olmaları sahip oldukları sermaye bağlamındadır. “Öğrenciler daha yoksun bir çevreden geldikçe tercihlerinin kısıtlanma ihtimali daha da yükselir” (Bourdieu, Passeron 2014:19). Gençlerin sınıfsal konumları eğitim hayatları çerçevesinde gelecek beklentilerini ve tercihlerini etkilemektedir. Gençlerin kararlarında, gelecek planlarında en etkili unsur aile ve ailelerinin sahip olduğu sermayedir. Tümkiye’nin (2005) yapmış olduğu çalışmada ailesi yanında ve yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk puanlarının ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğunu anlaşıp Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin umutsuzluk düzeyleri, ailesi yanında kalan ergenlerinkinden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tezde gelecek umudu ve umutsuzluğunda ortak verilen cevap ailenin maddi durumu olarak kodlanmıştır. Ailenin maddi durumunun iyi olması birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Ailenin maddi durumu Bourdieu’nun ekonomik sermaye kavramı ile açıklanabilir. Ekonomik sermayeyi elinde bulunduranların imkanlara erişimi daha kolaydır. Örnek olarak açıklayacak olursak; ailesinin maddi durumu iyi olan genç ile ailesinin maddi durumu iyi olmayan gencin eğitim imkanlarına erişimi ve gelecek kaygısı karşılaştırıldığı zaman; ailesinin maddi durumu iyi olan gencin eğitimi için araç gereçlere erişimi kolaydır. Kaynaklara erişim noktasında istediği kaynağı satın alma gücüne sahip olduğundan dolayı başarı gerektiren sınavlarda avantajlı konumdadır.

Kaynak çeşitliliği sayesinde genç daha fazla soruya erişim imkanı sağlayacak bu sayede de sınavlarda avantajlı konumda olacaktır. Gelecek kaygısı noktasında ise ailesinin maddi durumu iyi olan genç herhangi bir kaygı yaşamayacaktır. Ancak ailesinin maddi durumu iyi olmayan genç eğitim masraflarını karşılama noktasında bile sorunlar yaşayıp bu durum karşısında kaygılanacaktır. Bourdieu, eğitim sisteminin sınıf eşitsizliklerini tekrar ürettiğini söyler ve aynı zamanda eğitimin, ekonomik ve kültürel sermayesi yüksek olan üst sınıfa hizmet ederek çıkarlarını koruduğunu belirtir. Habitus bağlamında öğrencilerin eğitimi değerlendirildiği zaman kültürel sermaye ve ekonomik sermaye başarı getirmektedir. Ekonomik sermaye öğrencinin eğitim hayatında çıkar sağlar. Ekonomik sermayenin yanısıra öğrenciler, ailelerinden öğrendikleri kültürel sermaye ölçüsündede başarı elde eder. Sermayelere sahip olmayanlar ise başarıyı hayatlarını idame ettirecek geçim kaynağı olarak görmektedir (Çabar 2022:6). Bu bağlamda gençlerin gelecek beklentileri sınıfsal konumları bağlamında şekillenmektedir. Bu konuda araştırmalarda mevcuttur.

Lise öğrencilerinde gelecek beklentisi ve özgüven ilişkisi üzerine yapılan araştırmada ailenin sosyo-ekonomik durumunun öğrencilerin gelecek beklentisi puanlarında anlamlı farklılığa yol açtığı saptanmıştır. “Aile geliri orta düzeyde (1300-3000 TL) olan öğrencilerin gelecek beklentisi puanları ile aile geliri yüksek düzeyde (3000 TL ve üzeri) olan öğrenciler arasında geliri orta düzeyde olanlar lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu durum tipik orta sınıf davranışının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bir başka ifade ile orta sınıf ailelerin sınıf atlama konusundaki olumlu beklentisi ile bulunduğu sınıfı kaybetme kaygısının bir bileşkesi olarak gelecek beklentisi oluşturma konusunda diğer sınıflara kıyasla daha avantajlı oldukları söylenebilir”. (Şimşek ve ark. 2020:399-400).

“Okul vasıtasıyla yükselme arzusu alt sınıflarda orta sınıflardakinden daha az güçlü olmasa da nesnel olarak bunun gerçekleşme şansı çok az olduğu sürece bu arzu hayali ve farazi kalacaktır. İşçiler, bir işçi çocuğunun % 2 oranında üniversiteye gitme şansının olduğunu tesis eden istatistiklerin hiçbirinden haberdar olmayabilirler ama davranışları, kategorilerinin tüm bireylerine ortak bu nesnel ümitlerin görgül tahmini üzerinde nesnel olarak şekilleniyor gibidir” (Bourdieu, Passeron 2014:44-45). Gençler gelecek hayatlarında iyi yerlerde olmak istemekte ve çabalamaktadır. Ancak Bourdieu ve Passeron’un Varisler: Öğrenciler ve Kültür isimli kitabında yapmış olduğu çalışmada

ifade ettikleri üzere alt sınıftan gelen öğrencilerin üniversiteye girme olanağı düşüktür. Bu bağlamda gençlerin planları ve başarısı noktasında mensup oldukları sınıf ve sahip oldukları sermaye etki etmektedir.

SONUÇ DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

“Pierre Bourdieu’nun Habitus Kuramı Bağlamında Kırsalda Yaşayan Genç Yoksulların Eğitim Hayatı” konulu tez Bourdieu’nun, habitus kuramı bağlamında genç yoksulların eğitim hayatının araştırılması üzerine kurulmuştur.

Elde edilen sonuçlar kısaca şu şekilde sıralanabilir;

1. Bu tez çalışması Zara Anadolu Lisesi Pansiyonunda kalan öğrencilerden, 15 kız, 15 erkek öğrenci olmak üzere toplam 30 öğrenci ile yapılmıştır.
2. Kırsalda yaşayan genç yoksullar ile yapılan görüşmelerde bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda katılımcıların ailelerine ilişkin demografik bilgiler incelenip gençlerin eğitim hayatı üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların anne ve baba eğitim durumlarının, çoğunlukta ilkokul ve ortaokul olduğu çok azının ise lise olduğu saptanmıştır.
3. Anne ve baba eğitim durumları ayrı kategoriler halinde incelendiği zaman kırsal yaşamın ataerkil yapısından dolayı kadınların eğitim düzeyinin erkeklerden daha düşük olduğu saptanmıştır.
4. Eğitim seviyesinin düşük olması bireylerde eğitime dair düşüncelerin düşük olacağı beklentisini doğurmaktadır. Bu nedenle anne, baba eğitim seviyesinin düşük olmasının gençlerde eğitim bilincinin yeterli olmamasına neden olduğu düşünülmektedir. Bourdieu’nun ifade ettiği kültürel sermaye ve eğitim birbiri ile ilişki içerisinde. Kültürel sermayenin fazla olması akademik başarının bu ölçüde artması anlamına gelmektedir.
5. Anne ve babanın meslekleri, eğitim seviyeleri ile orantılıdır. Anne ve babanın eğitim seviyesinin gencin eğitim hayatına yansımalarının benzeri meslek durumlarında da kendini göstermektedir.
6. Aile, gencin üzerinde en etkili kurum niteliğindedir. Toplumsallaşmanın ilk basamağı aile kurumudur. Kişi ailesinden gördüğü gibi davranır. Aile kurumu, kişinin geleceğinde belirleyicidir. Aile kurumu bünyesinde kültürel sermayeler barındırır. Dünyaya gelen çocuklar, ailesinin sahip olduğu kültürel sermayeye bağlı habitusta yaşamını şekillendirir, sınıfsal bir statü kazanır. Araştırma bulguları da bu durumu kanıtlar niteliktedir.
7. Aile yapısında gencin eğitim hayatı üzerinde olumlu ve olumsuz yansımaları

görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun çekirdek aile yapısına sahip olduğu görülmektedir. Ancak geniş aile yapısına sahip olanların sayısı fazladır. Katılımcılardan geniş aile yapısına sahip olan gençlerin hane halkının sayısından dolayı evde ders çalışma ortamlarının olmaması noktasında şikayetçi olduğu görülmektedir. Ancak katılımcılardan bu durumu avantaj olarak görenlerde mevcuttur. Ailede özellikle yaşlıların olmasını, onların hayat tecrübelerinden dolayı olumlu karşılayıp eğitimlerinde faydalı olduklarını ifade eden katılımcılarda bulunmaktadır.

8. Eğitimde maddi ve manevi destekler incelenildiği zaman, aile içinde veya dışında gençlerin eğitimini manevi olarak destekleyenlerin maddiyat anlamındada desteklediği görülmektedir.
9. Gençlerin ailelerinin mekansal yaşamları araştırıldığı zaman büyük çoğunluğunun ilçe merkezine bağlı köyde yaşadığı araştırma bulguları arasındadır. Mekansal yaşamın gençlerin eğitim hayatı üzerinde olumsuz yansımaları mevcuttur. Kırın itici, kentin çekici nedenleri kentlerin ortaya çıkışından itibaren tartışma konusudur. Bir çok dezavantajı bünyesinde barındıran kır yerleşimleri eğitim kurumları açısından da dezavantajlı konumdadır. Kır yaşamında gençlerin eğitim olanaklarına erişiminde olduğu gibi eğitim seçeneklerinde kısıtlılık söz konusudur. Bu durum akademik başarıyı gerektiren sınavlarda, öğrencilerin başarısız olmasına sebebiyet vermektedir. Kır yerleşimin bir çok itici nedeni ve dezavantajı mevcuttur.
10. Gençlerinde eğitim hayatlarının devamı için pansiyonda çeşitli nedenlerden dolayı kaldıkları görülmektedir. Bu nedenler; uzaklık, okul olmaması, aile sorunları, babanın vefatı, ulaşımın pahalılığı, üniversiteye hazırlık olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin pansiyonda kalma nedenlerinin temeli kır yerleşiminin sebebiyet verdiği itici nedenlerden dolayıdır.
11. Pansiyonlar, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına öğrenciler için büyük avantaj niteliğindedir. Katılımcıların pansiyondan memnuniyetleri bağlamında pansiyonun avantajları belirlenmiştir. Pansiyonun avantajları olarak; etüt saatleri, arkadaş ortamı, yemekler, sınavlara hazırlık, okula ulaşım, kurslar, burs, sıcak bir yuva ve ara öğün olarak belirlenmiştir.
12. Katılımcıların pansiyonun avantajlarının yanısıra dezavantajları olduğunu da ifade ettiği görülmektedir. Pansiyonun dezavantajları olarak; ilgisizlik,

hijyen, yemekler, kalabalık olması, yasaklar, etüt saatleri, arkadaş ortamı ve disiplin olduğu ifade edilmektedir.

13. Pansiyonun avantajları ve dezavantajlarında gençlerin eğitim hayatlarına olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu görülmektedir. Pansiyonun avantajları arasında; etüt saatleri, arkadaş ortamı, ders çalışma, yemek, sınavlara hazırlık, okula ulaşım, kurslar, burs, sıcak bir yuva ve ara öğün alt etkenleri bulunmaktadır. Pansiyonun dezavantajları arasında; ilgisizlik, hijyen, yemekler, kalabalık olması ve kalabalık olmasına bağlı olarak gürültü, yasaklar, etüt saati, arkadaş ortamı ve disiplin alt etkenleri bulunmaktadır.
14. Eğitim bilinci olan gençlerin, kır yaşamının ve aile yaşantılarının dezavantajlarını pansiyonun imkanları ile törpülemeye çalıştığı ancak eğitim bilinci olmayan gençlerin pansiyonun dezavantajları olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Benzer durum okuldan memnuniyet kapsamında da değerlendirilmektedir. Bütün bu etkenler gençlerin gelecek beklentilerini ve gelecek beklentilerine bağlı olarakta eğitim hayatlarını etkilemektedir.
15. Kır yerleşimleri bir çok dezavantajı bünyesinde barındıran, alt sosyokültürel düzeydeki ailelerin çoğunlukta olduğu yerleşim yerleridir. Kır yaşamında ailelerin büyük çoğunluğu ekonomik sermayeye ve ekonomik sermaye ile bağlantılı kültürel sermayeye sahip olmadığı görülmektedir.
16. Araştırma bulguları doğrultusunda gençlerin ailelerinin ekonomik ve kültürel sermayelerinin geleceğe karşı umutlarını, planlarını etkilediği görülmektedir.
17. Katılımcıların sahip olduğu habitus ile bağlantılı olarak geleceğe karşı bakış açısı ve eğitim konusundaki fikirlerinin şekillendiği görülmektedir.

Öneriler:

Kırsalda yaşayan gençlerin, kırın itici nedelerinden dolayı dezavantajlı konumda olduğu görülmektedir. Kır yerleşimleri; ataerkil sistemin hakim olduğu, jeopolitik konumundan dolayı tarım veya hayvancılığın geçim kaynağı olduğu, imkanların ve imkanlara erişimin sınırlı olduğu yerleşim yerleridir. Bütün bu olumsuzlukların gençlerin eğitim hayatına olumsuz yansımaları saptanmıştır. Kırın itici nedenlerinin, genç üzerinde olumsuz yansımalarını en aza indirmek için bir takım önlemlerin alınması gerektiği belirlenmiştir. Bu bağlamda;

- 1) Gençlerin eğitim hayatları adına stratejiler geliştirebilmeleri için:
 - a) Tez çalışmasında elde edilen bulgular ışığında gençlerin ailelerinin eğitim bilinci olmadığı gözlemlenmektedir. Toplumsallaşmanın ilk basamağı olan aile kurumları denetlenmelidir. Aile içerisinde yaşayan bireyler, eğitim konusunda bilinçlendirilmeli bu konuda belirli zaman aralıklarında seminerler düzenlenmelidir.
 - b) Tezde gençlerin verdiği cevaplar doğrultusunda gençlerin ailelerinin yeterli kültürel sermayeye sahip olmadığı gözlemlenmiştir. Kültürel sermayenin akademik başarıda olumlu etkileri vardır. Bu bağlamda gençlerin ve ailelerinin kültürel sermayelerini arttırmak adına sosyal etkinliklere önem verilmelidir.
 - c) Konunun daha derinlenmesine anlaşılmaması ve aile temelinde çözüm önerileri üretebilmek adına bir sonraki tez çalışması gençlerin aileleri ile yapılabilir.
 - d) Tezin bulguları doğrultusunda 30 genç içerisinde 17 gencin umutlu olduğu görülmektedir. Gençler ekonomik ve kültürel sermayeden yoksun olsalar dahi geleceğe umutlu bakmaktadırlar. Gençlerin umutlarını söndürmemek adına onlara hangi alanlarda nasıl destek olunmalı araştırılmalıdır.
 - e) Başarılı olma potansiyeli olan öğrencilerinde ayrıca ekonomik sermaye bağlamında burslar ile eğitimleri desteklenmelidir.
- 2) Kırsalda yaşayan gençlerin ataerkil sistemin değerlerini aşabilmeleri için;
 - a) Tez çalışmasında gençlerin eğitim desteği noktasında verdikleri cevaplara binaen birçoğunun annelerinin okutulmadığı kültürel sermayeye sahip olmadığı gözlemlenmektedir. Toplumu değişip dönüştüren kadındır. Bu bağlamda kadınların eğitimi desteklenmeli, çalışma hayatına teşvik eden, kadınları sosyal hayata kazandıran projeler yapılmalıdır.
- 3) Dezavantajlı öğrenciler için avantaj olan pansiyonları daha yararlı hale getirebilmek adına;
 - a) Tez çalışmasının örnekleme olan Zara Anadolu Lisesi Pansiyon öğrencilerinin verdiği cevaplar doğrultusunda birçoğunun zaruri nedenlerden dolayı pansiyonda kaldıkları anlaşılmaktadır. Bu gençlerin ailelerinden uzak oldukları için kendilerini yalnız hissettikleri görülmektedir. Bu bağlamda gençlerin eğitim hayatında diğer öğrenciler ile eşit imkanlara sahip olabilmesi için psikolojik destek sağlanılmalıdır. Pansiyonlarda öğrenciler ile ilgilenen

belletmenlerin yanısıra psikolojik danışmanlarda olmalıdır.

- b) Tez çalışmasında görüşme yapılan öğrencilerin birkaçının 1.sınıftan itibaren yatılı bölge okulları ve pansiyonda kaldıkları görülmektedir. Bu zaman diliminde ailelerinden öğrenmeleri gereken durumları, özbakım gibi ihtiyaçları belletmenlerden veya akran gruplarından öğrenmektedirler. Bu nedenle pansiyon öğrencilerine başlangıçta özbakım konusunda, toplumsal konularda ve eğitim alanında seminerler verilmeli, takipleri yapılmalıdır.
- c) Tez çalışmasında gençlerin bazıları ise öğretmenlerin ve belletmenlerin onlarla yeterince ilgilenmediğini ifade etmektedir. Bu bağlamda eğitimcilere belirli periyotlarda gençleri daha iyi anlamaları, onlara daha iyi destek olmaları adına seminerler verilmelidir.
- d) Milli Eğitim Bakanlığı kırdaki eğitim gören öğrenciler için bütçe artırımını yapıp, öğrenciler desteklenmelidir.
- e) Pansiyon öğrencileri motivasyona ve doğru yönlendirmelere ihtiyaç duyarlar. Öğrencilerin motivasyonlarını arttırmak için çeşitli etkinlikler düzenlenip rol model insanlar davet edilip kendi yaşam öykülerini paylaşabilirler.

KAYNAKÇA

- Acar, Rıdvan (2017). *Mardin il bölgesinde okullardaki sosyal etkinliklerin (tiyatro, müzik, spor, dans, şenlikler) lise dönemi ergen (14-18 yaş) kişiliğe etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Allan, Kenneth (2006). *Contemporary social and sociological theory visualizing social worlds*. California: Sage Publications.
- Altun, Sümeyra (2023). *Din Sosyolojisinde Kavramsal Yeterlilik Sorunu: Habitus Kavramı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aslan, Gülay (2021). “Eğitime Erişimin Belirleyicileri: Kırsal Kesimdeki Kız Çocukların Ortaöğretime Gönderilmeme Nedenleri”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 46(207), 169-201.
- Atakan, Hilal (2010). *Okulöncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Aydoğan, Yasemin (2006). “Ev ortamının çocuğun gelişimine göre düzenlenmesi”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 10(10), 27-33.
- Baltacı, Ali (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?, *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Berber, Abdülkadir (2018). “Ortaöğretim öğrencilerinin umut ve başarı yönelimleri arasındaki ilişki”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3):1569-1581.
- Bourdieu, Pierre (1996). *Toplumbilim Sorunları*. (Çev: Işık Ergüden). İstanbul: Kesit Yay.
- Bourdieu, Pierre (1983). *Ökonomisches Kapital, Kulturelles Kapital, Soziales Kapital*. Göttingen: Grin Verlag.
- Bourdieu, Pierre (1986). *The Forms of Capital, in Handbook of Theory of Research for the Sociology of Education*. (Ed. J.G. Richardson). Westport CT: Greenwood.

- Bourdieu, Pierre (1995). *Pratik Nedenler: Eylem Kuramı Üzerine*. (Çev. Hülya Tufan). İstanbul: Kesit Yay.
- Bourdieu, Pierre (1997). *Toplumbilim Sorunları*. (Çev. Işık Ergüden). İstanbul: Kesit Yay.
- Bourdieu, Pierre (2002). “Pierre Bourdieu on marriage strategies. Population and Development Review”. 28(3), 549-558.
- Bourdieu Pierre ve Wacquant Loic (2003). *Düşünümsel Bir Sosyoloji için Cevaplar*. (Çev: Nazlı Ökten). İstanbul: İletişim Yay.
- Bourdieu Pierre ve Passeron Jean-Claude (2014). *Varisler: Öğrenciler ve Kültür*. (Çev. Levent Ünsaldı.). Ankara: Heretik Yay.
- Bourdieu, Pierre (2013). *Seçilmiş metinler*. (Çev. Levent Ünsaldı). Ankara: Heretik Yay.
- Bourdieu, Pierre (2015). *Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*. (Çev. Derya Fırat ve Günce Berkkurt). Ankara: Heretik Yay.
- Bourdieu, Pierre (2017). *Karşı Ateşler-I*. (Çev. Sertaç Canbolat). İstanbul: Sel yayıncılık.
- Bourdieu Pierre ve Wacquant Loic (2010). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. (Çev. Nazlı Ökten). İstanbul: İletişim Yay.
- Cansız Mehmet, Özbaylanlı Bilgehan ve Çolakoğlu Hilmi (2018). “Türkiye’de kültürel sermayenin öğrenim başarısı üzerine etkisi”. *Journal of Economy Culture and Society*, 58:127-152.
- Canatan Kadir, Bilge Yusuf ve Çapar Haşim (2019). Tek ebeveynli aile bağlamında yaşayan annelerin sosyal ve psikolojik problemleri: Küçükçekmece örneği. *Turkish Studies-Social Sciences*, 14(4), 2019:1331-1354.
- Ceylan Fazıl Alptekin ve Ünder Hasan (2022). “Başarı Arttırıcı İmkanları Eşitlemede Yatılı Bölge Okulları’nın Rolü”. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1):171-194.
- Çabar, Sümeyra (2022). *Pierre Bourdieu’nün “alan, sermaye ve habitus” kavramları ekseninde covid-19 sürecinin eğitimdeki fırsat eşitliğine etkisi: Denizli ili örneği*, Yüksel Lisans Tezi, Denizli Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.

- Çelenk, Süleyman (2003). “Okul başarısının ön koşulu: Okul aile dayanışması”. *İlköğretim Online Dergisi*. 2(2):28-34.
- Dam, Hasan (2008). “Öğrencinin okul başarısında aile faktörü.”. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 7(14):75-99.
- Doğan, Sabiha (2021). *Suriyeli Kadınların Habitusları Üzerinden Sosyal Etkileşim ve Uyum: Gaziantep Örneği Üzerinden*, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Döş, İzzet (2013). “Mutlu Okul Happy School”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(170): 265-280.
- Erdoğan Mehtap ve Vatandaş Celalettin (2020). “Bireysel ve Toplumsal Dışlanma Pratiği: Önyargı ve Ayrımcılık”. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1): 474-485.
- Ergün, Mustafa (1994). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ocak Yay.
- Field, John (2006). *Sosyal Sermaye*. (Çev. B. Bilgen, B. Şen). İstanbul: İsyانبıl Bilgi Üniversitesi Yay.
- Gültekin, Lerzan (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*. Ankara: Atılım Üniversitesi Yay.
- Güney, Nair (2018). *Aile-Okul-Sokak Üçgeninde Gençlik ve Şiddet*. Nobel Yay.
- Günkör Cumhuriyet ve Özdemir M. Çağatay (2017). “Sosyal Sermaye ve Eğitim İlişkisi”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1):70-90.
- Jourdain Anne ve Naulin Sidonie (2011). *Pierre Bourdieu'nün Kuramı ve Sosyolojik Kullanımları*. (Çev: Öykü Elitez). İstanbul: İletişim Yay.
- Kaplan Merve ve Yardımcıoğlu Mahmut (2020). “Alan, Habitus ve Sermaye Kavramlarıyla Pierre Bourdieu”. *Habitus Toplumbilim Dergisi*, 1:23-38.
- Karataş Süleyman ve Atıcı Meryem (2014). “Sınavla öğrenci alan ortaöğretim okullarının pansiyonunda kalan öğrencilerin pansiyonla ilgili görüşleri”. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 4(2):167-177.
- Katkat Özçelik, Münevver (2017). “Çalışma hayatında kadının yeri ve kariyer gelişim engelleri”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 52(49)-70.

- Kayıkçı Kemal ve Sayın Özlem (2010). “Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Okuldaki Memnuniyet Düzeyleri”. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187): 207-224.
- Keskin, Enes (2016). “Kentleşme sürecinde ailenin değişimi: Bursa’da bir alan araştırması”. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*. 12(152)-189.
- Kozak Akoğlan Meryem ve Araboğa Yeşim (2021). “Lunaparkların “Pierre Bourdieu Sosyolojisi “Üzerinden Değerlendirilmesi”. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 32(1):67-78.
- Kılıç, Selim (2013). “Örnekleme Yöntemleri”. *Duygudurum Bozuklukları Dergisi*, 3(1):44-46.
- Omurtak, Gamze (2019). *Eğitim-Öğretim Sistemine Bourdieu’cu Bakış: Lise Öğrencilerinin Sınava Hazırlık Sürecinde Ailelerin Meslek Seçimlerindeki Rolü, İstanbul Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ömerli, Orhan (2017). *Eğitimde Dezavantaj olarak ‘Yatılılık’ Olgusu/ Pierre Bourdieu Sosyolojisi Perspektifinden Bir Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bingöl.
- Özaydınlık, Kevser (2014). “Toplumsal cinsiyet temelinde Türkiye’de kadın ve eğitim”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, (33):93-112.
- Özdaş Faysal ve Çakmak Mürşet (2018). “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Metaforik Algıları”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4):2747-2766.
- Özsöz, Cihad (2014). “Pierre Bourdieu: Simgesel şiddet, eğitim, iktidar”. *Cogito*, 76: 290-311.
- Özpınar Şansel, Özpınar Ömer, Çondur Funda ve İkizoğlu Musa (2016). “Türkiye’de Üç Büyük Kentte Sosyal Sermayenin Bourdieu’nün Kavramsallaştırması Çerçevesinde Değerlendirilmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31(1):167-199.
- Palabıyık, Adem (2011). Pierre Bourdieu Sosyolojisinde “Habitus”, “Sermaye” ve “Alan” Üzerine1. *Liberal Düşünce Dergisi*, (62):1-21.

- Sarıçiçek, Yağmur (2019). “Kır Hayatı İle Kent Hayatı Arasındaki Göç İlişkisi”. *Journal of Academic Value Studies*, 5(1):175-185.
- Sayılan, Fevziye (2012). *Toplumsal cinsiyet ve eğitim*. Ankara: Dipnot Yay.
- Soner, Oya (2000). “Aile Uyum, Öğrenci Özgüveni Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler”, *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12):249-260.
- Sümer, Mustafa (2022). *Pierre Bourdieu’nün modern toplumlarda hiyerarşi görüşü üzerine bir inceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Swartz, David (2013). *Kültür ve İktidar, Pierre Bourdieu’nun Sosyolojisi*. (Çev.Elçin Gen). İstanbul: İletişim Yay.
- Şan Mustafa ve Şimşek Rıdvan (2011). “Sosyal Sermaye Kavramının Tarihsel-Sosyolojik Arkaplanı”. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1):88-110.
- Şentürk, Ünal (2012). “Parçalanmış aile çocuklarının eğitimdeki başarı/başarısızlık durumu (Malatya örneği 2006)”. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(29):105-126.
- Şimşek Hüseyin, Menderes Ünal, Mermer Şeyma ve Özaslan Dildar (2022). “Lise Öğrencilerinde Gelecek Beklentisi ve Öz Güven İlişkisi”. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(Özel Sayı), 387-409.
- Tümkaya, Songül (2005). “Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 445-459.
- Ural Alaattin ve Çınar Fatma Nilay (2014). “Anne ve babanın eğitim düzeyinin öğrencinin matematik başarısına etkisi”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4):42-57.
- Yanıklar, Cengiz (2010). “Kültürel Sermaye, eğitim ve Toplumsal Tabakalaşma: Pierre Bourdieu’nün Yeniden Üretim Kuramına Eleştirel Bir Bakış”. *Sosyoloji Dergisi*, 22: 121-138.
- Yarcı, Selman (2011). “Pierre Bourdieu’da sosyal sermaye kavramı”. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1):125-135.

Vester, Hainz Günter (2010). *Kompendium der Soziologie III: Soziologische Theorien*. Wiesbaden: VS Verlag.

Yıldırım Ali ve Şimşek Hasan (2013). *Sosyal bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay.

Wallace Ruth A. ve Wolf Alison (2004). *Çağdaş Sosyoloji Kuramları*. İzmir: Punto Yay.

İnternet Kaynakları

<https://www.meb.gov.tr/baglantilar/okullar/index.php?ILKODU=58&ILCEKODU=12>
(Erişim Tarihi: 08/02/2023).

-

EKLER

Ek 1: Araştırmanın Temel Soruları

Mülakat soruları 3 ana bölümden toplam 13 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencinin habitusu ile ilgili sorular yer alıp öğrenci ve aile yapısı tanınmaya çalışılacaktır. İkinci bölümde öğrencinin okuduğu okul, kaldığı pansiyon ile ilgili sorular sorulup öğrencinin kaldığı pansiyona ve okuduğu okula karşı memnuniyeti anlaşılmaya çalışılacaktır. Üçüncü bölümde öğrencinin geleceğe karşı bakış açısı ve beklentileri ile ilgili sorular sorulacaktır.

Öğrencinin habitusu ile ilgili sorular

Ebeveynler hayattalar mı?

Ebeveynlerin meslekleri nedir?

Ebeveynlerin gelir durumu nedir?

Ailede kaç kişi yaşıyorsunuz?

Ailen nerede yaşıyor?

Ailede eğitime en çok destekleyen kim?

Eğitim giderlerini kim karşılıyor?

Öğrencinin eğitim hayatı, kaldığı pansiyon ile ilgili sorular

Pansiyonda kalma nedenin nedir?

Okuduğun okula karşı bakış açın nedir?

Pansiyona karşı bakış açın nedir?

Geleceğe karşı bakış açısı, beklentileri ile ilgili sorular

Gelecek ile ilgili beklentilerin nelerdir?

Geleceğe karşı umutlu musun?

Gelecek ile ilgili planların nelerdir?

Ek 2: Grafik Listesi

Grafik 1. Cinsiyetlerine Dağılımı.....	25
Grafik 2. Anne Eğitim Durumu Dağılımı.....	25
Grafik 3. Baba Eğitim Durumu Dağılımı	26
Grafik 4. Anne Meslek Dağılımı.....	26
Grafik 5. Baba Meslek Dağılımı	27
Grafik 6. Aile Tipi Dağılımı	27
Grafik 7. Aile Mekansal Yaşam Dağılımı	29
Grafik 8. Gençlerin Gelecek Beklentisi Dağılımı	78

Ek 3: MAP Listesi

MAP 1. Gençlerin Eğitimine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	32
MAP 2. Eğitim Desteğine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	34
MAP 3. Gençlerin Pansiyonda Kalma Nedenlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	43
MAP 4. Mekansal Yaşam Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	44
MAP 5. Ev Ortamı Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	47
MAP 6. Ulaşım Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası ..	49
MAP 7. Pansiyonun İmkanları Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	50
MAP 8. Gençlerin Pansiyondan Memnuniyetlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösteren Model Haritası	51
MAP 9. Pansiyonun Avantajlarına İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	53
MAP 11. Okuldan ve Öğretmenlerden Memnuniyete İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	61
MAP 12. Okulun Olumlu Yönlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	62
MAP 13. Öğretmenler Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	63
MAP 14. Okulun Olumsuz Yönlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	70
MAP 15. Öğretmenler Koduna İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	74
MAP 16. Gençlerin Gelecek Beklentileri ve Genel Etkenlerine İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	81
MAP 17. Gençlerin Gelecekte Umutlu Olmalarına İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	81

MAP 18. Gençlerin Gelecek Noktasında Umutsuz Olmalarına İlişkin Hiyerarşik Alt Kodları Gösterir Kod Model Haritası	86
--	----

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Elif ÖZDEMİR YARIŞ

Uyruğu: T.C.

EĞİTİM

Derece

Kurum

Mezuniyet Yılı

İŞ TECRÜBESİ

Tarih

Kurum

Görev

YABANCI DİL BİLGİSİ